

Полицейска дейност при престъпления от омраза срещу ЛГБТИ лица:

Обучение за професионален полицейски отговор

Полицейска дейност при престъпления от омраза срещу ЛГБТИ лица:

Обучение за професионален
полицейски отговор

Автори:
Joanna Perry и
Paul Franey

Актуализирано от:
Francisco Peña Díaz
Manuel Peinado Benítez

Издание на френски език:

Traiter les crimes de haine commis a l'encontre des membres de la communauté LGBTI : Formation pour une réponse professionnelle des services de police

Настоящата публикация е създадена с финансовата подкрепа на Европейския съюз и на Съвета на Европа. Съдържанието на настоящата публикация е изцяло отговорност на автора/авторите. Изразените в нея възгледи по никакъв начин не могат да се смятат за отразяващи официалната позиция на Европейския съюз или на Съвета на Европа.

Настоящото ръководство е актуализирано (въз основа на оригиналното издание от 2017 г.) в рамките на съвместния проект на ЕС/Съвета на Европа „Борба с насилието и речта на омраза срещу ЛГБТИК хора и укрепване на дейностите за повишаване на осведомеността и на основани на факти наративи за ЛГБТИК хората“.

Възпроизвеждането на откъси (до 500 думи) е разрешено, освен за търговски цели, при условие че се запазва целостта на текста, откъсът не се използва извън контекст, не предоставя непълна информация и не въвежда по друг начин читателя в заблуждение относно естеството, обхвата или съдържанието на текста.

Източникът на текста винаги следва да бъде посочван, както следва:
„© Съвет на Европа, 2025 г. Всички права запазени. Лицензирано на Европейския съюз при определени условия.“ Всички други искания, свързани с възпроизвеждането или превода на целия документ или на части от него, следва да бъдат отправяни до Отдел „Публикации и визуална идентичност“, Съвет на Европа (F-67075 Strasbourg Cedex или publishing@coe.int

Цялата друга кореспонденция, свързана с настоящия документ, следва да бъде адресирана до Звеното по сексуална ориентация, полова идентичност и изразяване на пола и полови характеристики към Отдел „Програми за приобщаване и борба с дискриминацията“ на Съвета на Европа, F-67075 Strasbourg Cedex, електронна поща: sogi@coe.int

Настоящата публикация не е преминала редакторска обработка от Редакционното звено на Отдел „Публикации и визуална идентичност“ (PVID) с цел коригиране на типографски и граматически грешки.

Корица и оформление: Отдел „Публикации и визуална идентичност“ (PVID), Съвет на Европа

Снимка: Shutterstock

© Съвет на Европа, февруари 2025 г. Всички права запазени.
Лицензирано на Европейския съюз при определени условия.

Преведено и адаптирано на български от организация „ЛГБТИ Действие“

Съдържание

Въведение.....	6
Общ преглед.....	8
Бележка относно организациите на гражданското общество (ОГО)	9
Как да се използва това ръководство: Адаптиран подход.....	9
Модул Нула: Работа с организации на гражданското общество (ОГО).....	11
Въведение	11
Резултати от обучението	12
Преглед на дейностите.....	12
Дейност 0.1 – Какво представляват организациите на гражданското общество (ОГО) и как могат да помогнат?	12
Дейност 0.2 - Да влезем в техните обувки: от какво имам нужда и какво мога да направя?	14
Дейност 0.3 - Изграждане на ефективни отношения с общностите	15
Дейност 0.3a – Полицейска работа по време на Международния ден срещу хомофобията: делото на Европейския съд по правата на човека M.C. and A.C. v Romania	15
Дейност 0.3b – Изграждане на положителни отношения между полицията и ЛГБТИ общностите	16
Помощен материал 0.1 – Национални и международни организации, работещи по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора	18
Помощен материал 0.2 - Преглед на делото пред ЕСПЧ M.C. and A.C. v. Romania.....	21
Помощен материал 0.3 – Изграждане на взаимоотношения между полицията и ЛГБТИ общностите: възможни практически стъпки	23
Помощен материал 0.4 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа	25
Модул Едно: Защо сме тук?	26
Въведение	26
Резултати от обучението	26
Преглед на дейностите:	26
Дейност 1.1 – Въвеждащо изложение от ръководен служител запоставяне на рамката на обучението	27
Дейност 1.2 – Сесия с организация на гражданското общество (ОГО): гледната точка на пострадалите и общността	27
Дейност 1.3 – Данни за насилието срещу ЛГБТИ хора	29
Помощен материал 1.1 – Реални случаи и преживявания	33
Помощен материал 1.2 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа	34

Модул Две: основни понятия и определения – ЛГБТИ общността – Стереотипи и предразсъдъци.....	36
Въведение	36
Преглед на дейностите	36
Основни понятия и определения – презентация.....	37
Дейност 2.2а – Разбиране на стереотипите 1: Индивидуална работа, последвана от дискусия	37
Дейност 2.2а – Разбиране на стереотипите 1: Индивидуална работа, последвана от дискусия	42
Дейност 2.2b – Разбиране на стереотипите 1: Дискусия в групата	43
Дейност 2.3 – Разбиране на стереотипите 2: Работа по групи, последвана от пленарна презентация и дискусия	43
Дейност 2.4 – Тест с определения.....	44
Помощен материал 2.1 – Речник	45
Помощен материал 2.2 – Основни понятия	47
Помощен материал 2.3а – Тест с определения	48
Помощен материал 2.3b – Отговори на теста с определения	49
Помощен материал 2.4 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа	50
Модул Три: Полицейска дейност по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – подход, основан на правата на човека и недискриминацията	51
Въведение и контекст	51
Резултати от обучението	52
Дейност 3.1 – Какво е дискриминация?	52
Дейност 3.2 – Разбиране на по-широкия контекст на предразсъдъци и дискриминация, които ЛГБТИ хората и общностите преживяват	54
Дейност 3.3 – Какво е престъпление от омраза?	56
Дейност 3.4 – Разбиране на ключови стандарти на Съвета на Европа и други стандарти за правата на човека, релевантни за престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора	58
Помощен материал 3.1 – Разбиране на по-широкия контекст на дискриминация, която ЛГБТИ хората и общностите преживяват	60
Помощен материал 3.2 - Преглед на делото пред ЕСПЧ <i>Identoba and Others v. Georgia</i> ..	62
Помощен материал 3.3 – Приложими стандарти на Съвета на Европа и други междуна- родни стандарти.....	64
Помощен материал 3.4 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа	74
Модул Четири: Разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора ...	76
Въведение	76
Резултати от обучението	77
Преглед на дейностите	77

Дейност 4.1 – Събиране на доказателства: действия на местопроизшествието и последващо наказателно разследване	78
Дейност 4.2 – Събиране на доказателства: подход, ориентиран към жертвата	78
Дейност 4.3 – Събиране на доказателства: насоки, специфични за трансджендър хора	79
Дейност 4.4 – Събиране на доказателства: индикатори за мотивация поради предразсъдъци – доказване на набелязване/мотив въз основа на предразсъдъци	80
Дейност 4.5 – Събиране на доказателства: индикатори за мотивация поради предразсъдъци – идентифициране на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора	80
Дейност 4.6 – Значението на доверието: реакции на полицията и ЛГБТИ общността ...	81
Дейност 4.7 – Подкрепа за ЛГБТИ общностите: ефективна реакция на полицията	82
Помощен материал 4.1a – Събиране на доказателства: престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – действия на местопроизшествието и последващо наказателно разследване.....	83
Помощен материал 4.1b – Разследване на престъпление от омраза срещу ЛГБТИ хора – От пристигането на местопроизшествието, събирането на технически доказателства и свидетелски показания до последващите действия	84
Помощен материал 4.2a – Разследване на престъпление от омраза срещу ЛГБТИ хора: подход, ориентиран към жертвата	89
Помощен материал 4.2b – Разследване на престъпление от омраза срещу ЛГБТИ хора: подход, ориентиран към жертвата	90
Помощен материал 4.2c – Съвети за създаване на безопасно пространство за ЛГБТИ хора в полицейското управление.....	96
Помощен материал 4.3a – Събиране на доказателства: престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – Специфични съображения, свързани с трансджендър хора	97
Помощен материал 4.3b – Контролен списък	102
Помощен материал 4.4a – Индикатори за мотивация поради предразсъдъци – доказване на набелязване/мотив въз основа на предразсъдъци	103
Помощен материал 4.4b – Индикатори за мотивация поради предразсъдъци към ЛГБТИ хора	107
Помощен материал 4.5a – Идентифициране на индикатори за мотивация поради предразсъдъци	110
Помощен материал 4.5b – Идентифициране на индикатори за мотивация поради предразсъдъци	112
Помощен материал 4.6 – Значението на доверието: Реакции на полицията и ЛГБТИ общността	116
Помощен материал 4.7 – Казуси	118
Помощен материал 4.8 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа	121
Приложение Едно: Примерна програма за тридневно обучение	128
Приложение Две: Предварителна оценка преди обучението за определяне на обучителните потребности.....	131
Приложение Три: Оценка за обратната връзка след обучението	133

Въведение

Полицията е на първа линия в системата на наказателното правосъдие и често е първата точка за контакт за много жертви на престъпления от омраза.¹ Без необходимите умения за разпознаване и разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ лица полицията не може да гарантира справедливост и защита за всички жертви, да спечели доверието на ЛГБТИ общностите или да допринесе за справедливото и прозрачно прилагане на националните закони относно престъпленията от омраза.

Съветът на Европа от дълго време работи за повишаване на осведомеността относно целенасоченото насилие, включително престъпления, мотивирани от расизъм или основани на вероизповедание, пол и принадлежност към групата на ЛГБТИ хората. Ключови резолюции и препоръки на Съвета на Европа, приети от Комитета на министрите, както и от Парламентарната асамблея, признават специфичната вреда и въздействие на дискриминацията и престъпленията срещу ЛГБТИ хора, както и значението на подкрепата за жертвите, сътрудничеството с гражданското общество и обучението на органите на реда и други професионалисти в системата на наказателното правосъдие.² Съдебната практика на Европейския съд по правата на човека е недвусмислена относно значението на „разкриването“ на мотива омраза и на ЛГБТИ-фобската мотивация и предупреждава за последиците от неизвършването на това, като посочва, че: „престъпленията, мотивирани от предразсъдъци, неизбежно биха били третирани наравно с обикновените случаи без подобен подтекст, а произтичащото безразличие би било равносилно на официално мълчаливо одобрение или дори съучастие в престъпленията от омраза“.³

Настоящото ръководство е предназначено основно за обучители в полицията, но може да бъде използвано и от следователи, ръководни служители, специализирани служители по престъпления от омраза, полицейски служители на първа линия и частни охранители, работещи в държави от региона на Съвета на Европа, като ресурс в тяхната дейност. Целта му е да предостави помощ, информация и подходящи инструменти за провеждане на обученията относно престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора. Ръководството стъпва върху стандартите на Съвета на Европа и по-конкретно върху Европейската конвенция за правата на човека и относимата практика на Европейския съд по правата на човека, както и върху други международни стандарти за правата на човека, правото на Европейския съюз и вече съществуващи учебни материали за служители на правоприлагащите органи. Настоящото ръководство допълва „Ръководството за полицейско обучение по равенство и недопускане на дискриминация“⁴ и „Ръководството на Интеркултурни градове за полицейска дейност в общностите“⁵.

Настоящото ръководство се основава на подход, основан на правата на човека, и е изготвено с участието на експерти. Преди всичко то е ориентирано към жертвите и общностите, като се отчита, че доверието им в правоприлагащите органи и сътрудничеството с тях са от ключово значение за успеха на разследванията на тези престъпления.

1. Съветът на Европа признава, че терминът „жертва“ (пострадало лице) не се приема от много хора, които са били обект на престъпление от омраза. Ние признаваме, че в много случаи хората предпочитат термина „преживял/а престъпление“, тъй като той по-добре отразява техния реален житейски опит. Терминът „жертва“ се използва в настоящото ръководство, тъй като той най-добре съответства на правния и техническия статут на човек, който е бил обект на престъпление от омраза и е в контакт с полицията и по-широкия кръг от органи на наказателното правосъдие. Както се подчертава в цялото ръководство, полицията следва да прилага подход, ориентиран към жертвата, и да пита засегнатия човек как би желал да бъде назоваван, като когато е възможно, е добре да следва неговите предпочитания.

2. Вж. по-конкретно Препоръка CM/Rec(2010)5 на Комитета на министрите към държавите членки относно мерките за борба с дискриминацията на основание сексуална ориентация или полова идентичност; Препоръка CM/Rec(2024)4 на Комитета на министрите към държавите членки относно борбата с престъпленията от омраза; Резолюция 2048 (2015) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа относно дискриминацията срещу трансджендър хората в Европа; Резолюция 2191 (2017) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа относно насърчаването на правата на човека и премахването на дискриминацията срещу интерсекс хората; и Резолюция 2417 (2022) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа относно борбата с нарастващата омраза срещу ЛГБТИ хората в Европа.

3. Вж. *Identoba & Others v Georgia*, 2015 г..

4. <https://rm.coe.int/manual-for-police-education-on-equality-and-non-discrimination-final-/1680ad3669>

5. <https://rm.coe.int/intercultural-cities-manual-on-community-policing/16809390a5>

Обучението на полицията е само един елемент от цялостния подход за противодействие на престъпленията от омраза. Полицейските системи за регистриране следва да позволяват отразяването на всички аспекти на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора, а добрата практика за разследване трябва да бъде подкрепена с официални протоколи и насоки. Като ключов партньор на полицията, прокуратурата трябва също да преминава обучение, така че наказателните преследвания за престъпления от омраза да могат да бъдат подготвени и провеждани успешно. Накрая, необходимо е и политическо лидерство, което признава специфичната вреда, причинявана от престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора, и поема ангажимент за осигуряване на ресурси за пълното прилагане на това обучение.

Настоящото ръководство стъпва върху стандартите на Съвета на Европа за борба с престъпленията от омраза и дискриминацията, както и върху работата и експертния опит на Звеното по сексуална ориентация, полова идентичност и изразяване на пола и полови характеристики (SOGIESC) при подпомагането на държавите членки за прилагането на ефективни политики, законодателство и практически мерки за разпознаване, разследване и наказателно преследване на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора и за защита на жертвите на такива престъпления.

Общ преглед

Настоящото ръководство се състои от пет модула и раздел „Последващи действия“. Модулите включват разнообразни практически дейности, структурирани в ясни стъпки, включително конкретни указания за времетраене и инструкции относно подготвителната работа, която е необходимо да бъде извършена.

Модул Нула подпомага участниците да разберат работата на организациите на гражданското общество и как полицията може най-ефективно да работи с тях за подобряване на реакцията си спрямо ЛГБТИ жертви. Той включва информация директно от организации на гражданското общество, които представят услугите, които предоставят, данните, които са събрали, и изводите си относно потребностите на ЛГБТИ жертвите. Участниците имат възможност да работят съвместно с представители на гражданското общество за идентифициране на области за подобрене и възможности за сътрудничество.

Модул Едно се фокусира върху значението на полицейското лидерство и ангажираност за успеха на полицейските обучения по престъпления от омраза, осигурява разглеждане в ранен етап на въздействието на престъпленията от омраза върху ЛГБТИ хора и дава възможност на участниците да се запознаят с по-широкия контекст на дискриминацията и предразсъдъците, с които ЛГБТИ хората се сблъскват в целия регион на Съвета на Европа.

Модул Две подпомага участниците при изграждането на разбиране за основни понятия, включително: сексуална ориентация; полова идентичност; изразяване на пола и полови характеристики; престъпление от омраза; както и по-широките понятия: хомофобия; лесбофобия; бифобия; трансфобия; интерсексфобия; стереотипизиране и дискриминация. Това поставя основата за по-техническия фокус върху разследването на престъпления от омраза, разгледан в Модул Четири.

Модул Три включва упражнения, които укрепват използването от страна на служителите на правоприлагащите органи на стандартите и принципите на правата на човека в усилията им за ефективно разследване на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора. Материалите включват цялостен преглед и практически приложения на най-релевантните международни стандарти, които следва да бъдат в основата на ефективната полицейска работа при противодействието на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора.

Модул Четири се фокусира върху подход, ориентиран към жертвата, при разследването на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора и върху ключовите умения, необходими за събиране на доказателства за предразсъдък като мотив – основният елемент, който отличава престъплението от омраза от обикновените престъпления. Специално внимание се отделя на специфичните потребности на трансджендър жертвите на престъпления. Накрая участниците са поканени да приемат предизвикателството да се ангажират с местната ЛГБТИ общност в контекста на съществуващите към момента взаимоотношения.

„Последващи действия“ е незадължителен заключителен раздел, който има за цел да подпомогне участниците при идентифицирането на проблеми, които могат да възпрепятстват прилагането на обучението на национално равнище, както и да насърчи прилагането на ориентиран към решения подход за справяне с тези проблеми. Участниците се насърчават да направят преглед на своя национален контекст, включително на съществуващите пропуски и възможности, въз основа на ключовите елементи, необходими за цялостен подход към престъпленията от омраза, като например: правната рамка; системите за регистриране на престъпления от омраза; наличието или липсата на насоки и ръководства; обучението; както и специализираните услуги за подкрепа на жертвите.

Бележка относно организациите на гражданското общество (ОГО)

Организациите на гражданското общество (ОГО) са ключов партньор на полицията в усилията ѝ да разбира и да реагира ефективно на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора. Тяхната роля е централна не само при наблюдението на престъпленията от омраза и подкрепата за жертвите, но и при изграждането на мост между полицията и ЛГБТИ общността, която твърде често остава дистанцирана от правоприлагащите институции поради историческо недоверие или културни бариери. Поради тази причина Съветът на Европа е ангажирал ключови организации на гражданското общество в разработването и изготвянето на настоящото ръководство и изразява дълбока признателност за тяхното сътрудничество и ангажираност.

ОГО представляват и ценен ресурс за полицията – като доставчици на услуги за подкрепа за жертвите, партньори в обучението и източник на данни и информация относно разпространението и въздействието на престъпленията от омраза. Съответно всеки модул на ръководството включва конкретни насоки за правоприлагащите органи относно това как да използват експертния опит и знанията на организациите на гражданското общество. Освен това Модул Нула е специално насочен към това как най-ефективно да се работи с ОГО при разпознаването и разследването на престъпления от омраза, както и при подкрепата на техните жертви.

Изграждането на добри взаимоотношения между полицията и организациите на гражданското общество е от взаимна полза. Тясното сътрудничество с тях е най-добрият начин за получаване на ценна информация за потребностите, притесненията и предизвикателствата, пред които са изправени ЛГБТИ хората, което е особено важно в случаите, когато хора от общността може да се чувстват неудобно или да изпитват несигурност да се обърнат директно към властите. В същото време ОГО действат като комуникационен канал, който гарантира, че реалностите на общността са правилно разбрани и с тях се работи адекватно.

Освен това настоящото ръководство може да бъде използвано и от организациите на гражданското общество като инструмент за застъпничество с цел насърчаване на националните и местните полицейски структури да провеждат обучения за реакция и разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора. Трябва да се прилага истински съвместен подход, за да се гарантира, че реакциите на полицията спрямо престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора са подходящи, ефективни и основани на „триъгълник на взаимно доверие“ между правоприлагащите органи, организациите на гражданското общество и общността.

Как да се използва това ръководство: Адаптиран подход

Настоящото ръководство е разработено така, че да предоставя максимална гъвкавост за обучителите. То представлява водещ инструмент за структуриране и адаптиране на обученията според специфичните потребности на всеки конкретен контекст. Ръководството е предназначено основно за обучители, тъй като съдържанието му включва примери, насоки и ресурси, насочени към улесняване на подготовката, провеждането и оценяването на обучителните сесии.

Дейностите и модулите трябва да бъдат подбирани въз основа на участниците, потребностите на приемащата организация или институция, както и на други специфични изисквания, като например времеви ограничения. Освен това обучителите трябва да вземат предвид нормативната рамка, приложима в държавата, в която ще се проведе обучението. Всеки модул трябва да бъде адаптиран към местните разпоредби, включително законодателството относно престъпленията от омраза и всички административни рамки, насочени към противодействието на такива престъпления. Този подход гарантира, че участниците придобиват цялостно и контекстуално обособено разбиране за правната рамка, която пряко засяга наказателното преследване и превенцията на престъпленията от омраза в тяхната държава, както и за информацията и подкрепата, предоставяни на жертвите.

За улеснение е включен примерна програма за тридневно обучение, която може да бъде наме-

рена в Приложение Едно. За да се осигури достатъчно време и ангажираност за постигане на ключовите резултати от обучението, силно се препоръчва следването на тридневната програма. Препоръчва се също учителите да прочетат ръководството изцяло, преди да финализират програмата, за да гарантират, че за местния контекст са избрани най-подходящите модули и дейности.

Друг ключов аспект за успешното обучение е предварителното познаване на аудиторията. Учителят трябва да събере информация за предварителните знания на участниците, техния професионален опит и нивото им на взаимодействие с ЛГБТИ общността. Например, обучението на полицейски служители без предишен опит в работа с малцинства не е същото като обучението на професионалисти, които вече притежават такъв опит. Поради това е от ключово значение нивото и фокусът на обучението да бъдат адаптирани към специфичните потребности на групата.

За тази цел се препоръчва провеждането на предварителна оценка, например чрез онлайн формуляр, преди подготовката на обучението. Тази оценка ще позволи на учителите да разработят подходящи и адекватни сесии, като по този начин не само се гарантира по-ефективно обучение, но и се оптимизира използването на времето и ресурсите, отделени за обучението. Примерен въпросник може да бъде намерен в Приложение Две.

В обобщение, настоящото ръководство не само предоставя практически инструменти за учителите, но и установява гъвкава методология, която в съчетание с предварително познаване на профила на участниците и съобразяване с местното законодателство позволява провеждането на адаптирано обучение с максимално въздействие и допринася за по-ефективна и професионална реакция спрямо престъпленията от омраза и дискриминацията.

Модул Нула:

Работа с организации на гражданското общество (ОГО)

Бележка за учителите: Този модул е включен в началото на ръководството като Модул Нула, тъй като може да подпомогне учителите да изградят връзки и сътрудничество с ЛГБТИ организации на гражданското общество (ОГО) както при провеждането на обучението, така и в усилията за превенция и реакция спрямо престъпленията от омраза. Въпреки това Модул Нула не трябва да бъде включван в програмата като първи модул на обучението. Вместо това учителите трябва А) да се опитат да интегрират неговото съдържание и дейности хоризонтално, тъй като повечето теми на обучението значително се обогатяват от участието на представители на ОГО; и В) да започнат обучението с Модул Едно, който обяснява защо това обучение е важно за полицейските служители. В края на настоящото ръководство (Приложение Едно) ще откриете примерна програма за тридневен курс.

Въведение

Съветът на Европа отдавна разглежда гражданското общество като „жизненоважен компонент на европейското общество и важен и незаменим елемент на демокрацията“.⁶ In addition to assessing measures to combat racism and xenophobia, the Council and its institutions, including the European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) and the Commissioner for Human Rights, specifically monitor progress at the national level to address discrimination on grounds of sexual orientation, gender identity and expression and sex characteristics. Той търси и разчита на данни от организации на гражданското общество (ОГО), за да изготвя своите доклади по държави и да осъществява посещения с цел оценка на състоянието на дискриминацията и правата на човека на национално равнище. Данните за престъпленията от омраза, събирани от гражданското общество, се разглеждат внимателно, както и оценките на ОГО относно ефективността на полицията и други институции при реакцията им на този вид насилие.

Организациите на гражданското общество (ОГО) често са първата точка за контакт за хора, пострадали от престъпления от омраза. Много от тях предоставят важна емоционална, практическа, правна, а понякога и медицинска подкрепа. Поради това те са ключов ресурс за полицията и могат да ѝ помогнат да разбере реалното въздействие на престъпленията от омраза върху хората, срещу които са насочени, и техните общности. Много често подкрепата, предоставяна от ОГО, увеличава вероятността хората да съдействат на разследването и да останат ангажирани в процеса на наказателното правосъдие.

Работата в партньорство невинаги е лесна. В някои случаи може да съществува взаимно недоверие между гражданското общество и полицията. Въпреки това отговорността да се потърси контакт с ОГО и да се изградят отношения на доверие с общности в риск е на полицията. Макар че ОГО могат и често са показвали проактивност в търсенето на контакт с полицейските служби с цел установяване на сътрудничество, това не трябва да се очаква или да се приема за даденост. Настоящият модул подпомага участниците да разберат работата на организациите на гражданското общество и как полицията може най-ефективно да работи с тях за подобряване на реакцията си спрямо пострадали. Той включва информация директно от организации на

6. Резолюция CM/Rec(2016)3 „Статут на участие на международни неправителствени организации към Съвета на Европа“.

гражданското общество, които представят услугите, които предоставят, данните, които са събрали, и изводите си относно потребностите на ЛГБТИ жертвите. Участниците ще имат възможност да работят с представители на гражданското общество за идентифициране на области за подобрене и възможности за сътрудничество.

Силно се препоръчва този модул да бъде включен в обучителните сесии, когато гражданското общество все още не е било ангажирано. Модулът може да бъде проведен и на място в организация на гражданското общество. Това ще даде възможност на участниците да се запознаят непосредствено с дейността на една организация, като допълнително се подчертае посланието, че ОГО са ключов партньор за разбирането и противодействието на престъпленията срещу ЛГБТИ хора, както и за създаването на нови въпроси и възможности за ангажиране.

Стабилните отношения с гражданското общество могат да повишат знанията и разбирането на полицията за ЛГБТИ общностите и реалността на престъпленията от омраза, като подобрят способността ѝ както да ги разследва, така и да ги предотвратява. Същевременно партньорството с ОГО е ключово за подобряване на отношенията с местните общности и за изграждане на доверие в полицейските служби.

Резултати от обучението

Участниците ще:

- разбират какво може да предложи гражданското общество за подобряване на разследването и регистрирането на престъпления от омраза;
- могат да се обръщат към местни организации на гражданското общество за съвместна работа по противодействие на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора;
- могат да разработват съвместни дейности с гражданското общество.

Преглед на дейностите

- 0.1 Какво представляват организациите на гражданското общество, как могат да помогнат и как можем да работим заедно?
- 0.2 „Да влезем в техните обувки: от какво имам нужда и какво мога да направя?“
- 0.3 Изграждане на ефективни отношения с общностите

Дейност 0.1 – Какво представляват организациите на гражданското общество (ОГО) и как могат да помогнат?

1. Преди дейността:

- Проучете съответните национални, регионални и местни организации на гражданското общество, които работят по въпросите на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора в града или държавата, където се провежда обучението. Съберете имената им, данни за контакт и кратко описание на тяхната дейност и услуги. Добавете тази информация към Помощен материал 0.1 (в раздела с информация за EL*С, IGLYO, ILGA-Europe, OII-Europe и TGEU).
- Идентифицирайте поне една подходяща организация на гражданското общество, която да проведе презентационната част на тази дейност. В идеалния случай това трябва да са организации, които са извършвали висококачествена работа в областта на мониторинга на престъпленията от омраза и/или подкрепата за пострадалите хора. Може да се консултирате с национални експерти по престъпления от омраза или с международни ОГО (като EL*С, IGLYO, ILGA-Europe, OII-Europe и TGEU), за да идентифицирате подходяща организация, с която да се свържете. Отделете време да планирате сесията съвместно с ОГО предварително.

Прегледайте плана на сесията, обсъдете ключовите послания и идентифицирайте всички чувствителни теми, които е вероятно да възникнат по време на обучението. Например може да има особено чувствителен случай, при който се твърди, че полицията се е отнесла зле с пострадалите хора и/или техни съюзници. Предварително се разберете за най-подходящия начин за водене на дискусии по такива случаи или въпроси. Не забравяйте, че основната цел на тази сесия е да бъдат идентифицирани пряко и честно всички проблеми и напрежения между ОГО и полицията, като същевременно фокусът трябва да остане върху решенията и начините, по които полицията и ОГО могат да работят заедно продуктивно в бъдеще.

Презентацията трябва да обхваща следните ключови точки:

- дейността на организациите на гражданското общество;
- споменаване на други ОГО, които работят по темата и биха могли потенциално да си сътрудничат с полицията, например в повишаването на информираността относно престъпленията от омраза и механизмите за докладване, споделянето на информация или предоставянето на правна или психо-социална подкрепа на пострадалите хора;
- въздействието на престъпленията от омраза върху пострадалите хора, като по възможност се включи казус или лична история;
- разсъждения и наблюдения относно пропуски в законодателството или в неговото прилагане;
- данни за престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора, регистрирани от гостуващите ОГО или друга партньорска организация, както и анализ на това как тези данни се съпоставят с полицейските данни и защо може да има разлики (например хората може да не подават сигнали до полицията, ОГО и полицията може да използват различни критерии и др.);
- преглед на методологията им за регистриране и оценка на надеждността на данните им за престъпленията от омраза;
- причините, поради които хората не подават сигнали за престъпления до полицията;
- препоръки за това как полицията може най-добре да работи и да подкрепя ЛГБТИ хора, пострадали от престъпления от омраза;
- предложения за това как ОГО и полицията могат да подобрят съвместната си работа.

2. Започнете дейността с кратка мозъчна атака, като попитате участниците какво знаят за дейността на организациите на гражданското общество на международно, национално и местно равнище.

По време на дискусията може да **предложите някои идеи**:

Организациите на гражданското общество могат:

- да бъдат големи международни организации, работещи по широк кръг от теми, включително престъпления от омраза и по-обща въпроси на правата на човека, например „Амнести Интернешънъл“ или „Хюман Райтс Уоч“;
- да се фокусират конкретно върху ЛГБТИ въпроси и права, като EL*С, IGLYO, ILGA-Europe, OII-Europe и TGEU;
- да осъществяват разнообразни дейности, включително мониторинг, докладване и повишаване на информираността относно престъпленията от омраза;
- да предоставят данни и информация на международни организации, включително Съвета на Европа, относно националната ситуация по отношение на престъпленията от омраза;
- да предоставят пряка подкрепа на хора, пострадали от престъпления от омраза, и да им помагат при подаването на сигнали до полицията, ако жертвите дадат своето съгласие.

3. Насочете вниманието на участниците към Помощен материал 0.1, който изброява някои релевантни международни и национални организации на гражданското общество, работещи по въпроси, свързани с престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора.
4. Поканете представителите на ОГО да направят своята презентация.
5. След презентацията модерирате сесия с въпроси и отговори.
6. Раздайте на участниците Помощен материал 0.4. Обяснете, че в него могат да намерят допълнителна информация по тези теми в посочените източници.

Дейност 0.2 - Да влезем в техните обувки: от какво имам нужда и какво мога да направя?

Тази сесия трябва да се проведе с участието на организации на гражданското общество. Тя може да се проведе непосредствено след презентациите на ОГО.

1. Преди сесията подгответе пет листа на флипчарт и напишете следното:
 - Първа страница: „От какво имат нужда (ЛГБТИ) хората, пострадали от престъпления?“
 - Втора страница: „От какво има нужда полицията?“, „Какво може да направи полицията?“
 - Трета страница: „От какво имат нужда ОГО?“, „Какво могат да направят ОГО?“
 - Четвърта страница: „От какво имат нужда прокурорите?“, „Какво могат да направят прокурорите?“
 - Пета страница: „От какво имат нужда министерствата?“, „Какво могат да направят министерствата?“
2. Поставете листовите на различни места в залата и осигурете маркери.
3. Направете въведение в сесията. Обяснете, че целта на тази сесия е участниците да:
 - разберат гледните точки на различните хора и организации, които работят за противодействие на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора; и
 - обърнат специално внимание на подхода, ориентиран към пострадалите хора.
4. Разделете групата на пет по-малки групи. Инструктирайте ги да отделят 5–7 минути за попълване на флипчартовете, като формулират отговорите в първо лице. Например, за страницата за пострадалите хора могат да използват формулировки като: „Като пострадал човек (напр. транс секс работник / лесбийка с увреждане / гей мигрант без редовен статут), имам нужда от...“, „Като полицейски служител, който приема сигнала / разследва случая / предоставя подкрепа на пострадалите хора / работи като връзка с общността, мога да...“ Подчертайте, че въпреки че има действия, които пострадалите хора могат да предприемат, за да допринесат за по-добър отговор на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора (напр. да подадат сигнал и да останат ангажирани с процеса на наказателното правосъдие), те не трябва да бъдат притискани да правят нещо, с което не се чувстват комфортно. Обърнете внимание, че в този смисъл тяхната роля е напълно различна от ролята на полицията, ОГО и министерствата или органите, работещи за равнопоставеност, които имат конкретни отговорности да предприемат действия. Обяснете, че именно поради тази причина страницата за пострадалите хора е различна от останалите страници.
5. Информирайте участниците, че след изтичането на 7-те минути един човек от всяка група ще остане при флипчарта, а останалите членове на групата ще преминат към следващия. Групата ще отдели 5–7 минути на следващия флипчарт, а човекът, който е останал, ще обясни какво е записала неговата група, използвайки същия език. „Като пострадал човек имам нужда от...“ / „Като полицейски служител мога да...“ и т.н. След това групата ще идентифицира какво липсва и ще го добави към списъка.

6. След изтичането на 7-те минути друг човек ще остане, а останалите ще се преместят към следващия флипчарт. Групата ще прекара още 5–7 минути при новия флипчарт, ще изслуша обяснението на останалия човек какво е написано. Групата ще допълни списъка, а друг човек ще остане, за да обясни на следващата група. Процесът продължава по този начин, докато всички групи преминат през всички флипчартове.

7. Поканете всички участници да се съберат отново в голямата група за обсъждане. Попитайте ги какво са научили от тази дейност, какво ги е изненадало и какви изводи ще отнесат със себе си. Идентифицирайте и запишете ключовите действия, които могат да бъдат предприети в краткосрочен и средносрочен план, за да се отговори на идентифицираните нужди, чрез партньорство между полицията, организациите на гражданското общество и други институции.

Дейност 0.3 - Изграждане на ефективни отношения с общностите

Тази дейност се състои от две части. Първата (0.3a) включва преглед на казус с цел да се идентифицират извлечените поуки и какво е можело да бъде направено по различен начин. Втората (0.3b) представлява мозъчна атака, при която участниците идентифицират конкретни действия, които могат да бъдат предприети на национално равнище за подобряване на отношенията между полицията и ЛГБТИ общностите. Както и при другите дейности в този модул, силно се препоръчва организациите на гражданското общество да участват в тези дейности.

Дейност 0.3a – Полицейска работа по време на Международния ден срещу хомофобията: делото на Европейския съд по правата на човека M.C. and A.C. v Romania

Бележка за учителите: Понякога е по-лесно да се обсъждат казуси, които не са свързани с държавата, в която се провежда обучението, тъй като това поражда по-малка съпротива и е по-малко вероятно да бъде възприето като критика. Въпреки това, ако е релевантно за обучението, тази дейност може да бъде заменена с подобно упражнение, фокусирано върху казус, който се е случил в държавата, където се провежда обучението. Трябва да бъдат взети предвид и мненията на местните организации на гражданското общество.

1. Преди сесията подгответе два листа флипчарт. На първия лист напишете: „Какво не е било както трябва?“ На втория лист напишете: „Какво е можело да бъде направено по различен начин?“

2. Разделете участниците на малки групи. Ако присъстват представители на организации на гражданското общество, уверете се, че те са смесени с участниците от полицията. Помолете участниците да прочетат казуса, като имат предвид тези два въпроса. Обяснете, че целта на дейността не е да се търси вина. Посочете, че много държави в региона на Съвета на Европа са се сблъскали с подобни предизвикателства. Подчертайте, че причината да се фокусирате върху този казус е, че той действително се е случил и повдига често срещани проблеми, пред които са изправени полицията и общностите.

3. Раздайте Помощен материал 0.2 на участниците и им дайте няколко минути да прочетат казуса. Помолете участниците да дадат кратки отговори на двата въпроса.

4. Съберете участниците отново в по-голяма група, за да споделят своите отговори. При обсъждането на въпроса „Какво не е било както трябва?“ трябва да бъдат открити следните въпроси:

- Участниците са били ранени след шествието, въпреки че са следвали инструкциите относно облеклото и маршрутите

- Реакцията на полицията към пострадалите хора е била неуместна (напр. изразяване на изненада, че пострадалите са „заможни“, и обезкуражаване на жертвите да търсят развитие на случая)
- Лоша комуникация с пострадалите хора относно случая, което вероятно подкопава доверието и на по-широката ЛГБТИ общност (напр. организацията АССЕРТ е трябвало да се свърже с полицията в три отделни случая, за да разбере как се развива случая)
- Наличие на данни за недостатъчно планиране преди събитието по отношение на защитата на участниците преди, по време на и след събитието
- Преглед на процедурите за безопасност преди събитието, за да се гарантира сигурността на участниците преди, по време и след него
- Обучение на полицията как да провежда разпити по деликатен и ефективен начин и как да взаимодейства с хора, пострадали от хомофобски нападения
- Подобрено събиране на доказателства за потенциални наказателни производства срещу извършителите

Бележка за обучителите: уверете се, че тази дискусия не навлиза прекалено в детайли по въпросите за следствието, които се разглеждат в Модул Четири.

- Подобрена комуникация с пострадалите хора и засегнатите общности след инцидентите
- По-добро сътрудничество между полицията и гражданското общество преди и след инцидента

Дейност 0.3b – Изграждане на положителни отношения между полицията и ЛГБТИ общностите

Бележка за обучителите: Не всяка от тези идеи ще бъде подходяща във всеки контекст. Важно е въпросите да бъдат адаптирани към конкретния контекст. Например може да няма ЛГБТИ сдружение в рамките на полицията и да няма открити ЛГБТИ полицейски служители. Възможно е на този етап да са реалистични само много малки стъпки към подобряване на отношенията между полицията и гражданското общество. Това не е проблем. Идентифицирането и прилагането дори на една малка стъпка може да бъде значимо постижение и да положи основите за по-съществени подобрения в бъдеще. Обмислете участието на представители на организации на гражданското общество при подготовката и провеждането на тази дейност, за да бъде тя адаптирана при необходимост.

Първа стъпка: Оценка

По време на тази стъпка участниците оценяват настоящите отношения между полицията и ЛГБТИ общностите. Това е една от по-трудните стъпки и изисква откритост и честност. Ако предходните две сесии са преминали добре, вероятността да се получи точна и конструктивна оценка на състоянието на отношенията между полицията и ЛГБТИ общността е по-голяма.

Втора стъпка: Планиране

Помолете участниците да прегледат Помощен материал 0.3 и да се договорят за поне две стъпки, които могат да бъдат предприети в непосредствено бъдеще.

Трета стъпка: Реализиране

Помолете участниците да формулират как ще бъдат предприети тези стъпки и от кого. Ако участниците са идентифицирали пречки, които са извън техния контрол (напр. липса на правна рамка, недостатъчна политическа подкрепа), насърчете ги да обмислят как тези пречки могат да бъдат преодоляни и им напомнете, че този въпрос ще бъде разгледан отново в следващия модул.

Помощни материали

Помощен материал 0.1 – Национални и международни организации, работещи по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора

Бележка за учителите: Този помощен материал трябва да бъде предоставен на обучаемите в началото на обучението. Те трябва да бъдат насърчени да използват този списък като ресурс в своята ежедневна работа.

Това са примери за организации на гражданското общество (ОГО), които работят по въпросите на престъпленията от омраза на международно и национално равнище. Отделете време да разгледате техните уебсайтове. Ще научите повече за престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора в други държави, как се противодейства на тези престъпления и как се подкрепят пострадалите хора.

Национални организации, работещи по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора

Бележка за учителите: За да подготвите този помощен материал, проучете съответните национални, регионални и местни организации на гражданското общество, които работят по въпросите на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора в града или държавата, където се провежда обучението. Съберете имената им, данни за контакт и кратко описание на тяхната дейност и услуги, като използвате тази форма. Можете да се свържете с изброените по-долу международни организации или да посетите техните уебсайтове, за да откриете организации на гражданското общество, които работят във вашия местен контекст.

Име

Уебсайт

Лице за контакт

Кратко описание на дейността на организацията (обучение, мониторинг, подкрепа за пострадали хора и др.)

Международни организации на гражданското общество, работещи по престъпления от омраза

Eurocentralasian Lesbian Community – EL*С (Евроцентралноазиатска лесбийска общност)

lesbiangenius.org

Eurocentralasian Lesbian Community – EL*С е лесбийска феминистка и интерсекционална мрежа. Тя обединява стотици индивидуални членове и организации. Основната цел на EL*С е да се застъпва за множеството потребности, свързани с правата, видимостта и благополучието на лесбийките в Европа и Централна Азия. EL*С признава и работи за справяне с необходимостта от създаване на пространства, в които гласовете на лесбийките да бъдат чути, от включване на лесбийските въпроси във всички разговори и политики, които оформят живота им, както и от осветляване на видимостта на лесбийките в трудни и често враждебни контексти. Като част от дейността си за противодействие на насилието, основано на пола, и на престъпленията от омраза срещу лесбийки, EL*С е публикувала няколко доклада за лесбофобията. През 2022 г. EL*С стартира Обсерватория за лесбофобия.

Европейски регион на Международната асоциация на лесбийките, гей мъжете, бисексуалните, транс и интерсекс хората (ILGA-Europe/ИЛГА-Европа)

ilga-europe.org

ILGA-Europe е независима международна мрежова организация, която работи за свят, в който всеки ЛГБТИ човек е свободен, равнопоставен и в безопасност, чрез осигуряване на ресурси и свързване на общности, насърчаване на политическа промяна и усиляване на гласовете на засегнатите хора. ILGA-Europe наблюдава как държавите членки на Съвета на Европа изпълняват своите ангажименти и работи със своите членове на национално равнище за насърчаване на застъпничество, основано на доказателства, което подпомага приемането на законодателство и политики.

ILGA-Europe работи за насърчаване на обучения за полицейски служители, прокурори, съдии и адвокати, подпомага събирането на доказателства за престъпления и инциденти от омраза чрез своите членски организации и подпомага изграждането на техния капацитет в тази област. Освен това организацията подкрепя и съдейства при воденето на дела пред европейските съдилища и при изпълнението на съдебни решения.

International LGBTQI Youth & Student Organisation – IGLYO (Международна младежка и студентска организация на лесбийките, гей мъжете, бисексуалните, транс, куиър и интерсекс хората)

iglyo.org

IGLYO е най-голямата членска мрежа в света, посветена на ЛГБТКИ младежи и техните права. Тя обединява над 120 организации членове в повече от 40 държави в Европа, като дейността ѝ е насочена към защитата, овластяването и свободата на ЛГБТИ младежи на възраст под 30 години. IGLYO се стреми да гарантира, че гласовете и преживяванията на младите ЛГБТКИ хора присъстват и биват чути от вземащите решения на европейско и международно равнище, чрез разработване и провеждане на изследвания, застъпничество и комуникационни дейности, свързани с техните проблеми.

Organisation Intersex International Europe – OII Europe (Организация „Интерсекс Интернешънъл Европа“)

oii-europe.org

OII Europe е мрежовата организация на европейските интерсекс организации, работещи на основата на правата на човека. Тя е отличен източник на информация за интерсекс хората и техните преживявания. С OII Europe може да се осъществи контакт и за допълнителна информация, както и при търсене на връзка с националните организации членове на мрежата.

Transgender EU – TGEU (Трансджендър Европа)

tgeu.org

Transgender Europe работи със своите организации членове и партньори за мониторинг и повишаване на осведомеността относно сериозния мащаб на нарушенията на правата на човека и насилието срещу транс хората на глобално и европейско равнище. От 2009 г. проектът Trans Murder Monitoring (TMM)⁷ служи като систематичен механизъм за събиране, наблюдение и анализ на докладваните убийства на транс хора и хора извън обичайните полови стереотипи по света.

7. Проектът е достъпен на <https://www.tgeu.org/trans-murder-monitoring/>.

Amnesty International (Амнести Интернешънъл)

Amnesty.org

„Амнести Интернешънъл“ е глобално движение, ангажирано със създаването на бъдеще, в което всички се ползват с права на човека. „Амнести“ подпомага активисти по целия свят, като разработва ресурси по различни въпроси, които засягат ЛГБТИ хората. Организацията е провела редица национални разследвания на престъпления от омраза, включително срещу ЛГБТИ хора. Техните доклади включват казуси, анализ на националните правни и политически рамки и препоръки за подобрения.

Human Rights Watch – HRW (Хюман Райтс Уоч)

hrw.org

„Хюман Райтс Уоч“ (HRW) разследва и документира нарушения на правата на човека във всички части на света чрез мрежа от експерти, юристи, журналисти и други специалисти по държави, които работят за защитата на най-уязвимите – от застрашени малцинства и цивилно население по време на въоръжени конфликти до бежанци и деца в нужда. HRW насочва своята застъпническа дейност към държавни органи, въоръжени групи и бизнес структури, като ги призовава да променят или прилагат своите закони, политики и практики. HRW провежда изследвания на престъпленията от омраза, включително престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора. Техните доклади включват казуси, анализ на националните правни и политически рамки и препоръки за подобрения.

Помощен материал 0.2 - Преглед на делото пред ЕСПЧ М.С. and А.С. v. Romania

Този помощен материал представя обобщение на делото М.С. и А.С. v. Romania с обучителна цел. За пълна информация по делото посетете уебсайта на Съда <https://goo.gl/sHMXb4>.

Какво се е случило

На 3 юни 2006 г. жалбоподателите участват в ежегодното прайд шествие в Букурещ. То е организирано от АСЦЕРТ – ЛГБТИ организация, която се застъпва за законодателни промени с цел защита на правата на ЛГБТИ хората и предоставя преки услуги на ЛГБТИ общността. Шествието е под полицейска охрана. Няколко души, които открито изразяват неодобрението си към прайд шествието, са спрени от полицията, снимани са и личните им документи са проверени и записани.

Около 19:00 ч., в края на шествието, жалбоподателите и още четирима участници напускат района, използвайки маршрутите и средствата за транспорт, препоръчани от властите в указанията, подготвени от организаторите за участниците в шествието. Както е препоръчано в същата листовка, те не носят отличително облекло или значки, които да ги идентифицират като участници в шествието.

След като се качват в метрото, те са нападнати от група от шест млади мъже и една жена, облечени със суичъри с качулки. Нападателите се насочват директно към жертвите и започват да ги удрят с юмруци и да ги ритат по главите и лицата. Те също така се люлеят от металните лостове над главите им и ритат жертвите. По време на нападението те викат: „Педали, марш в Нидерландия!“ (*Poponariilor, duceți-vă în Olanda!*)

Жертвите са притиснати в ъгъла на вагона. Един от тях се опитва да защити останалите с тялото си, но вторият жалбоподател остава открит и понася множество удари.

Нападението продължава около две минути. При излизането от вагона нападателите отново удрят първия жалбоподател в лицето.

Останалите пътници по време на нападението се оттеглят в противоположния край на вагона. Сред тях има и фотограф, който също е присъствал на шествието. Пострадалите го молят да заснеме инцидента, което той прави. Заради това нападателите нападат и него.

Полицейското разследване

По-късно същата нощ, между 3 и 4 юни 2006 г., пострадалите, включително жалбоподателите, заедно с представител на АСЦЕРТ, отиват в полицията. Те подават наказателна жалба срещу нападателите и заявяват, че нападението е било мотивирано от сексуалната ориентация на пострадалите. Те отново подчертават, че не са носили никакви отличителни знаци, които да разкриват, че се връщат от прайд шествието. Те твърдят, че нападателите са ги идентифицирали по време на шествието (тъй като не са носили маски) и са ги последвали след това с намерението да им наранят. Те информират полицията за обидните изрази, използвани по време на нападението.

Според жалбоподателите полицейските служители са изненадани, когато разбират, че жалбоподателите и другите пострадали, макар и гей мъже, са зоможни хора с постоянна работа и на отговорни позиции. Те се опитват да ги разубедят да подадат жалбата, като ги предупреждават, че ще трябва да се изправят срещу нападателите си в съда.

Поради реорганизация в рамките на полицията, случаят е прехвърлен от едно полицейско управление в друго и на 4 април 2007 г. е регистрирано в Столичната районно управление на полицията.

Тъй като изглежда, че по случая не се предприемат действия, жалбоподателите търсят инфор-

мация за хода на разследването чрез писма, изпратени от АСCEPT на 25 септември 2006 г., 28 март 2007 г. и 20 юли 2011 г. На 19 март 2007 г. те също подават жалба до Министерството на вътрешните работи относно липсата на ефективно разследване по случая, но без резултат.

На 9 август 2011 г., в отговор на запитване от жалбоподателите, Столичната полиция ги информира, че няма намерение да образува наказателно производство, тъй като твърдените престъпления са погасени по давност. Полицията обяснява, че разследването е било затруднено от факта, че преписката постъпва в Столичната полиция една година след събитията. Освен това всички предприети от полицията действия за идентифициране на предполагаемите извършители са безуспешни.

На 4 октомври 2011 г. прокуратурата към Районния съд на Букурещ – Четвърти район одобрява предложението на полицията и решава да прекрати разследването. Решението е изпратено на адреса на първия жалбоподател на 27 февруари 2012 г.

Въпроси:

Какво не е било както трябва?

Как е можело да се подходи по-добре към ситуацията?

Какво е можело да се случи по-добре, ако е имало силно сътрудничество между полицията и гражданското общество преди и след инцидента?

Помощен материал 0.3 – Изграждане на взаимоотношения между полицията и ЛГБТИ общностите: възможни практически стъпки

Започнете с малки стъпки

Ако това е първият контакт между полицията и организациите на гражданското общество (ОГО), започнете с малки стъпки. Например, организирайте неформална среща, за да може всяка от страните да се запознае по-добре с работата и дейностите на другата и да се идентифицират възможни начини за съвместна работа.

Бъдете практични и се фокусирайте върху дейности с взаимна полза

Договорете лица за контакт от двете страни и кратко описание на това какво може да прави всяка от тях.

Договорете участие на ОГО в полицейските обучения, съсредоточено върху области на експертни познания, включително подкрепа за жертвите и разбиране на въздействието на престъпленията от омраза и нуждите на пострадалите хора. ОГО често имат и уникална гледна точка относно индикаторите за мотивация поради предразсъдъци срещу ЛГБТИ хора, които са от съществено значение за разследването и събирането на доказателства.

Посетете офисите на национални или местни ОГО, които работят с ЛГБТИ общностите.

Посетете места, които традиционно се използват от ЛГБТИ хора за социални контакти, като барове и други социални пространства. Планирайте посещението предварително, като подчертаете, че целта е да разберете как се развиват нещата и дали е имало проблеми, които са притеснили общността.

Поискайте среща, за да обсъдите конкретни инциденти и впечатления относно това дали честотата им се е увеличила или е претърпяла промяна.

Поискайте съвет от ОГО при разработването на насоки или протоколи за полицейска работа. Това е отличен начин да се подобри релевантността и качеството на тези документи по отношение на нуждите на пострадалите хора, разбирането на въздействието на престъпленията от омраза и получаването на нова перспектива относно индикаторите за мотивация поради предразсъдъци.

Поддържайте редовен контакт

Редовното взаимодействие е важно и изгражда устойчиви взаимоотношения, на които може да се разчита в трудни моменти (вж. по-долу).

Организирайте обсъждане след конкретен, чувствителен или публично отразен инцидент

Грешки се случват и от тях трябва да се извличат поуки. Избягвайте прекратяване на комуникацията след тежък инцидент като насилие по време на прайд събитие, случай на неадекватни полицейски действия или полицейско насилие. Поддържайте отворени каналите за комуникация, дори когато е имало напрежение във връзка с конкретни инциденти. Обмислете провеждането на неформални срещи, на които инцидентите да се обсъждат поверително, с уговорката, че медиите няма да бъдат въвлечени на първоначален етап. Работете съвместно с ОГО за улесняване на подкрепата за пострадалите, техните семейства или общността във връзка с конкретни инциденти.

Надграждайте постигнатото

Макар да сте започнали с малки стъпки, винаги търсете възможности за задълбочаване на ангажираността. Възможно е системата с лица за контакт да работи добре. Това може да е моментът да се обмисли по-тясно сътрудничество при обсъждане на инциденти и реакциите спрямо тях. Може да сте готови да обсъдите анонимно споделяне на данни и информация. Възможно е да се договори система за насочване на пострадали хора към услуги за подкрепа.

Осигурете подходящи ресурси за тази работа

Например, макар дейността на ОГО по мониторинг и подкрепа на пострадали хора да е незаменима, тя често е недостатъчно финансирана. Когато е възможно, за полицията е важно да намира финансови ресурси за дейностите, на които разчита.

Бъдете наясно какво може и какво не може да бъде постигнато от двете страни

Например, организация на гражданското общество не може да гарантира, че пострадал човек ще подаде сигнал за престъпление или ще участва в наказателноправния процес. По същия начин полицията не може да гарантира, че ще бъде образувано и доведено докрай наказателно преследване.

Поддържайте актуална информация

Изгответе и редовно актуализирайте списък на релевантните ОГО, които работят във вашия район и с които може да се осъществи контакт при необходимост – за участие в обучителна дейност или за оказване на съдействие на ЛГБТИ човек, независимо дали е пострадал, свидетел, член на семейството, приятел или задържано лице.

Помощен материал 0.4 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа

Ресурси на Съвета на Европа

- **Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН), Общополитическа препоръка № 17 относно предотвратяването и борбата с нетолерантността и дискриминацията срещу ЛГБТИ хора (2023)**⁸

ЕКРН препоръчва на държавите да „подкрепят обучения и да развиват компетентности за предотвратяване и борба с анти-ЛГБТИ дискриминацията, включително интерсекционалната дискриминация, речта на омраза и престъпленията от омраза, за служители на правоприлагащите органи, прокурори и съдии, в сътрудничество и с консултации със съответните участници от гражданското общество, включително ЛГБТИ организации“.

- **Ръководен комитет по борба с дискриминацията, многообразие и приобщаване, Тематичен доклад относно престъпленията от омраза и други инциденти, мотивирани от омраза, основани на сексуална ориентация, полава идентичност, изразяване на пола и полови характеристики в Европа (2023)**⁹

Докладът многократно подчертава необходимостта от включване на организации на гражданското общество в обученията и във всички други публични стратегии относно престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора. За повече информация вж. раздели II.B („Институционална рамка за координация и сътрудничество“), IV.C („Повишаване на осведомеността и обучение“) и V.C („Роля на гражданското общество“).

Ресурси на организации на гражданското общество

- **ILGA-Europe, Борба с престъпленията от омраза: как ЛГБТИ организациите могат да работят с властите?** (2023)¹⁰

Статията разглежда продължаващото увеличаване на броя на нападенията от омраза срещу ЛГБТИ хора в Европа и Централна Азия, като подчертава ключовата роля на ЛГБТИ организациите в подкрепата на пострадалите и събирането на данни. В нея се акцентира върху значението на сътрудничеството между тези организации и правоприлагащите органи за ефективна борба с престъпленията от омраза и за изграждане на доверие. В текста се очертават и конкретни действия, които ЛГБТИ организациите могат да предприемат, за да подпомогнат работата на полицията и подкрепата за пострадалите.

- **TGEU, Кратко ръководство за наблюдение на насилието срещу транс хора (2021)**¹¹

Лесен за използване инструмент в подкрепа на организации и активисти при докладването и събирането и анализа на информация за насилие срещу транс хора в техния контекст. Той включва информация защо транс активистите са най-подходящите хора, когато трябва да се достигне до техните общности и да се извърши точно наблюдение на насилието, на което са подложени. Експертните познания на TGEU може да подпомогнат изграждането на по-добри отношения с местни транс активисти и общностите, с които те работят.

8. <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.-17>

9. <https://rm.coe.int/gt-adi-sogi-2023-3-en-european-report-sogiesc-based-hate-crime-final-t/1680ac3c18>

10. <https://www.ilga-europe.org/blog/combating-hate-crime-lgbti-organisations-work-with-authorities/>

11. <https://tgeu.org/files/uploads/2025/07/A-BRIEF-GUIDE-TO-MONITORING-ANTI-TRANS-VIOLENCE.pdf>

Модул Едно

Защо сме тук?

Въведение

Този модул представя общ преглед на обучението за служители на правоприлагащите органи, обяснява защо обучението е важно и какво участниците ще научат от него. Модулът започва с представяне от полицейски служител на ръководна позиция, който задава тона на обучението, като посочва причините, поради които правилното разбиране и адекватното разглеждане на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора е от съществено значение. Старшият служител също така ясно заявява какво се очаква от участниците по отношение на ангажираността им към обучението. За да се гарантира, че наученото в рамките на това обучение ще бъде прилагано на практика, е жизненоважно служителите на ръководни позиции да покажат пълната си ангажираност към ефективното разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора. Участниците трябва да чуят това послание пряко от своите ръководители. Има съществена разлика между това да чуеш за значимостта на темата от учител и да го чуеш от своя началник!

Втората ключова част на модула е посветена на участието на организация на гражданското общество, която ще обясни дълбокото въздействие, което престъпленията от омраза могат да имат върху отделните хора и техните общности. Изключително важно е да бъде представена гледната точка на пострадалите, за да могат обучаемите да осъзнаят значението на своята роля в предотвратяването, реакцията и разследването на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора.

Накрая участниците ще научат повече за по-широкия контекст на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора, за да разберат как тези престъпления са част от дискриминацията и предразсъдъците, с които ЛГБТИ хората се сблъскват в цяла Европа.

Резултати от обучението

Участниците ще:

- разберат защо престъпленията от омраза и други форми на насилие срещу ЛГБТИ хора изискват специфичен подход;
- признаят, че подобренията в предотвратяването и реакцията на това насилие трябва да бъдат подкрепени от ръководния състав;
- разберат широкото разпространение и въздействието на престъпленията от омраза и други форми на насилие, включително домашно насилие, срещу ЛГБТИ общностите;
- осъзнаят основното задължение на полицията да защитава, да разследва престъпления и да предоставя услуга, основана на равнопоставеност и уважение.

Преглед на дейностите:

- Дейност 1.1 – Въвеждащо изложение от ръководен служител за поставяне на рамката на обучението
- Дейност 1.2 – Сесия с организация на гражданското общество (ОГО): гледната точка на пострадалите и общността
- Дейност 1.3 – Данни за насилието срещу ЛГБТИ хора
- Дейност 1.4 – Реални случаи и преживявания

Дейност 1.1 – Въвеждащо изложение от ръководен служител за поставяне на рамката на обучението

Преди сесията се опитайте да се срещнете с представителя на полицията или да обсъдите с него по телефон или електронна поща основните акценти на неговото участие. Макар той/тя да има собствена преценка какви теми да засегне, може да предложите следните точки:

- да се подчертае, че обучението е разработено с цел да надгради уменията на участниците, като ги подготви по-добре за разследване на престъпления от омраза и подобри професионалния им капацитет;
- да се акцентира, че полицията трябва да предоставя равнопоставена услуга на всички общности, като се отнася към всички пострадали с достойнство и уважение, независимо от техния произход, и че този принцип е в основата на полицейската дейност;
- да се подчертае сериозното въздействие на престъпленията от омраза върху пострадалите и значението на задълбоченото разследване на предразсъдъчните мотиви, на сътрудничеството с прокуратурата за осигуряване на ефективни правни действия и на правилното прилагане на законодателството относно престъпленията от омраза;
- да се обсъдят очакваните резултати от обучението: развитие на умения за ефективно разследване на престъпления от омраза, подобряване на способностите за партньорство и сътрудничество със засегнатите общности, както и подобряване на докладването на престъпления и доверието на пострадалите за сътрудничество с полицията;
- да се посочи, че всички твърдения за неправомерно поведение на полицията спрямо ЛГБТИ общности ще бъдат разследвани изцяло съгласно ясни процедури;
- да се обясни как ръководството на полицията ще следи резултатите от обучението, за да гарантира тяхното прилагане в цялата служба.

Дейност 1.2 – Сесия с организация на гражданското общество (ОГО): гледната точка на пострадалите и общността

Включването на ЛГБТИ организации на гражданското общество (ОГО) в полицейските обучения е от ключово значение за подобряване на реакцията на правоприлагащите органи спрямо престъпленията от омраза. Тези организации предоставят изключително ценна информация за нововъзникващи тенденции и актуални проблеми, свързани с престъпленията от омраза, което ги прави незаменими партньори при разработването и провеждането на обучителни програми.

Те трябва да бъдат ангажирани още от самото начало, като подпомагат оформянето на структурата, съдържанието и програмата на обученията. Участието им като обучители или допълнителни фасилитатори може значително да повиши осъзнатостта и емпатията на участниците, особено по отношение на правилното отношение към пострадалите от престъпления от омраза. Това е от решаващо значение за предотвратяване на повторна виктимизация в рамките на системата на наказателното правосъдие. Освен това те могат да предоставят свидетелства от първа ръка, които задълбочават разбирането за реалните последици от престъпленията от омраза.

Ако не е възможно ОГО да участват пряко в сесията, още в началото трябва ясно да се заяви, че те са имали съществена роля при изготвянето на ръководството и разработването на обучението. Ключовото послание е: „Работихме с гражданското общество, за да разработим това обучение. Вие трябва да работите с гражданското общество при неговото прилагане.“

Преди сесията отделете време да идентифицирате ОГО, които се занимават с мониторинг на престъпленията от омраза и/или предоставят пряка подкрепа на пострадали ЛГБТИ хора на национално или местно равнище. Следвайте насоките, включени в Модул Нула. Няколко източ-

ника могат допълнително да ви помогнат да откриете подходящи ОГО:

- Европейската ЛГБТ полицейска асоциация (EGPA)¹², която има членове от много европейски държави и може да бъде подходящ партньор както за участие в обученията, така и за идентифициране на други релевантни ЛГБТИ организации.
- други европейски федерации на организации на гражданското общество като EL*С¹³, ILGA-Europe¹⁴, IGLYO¹⁵ OII Europe¹⁶ или TGEU¹⁷ разполагат с публично достъпни списъци на своите членове във всяка европейска държава или могат да бъдат потърсени за допълнителна информация¹⁸.
- уебсайтът на Доклада на ОССЕ за престъпленията от омраза включва списък на партньорските организации във всяка държава от ОССЕ¹⁹.
- звеното на Съвета на Европа по въпросите на сексуалната ориентация, половата идентичност, изразяването на пола и половите характеристики (SOGIESC) също може да съдейства на учителите за установяване на контакт с местни организации на гражданското общество.

Опитайте се да се срещнете с представител на организацията на гражданското общество или да обсъдите с него по телефон или електронна поща основните акценти на неговото участие. Предоставете общ преглед на обучението и обърнете внимание на факта, че сътрудничеството между полицията и организациите на гражданското общество ще бъде разгледано подробно в Модул Нула, но той е добре дошъл да присъстват и на останалите сесии. Уверете се, че представителите на организациите на гражданското общество разбират, че обучаемите са полицейски служители с различни нива на познания относно сексуалното, половото и телесното многообразие. Поради тази причина е възможно някои от тях да задават „политически некоректни“ или неудобни въпроси като част от учебния процес. Макар че е от съществено значение да се създаде безопасно пространство за всички участници, представителите на организациите на гражданското общество трябва да бъдат предварително подготвени за тази възможност. В идеалния случай те трябва да имат опит в обсъждането и разясняването на често срещани митове, допускания или предразсъдъци спрямо ЛГБТИ хората по начин, който позволява на обучаемите да подобрят знанията си, без да се чувстват нападнати.

Насърчете представителя да представи информация за своята организация и за начините, по които полицията може да се свързва и да работи с нея. Информирайте го, че основна цел на неговото участие е изграждането на доверие и насърчаването на сътрудничество между полицията и гражданското общество. Макар че той най-вероятно ще има собствени идеи относно темите, които да засегнат, можете също да направите следните предложения:

- да приветства обучението и приноса на организациите на гражданското общество и да подчертае факта, че участието на ОГО е интегрирано в цялото обучение; да обясни, че е предвидена сесия, която има за цел да подпомогне участниците в укрепването на тяхното сътрудничество с организациите на гражданското общество;
- да представи гледната точка на жертвите пред участниците чрез конкретни преживявания, свързани с престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора, или да представи преглед на въздействието на престъпленията от омраза в актуалния и историческия местен контекст на обучаемите;
- да подчертае от какво се нуждаят жертвите на престъпления от омраза и защо за тях може да бъде особено трудно да подават сигнали за инциденти на полицията;

12. Можете да намерите списък на членовете на EGPA в секцията About на техния уебсайт на адрес: <https://www.lgbtpolice.eu/about>.

13. <https://lesbiangenius.org/contact/>

14. ILGA-Europe е федерация на над 700 ЛГБТИ групи и организации. Актуален списък на организациите членове на ILGA-Europe може да бъде намерен в секцията About Us > Membership на техния уебсайт: www.ilga-europe.org/about-us/membership/.

15. Списък на членовете на IGLYO може да бъде намерен на адрес: <https://www.iglyo.org/members>

16. Списък на членовете на OII Europe може да бъде намерен на адрес: <https://www.oii-europe.org/membership-application/>

17. TGEU представлява над 200 организации, работещи за правата на транс хората. Пълен и актуален списък на техните членове е наличен в секцията Our Members на техния уебсайт: <https://tgeu.org/our-members/>.

18. За повече информация относно тези организации, вж. помощен материал 0.1.

19. Списък на организациите на гражданското общество, които са си сътрудничили с ОССЕ при изготвянето на Доклада за престъпленията от омраза, може да бъде намерен на адрес: <https://hatecrime.osce.org/civil-society>.

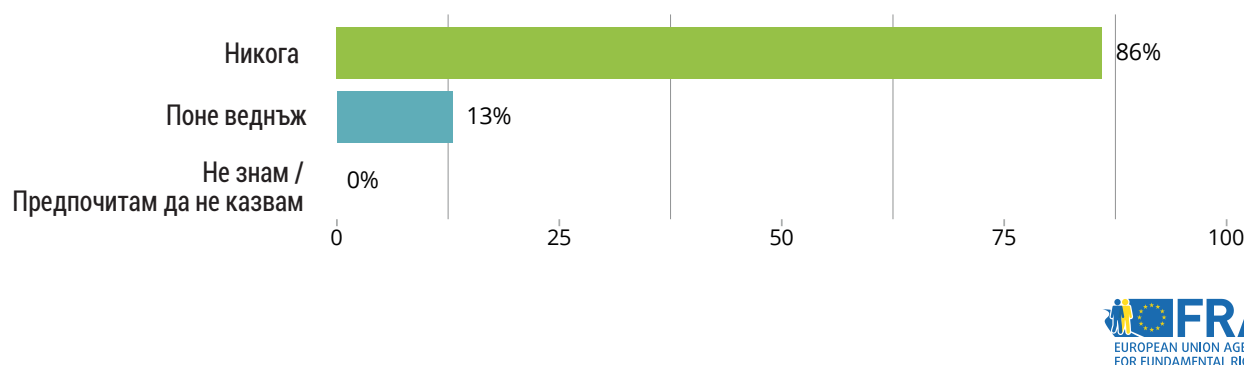
- да ги помоли обучаемите да направят конкретни и реалистични предложения (дори и да са само малки стъпки!) за това как полицията може да подобри отношенията си с организациите на гражданското общество и засегнатите общности.

Дейност 1.3 – Данни за насилието срещу ЛГБТИ хора

Наличните данни могат да бъдат мощен инструмент за илюстриране на реалността на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора. Тази дейност може да бъде осъществена в сътрудничество с представителя на организацията на гражданското общество от предходната сесия, тъй като той може **да даде човешко лице на статистиката и графиките**, като обясни тяхното въздействие в реалния живот. Комбинирането на данни с лични истории не само прави информацията по-достъпна, но и помага на обучаемите да разберат дълбоките последици, които тези престъпления имат за отделните хора и общностите, като по този начин се насърчава по-силна ангажираност за тяхното преодоляване.

От решаващо значение е обучаемите да възприемат използваните в обучението данни като надеждни. Добра отправна точка могат да бъдат данни, събрани от съответни публични органи, като Агенцията за основните права (FRA) на Европейския съюз. Следващите данни са разработени въз основа на доклада на FRA LGBTIQ “Equality at a Crossroads: Progress and Challenges (2024) („Равенството на ЛГБТИК хората на кръстопът:напредък и предизвикателства“)²⁰, който представя данни, събрани от Агенцията чрез мащабно проучване, проведено през 2023 г.

Фигура 1 показва, че 13 % от ЛГБТИ хората в Европейския съюз са заявили, че са били жертви на насилие поради това, че са ЛГБТИ, през последните 5 години.

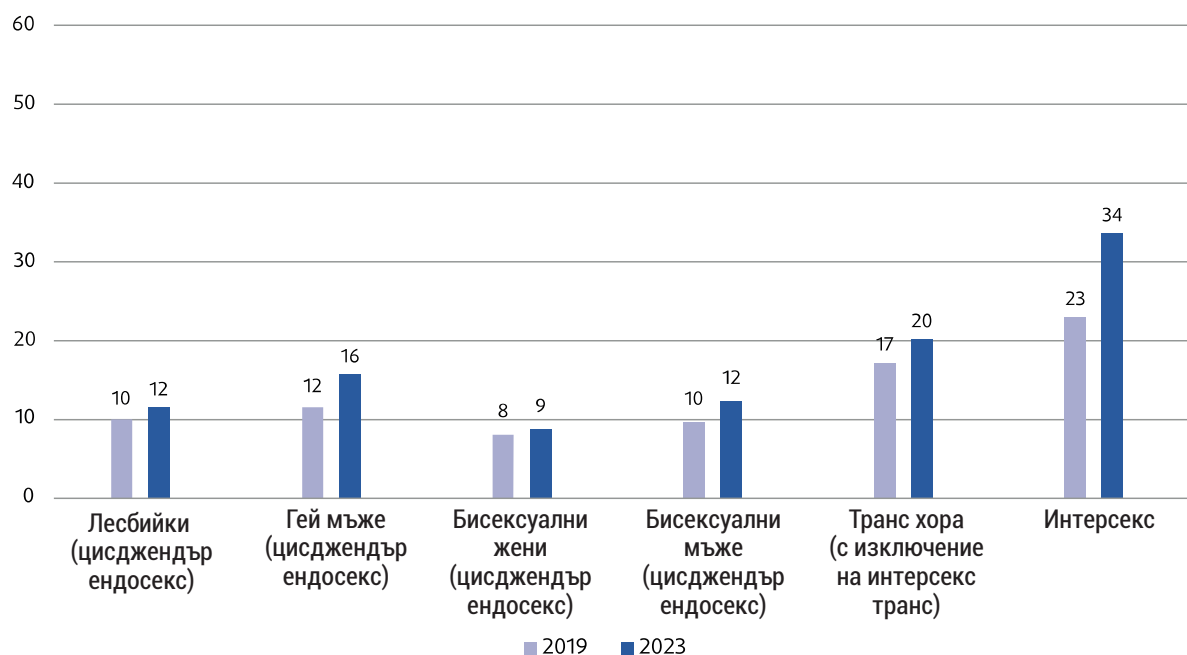

Фигура 1: Процент на анкетираните, които са претърпели поне един случай на физическо или сексуално насилие поради това, че са ЛГБТИ, през 5-те години преди проучването от 2023 г. в EC-27, FRA, LGBTIQ equality at a crossroads – Progress and challenges, 2024 г.

Тази фигура обаче трябва да бъде поставена в контекст, като веднага след нея се представи Фигура 2, която подчертава две ключови идеи:

- Както е показано във Фигура 2, всички общности, включени в съкращението ЛГБТИ, съобщават, че са преживели физическо и/или сексуално нападение поради това, че са ЛГБТИ, но някои от тях съобщават за по-високи нива на насилие. По-специално това се отнася за интерсекс хората, транс хората и в по-малка степен за гей мъжете.
- Фигура 2 също така показва, че насилието срещу ЛГБТИ хората се е увеличило в сравнение с предходното проучване, проведено през 2019 г.

20. Достъпен на: <https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/2024/eu-lgbtqi-survey-iii>.

Фигура 2: Процент на анкетираните, които са претърпели поне един случай на физическо или сексуално насилие поради това, че са ЛГБТИ, през 5-те години преди проучванията от 2019 г. и 2023 г. в ЕС, в зависимост от тяхната ЛГБТИ идентичност, FRA, LGBTIQ equality at a crossroads – Progress and challenges, стр. 56, 2024 г.

Друга съществена концепция, която обучаемите трябва да усвоят, е фактът, **че по-голямата част от престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора все още не се докладват**. Този факт трябва да бъде подчертан като основна причина, поради която обучението ще подобри способността на обучаемите да изпълняват ефективно своите задължения и да бъдат по-добри професионалисти.

Когато пострадалите от престъпления от омраза избягват да съобщават за инциденти на насилие на полицията или на други компетентни институции и организации, те са лишени от достъп до защита, подкрепа и правосъдие. Освен това **престъпленията, на които са станали жертви, не се разследват и не се преследват по съдебен ред**, което води до безнаказаност за извършителите. Това допълнително **затруднява превенцията на престъпността**, тъй като извършителите се чувстват насърчени да извършват нови престъпления, което **подкопава доверието на ЛГБТИ общностите в полицията** и ги обезкуражава да подават сигнали.

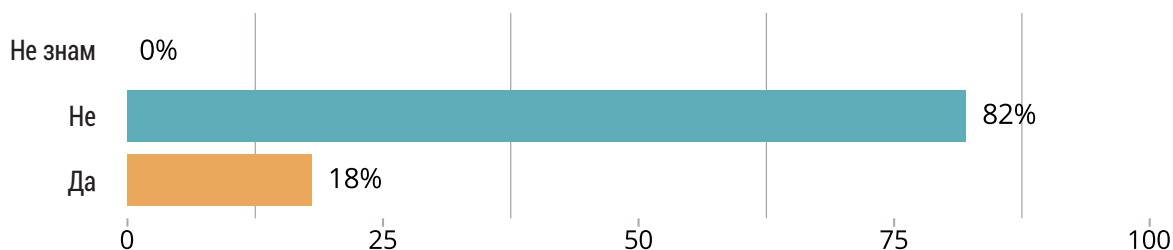
Съгласно Препоръка CM/Rec(2010)5 на Комитета на министрите:

„3. Държавите членки следва да предприемат подходящи мерки, за да гарантират, че жертвите и свидетелите на „престъпления от омраза“, свързани със сексуалната ориентация или половата идентичност, както и на други инциденти, мотивирани от омраза, са насърчавани да съобщават за тези престъпления и инциденти; за тази цел държавите членки следва да предприемат всички необходими стъпки, за да гарантират, че структурите на правоприлагането, включително съдебната власт, разполагат с необходимите знания и умения за идентифициране на такива престъпления и инциденти и за предоставяне на адекватна помощ и подкрепа на жертвите и свидетелите.“²¹

Използвайки Фигура 3, обучителят трябва да отбележи, че се докладват по-малко от 1 на 5 случая на насилие, мотивирано от омраза, преживяно от ЛГБТИ хора. **Докладваните престъпления от омраза са само върхът на айсберга на насилието, преживявано от ЛГБТИ хора**. Поради тази причина обучаемите трябва да разбират, че дори и в ежедневната си работа никога или почти

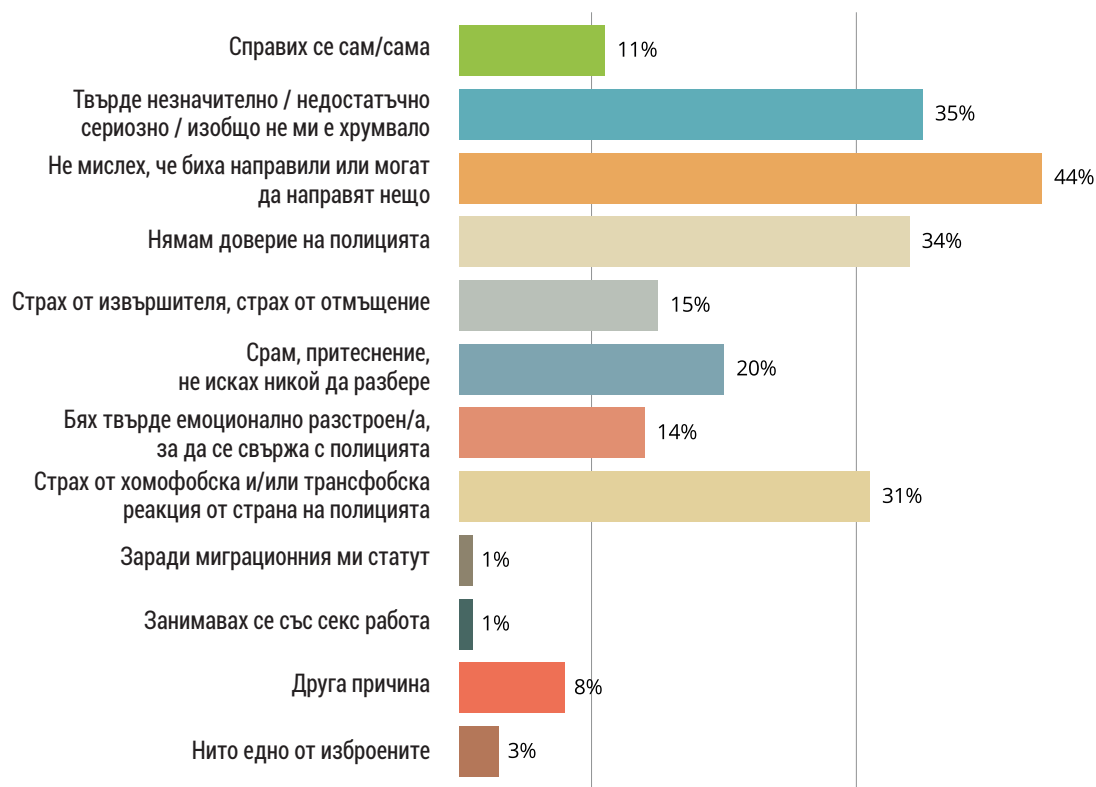
21. Препоръка CM/Rec(2010)5 на Комитета на министрите относно мерките за борба с дискриминацията на основание сексуална ориентация или пола идентичност, достъпна на: <https://search.coe.int/cm?i=09000016805cf40a>

никога да не получават сигнали за престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора, това не означава, че такива престъпления не се извършват.

Фигура 3: Процент на анкетираните, които са съобщили или не са съобщили за последния инцидент на насилие, мотивирано от омраза, който са преживели, FRA, LGBTIQ equality at a crossroads – Progress and challenges, 2024 г.

Всъщност от жертвите, които не са съобщили за преживяното престъпление, най-малко 30 % са се въздържали от това, защото **са смятали, че полицията не може да им помогне, не са имали доверие в полицията или дори са се страхували от хомофобска и/или трансфобска реакция от страна на полицията.**

Фигура 4: Причини, поради които анкетираните, преживели анти-ЛГБТИ насилие, не са го съобщили на полицията, FRA, LGBTIQ equality at a crossroads – Progress and challenges, 2024 г.

След представянето и обяснението на тези графики обучаемите могат да бъдат попитани какви са техните разсъждения по тях. Възможни насочващи въпроси могат да бъдат:

- какво мислят за факта, че 4 от 5 престъпления от омраза не се докладват;
- защо според тях толкова много ЛГБТИ жертви на насилие, мотивирано от омраза, не се доверяват на полицията или дори се страхуват от нея;
- как може да бъде подобро доверието в полицията сред ЛГБТИ хората, които са били жертви на престъпление от омраза.

Освен това в обучението трябва да бъдат включени и национални доклади за престъпления от омраза, тъй като те дават по-специфично разбиране за контекста, в който обучаемите ще работят. Уебсайтът на Доклада за престъпленията от омраза на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) предлага данни, **събрани от държавите членки на ОССЕ, относно престъпленията от омраза**, включително тези, извършени срещу ЛГБТИ хора²².

Накрая, данните, събирани от ОГО, също могат да бъдат полезни, особено когато са изготвени от местни организации. За да се повиши доверието на обучаемите в този тип данни, трябва да им се напомни, че повечето престъпления от омраза не се докладват на полицията или на която и да е друга институция, поради което е вероятно ОГО да **могат да предоставят по-точна картина на реалната ситуация**.

Изграждането на **доверие между правоприлагащите органи и ОГО е от ключово значение** за насърчаване на докладването на престъпления от омраза. Засиленото сътрудничество с ОГО помага на правоприлагащите органи по-добре да разберат защо жертвите избягват да докладват инциденти на насилие. Освен това данните, събирани от тези организации, могат да подпомогнат създаването на ефективни **механизми за насочване между полицията и ОГО**. В Модул Нула се съдържа допълнителна информация за това как обучаемите могат да изградят партньорства с организации на гражданското общество.

В края на тази дейност раздайте Помощен материал 1.2 на обучаемите. Обяснете, че в него могат да намерят допълнителна информация по тези теми в посочените източници.

22. Достъпен на: <https://hatecrime.osce.org/anti-lgbti-hate-crime>.

Помощни материали

Помощен материал 1.1 – Реални случаи и преживявания

Участието на поне един представител на ОГО в обученията е отлична възможност обучаемите да се запознаят с личните истории зад статистическите данни. Представителите на ОГО са в най-добра позиция да обяснят реални примери за насилие срещу ЛГБТИ хора в контекста, в който участниците работят. Поради тази причина е силно препоръчително техните експертни познания и известните им случаи да бъдат включени в обучението. Когато това не е възможно, примерите, посочени по-долу, могат да бъдат полезни за учителя, за да илюстрират съдържанието на настоящото ръководство или да послужат като основа за групови дискусии.

Пребит до смърт

През 2021 г. група хора нападат 24-годишен мъж в Испания. Според свидетели пострадалият е влязъл в спор с мъж и неговата приятелка, които погрешно са решили, че той ги снима. След това двойката го напада, като отправя хомофобски обиди, но пострадалият и негов приятел успяват да прекратят сблъсъка. Няколко минути по-късно нападателите се връщат с още два-надесет души и всички заедно бият пострадалия в продължение на 15 минути. Той умира в болница. Четирима мъже са осъдени, но само на един от тях е наложено утежнено наказание за извършване на убийство по хомофобски подбуди.²³

Тормоз както в училище, така и у дома

Бисексуален мъж от Португалия разказва: „Най-лошият период от живота ми беше, когато бях тийнейджър – бях унижаван, обиждан и бит всеки ден, наричаха ме с най-обидни имена... През целия си училищен живот бях подложен на тормоз, винаги бях сам, натрупах огромни травми, които са дълбоко вкоренени в мен. Имам страх от общуване, не мога да бъда в центъра на вниманието, получавам пристъпи на тревожност. Вкъщи и по-големият ми брат не ме приемаше – биеше ме и ми се подиграваше.“²⁴

През 2023 г. 13-годишно момче, подложено на тормоз в училище заради предполагаемата му сексуална ориентация, се самоубива в Италия.

Страх от свободно изразяване на публични места

22-годишен бисексуален мъж от Чехия обяснява как той и партньорът му „постоянно се съобразяват кога, къде и при какви обстоятелства е уместно да проявяват близост на публични места – като прегръдки, целувки или държане за ръце“, поради страх от насилствена реакция.²⁵

24-годишна лесбийка от Гърция разказва за сходно преживяване: „Не изразявам сексуалната си ориентация на публични места и на места с непознати хора, защото се страхувам.“²⁶

Мъж от Швейцария споделя, че вече не държи съпруга си за ръка на публични места, тъй като се страхува да не стане жертва на престъпление от омраза.²⁷

23. FELGTBI, La Federación Estatal LGBTI+ denuncia que negar el delito de odio en el juicio de Samuel Luiz invisibiliza la violencia contra el colectivo, 28 октомври 2024 г., достъпно на: <https://felgtbi.org/blog/2024/10/28/la-federacion-estatal-lgtbi-denuncia-que-negar-el-delito-de-odio-en-el-juicio-de-samuel-luiz-invisibiliza-la-violencia-contra-el-colectivo/>; Pink Times, Justice Served: Four Sentenced in Homophobic Murder of Samuel Luiz, 14 януари 2024 г., достъпно на: <https://thepinktimes.com/justice-served-four-sentenced-in-homophobic-murder-of-samuel-luiz>

24. FRA, LGBTIQ equality at a crossroads – Progress and challenges, стр. 58, 2024 г.

25. FRA, LGBTIQ equality at a crossroads – Progress and challenges, стр. 60-61, 2024 г.

26. Пак там.

27. Pink Cross, Hate Crimes an LGBTQ-Menschen in der Schweiz, 2020, достъпно на: <https://www.pinkcross.ch/unser-einsatz/politik/hate-crime/hatecrime-bericht-2020.pdf>.

Помощен материал 1.2 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа

Ресурси на Съвета на Европа

- **Уебсайт на Отдела за сексуална ориентация, полова идентичност и изразяване на пола и полови характеристики (SOGIESC):**

Уебсайтът на SOGIESC съдържа раздел „Ресурси“, включващ десетки документи, сред които актове, приети от Съвета на Европа, тематични доклади, видеоматериали и препратки към относими източници.

- **Ръководен комитет по борба с дискриминацията, многообразие и приобщаване, Тематичен доклад относно престъпленията от омраза и други инциденти, мотивирани от омраза, основани на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики в Европа (2023)²⁸**

Глава III от този доклад представя преглед на най-значимите източници на международни и национални данни за престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора, като същевременно разглежда и трудностите при събирането на данни. Глава IV предлага примери за добри практики за справяне с недокладването на престъпления от омраза чрез изграждане на доверие между ЛГБТИ общността и правоприлагащите органи.

- **Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН), Общополитическа препоръка № 17 относно предотвратяването и борбата с нетолерантността и дискриминацията срещу ЛГБТИ хора (2023)²⁹**

Този авторитетен документ обяснява защо обученията за престъпления от омраза са важни. Освен това той започва с обобщение на историческия контекст, свързан с това насилие, което може да бъде особено полезно за обучителите при повишаване на осведомеността защо отношенията между ЛГБТИ общността и полицейските служители не са лесни (и защо е важно да се изгражда доверие между тях).

- **Доклади по държави на ЕКРН³⁰**

ЕКРН редовно планира посещения в държавите членки на Съвета на Европа, които водят до задълбочен анализ на въпросите, засягащи ЛГБТИ хората. Докладите от мониторинга по държави съдържат подробни прегледи на официални данни и данни на ОГО за престъпления от омраза, критичен анализ на законодателството и политиките в областта на престъпленията от омраза, както и конкретни препоръки за подобрене, заедно с официалния отговор на съответната държава на наблюденията и препоръките на ЕКРН. Те могат да бъдат полезни за придобиване на представа за местния контекст.

- **ЕКРН, *Factsheet on LGBTI issues* (Информационен лист по въпросите, свързани с ЛГБТИ) (2021)³¹**

Този информационен лист обобщава препоръките, направени от ЕКРН за гарантиране и защита на правата на ЛГБТИ хора в резултат на мониторинговите посещения на ЕКРН в държавите членки на Съвета на Европа в периода 2013-2021 г. Той включва конкретни препоръки относно събирането на данни и обучението на служители на правоприлагащите органи.

- **Тематична дейност и дейност по държави и доклади на Комисаря по правата на човека на Съвета на Европа**

Комисарят е осъществил широк кръг от дейности с фокус по теми или държави с цел да разбере и да отговори на въпроси, засягащи ЛГБТИ хората.³²

28. <https://rm.coe.int/gt-adi-sogi-2023-3-en-european-report-sogiesc-based-hate-crime-final-t/1680ac3c18>

29. <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.-17>

30. <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/country-monitoring>

31. <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/factsheet-lgbti>

32. <http://www.coe.int/en/web/commissioner/thematic-work/lgbti>

Ресурси на други международни организации

- **FRA, *LGBTIQ Equality at a crossroads: progress and challenges* (2024)**³³

Този доклад обединява данни и информация за престъпления от омраза в Европейския съюз.

- **Годишни данни за докладване на престъпления от омраза на ОССЕ**³⁴

Уебсайтът на Бюрото за демократични институции и права на човека на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа представя официални данни и данни на ОГО, като предлага преглед на ситуацията в държавата, в която работят участниците в обучението.

Ресурси на организации на гражданското общество

- **Обсерваторията за лесбофобия на EL*С**³⁵

Създадена през февруари 2022 г., Обсерваторията за лесбофобия на EL*С събира случаи на лесбофобско насилие и повишава осведомеността относно особеностите на този специфичен вид предразсъдък. В нейните доклади се съдържат и препоръки към създателите на политики и публичните органи.

- **ILGA-Europe, *Anti-LGBTI violence in Europe and Central Asia: The Numbers* (2023) (Насилие срещу ЛГБТИ хората в Европа и Централна Азия: числата)**³⁶

Този ресурс обединява всички случаи на престъпления от омраза, включени в изданието на Годишния преглед на ILGA-Europe за 2023 г. В него се подчертава нарастването на насилието срещу ЛГБТИ хора в Европа и Централна Азия през тази година.

- **ILGA-Europe, *ILGA-Europe toolkit for training police officers on tackling LGBTI-phobic crime* (2022) (Инструментариум на ILGA-Europe за обучение на полицейски служители за противодействие на ЛГБТИ-фобски престъпления)**

Полезен ресурс за допълване на обученията, подготвени с настоящото ръководство.

- **TGEU, *Trans Murder Monitoring* (2023) (Мониторинг на убийствата на транс хора)**³⁷

Изследователският проект „Мониторинг на убийствата на транс хора“ (ТММ) на TGEU систематично наблюдава, събира и анализира доклади за убийства на транс хора и хора извън обичайните полови стереотипи по света.

- **OII Europe, *Protecting Intersex People in Europe: A toolkit for law and policymakers* (2023) (Защита на интерсекс хората в Европа: инструментариум за законодатели и създатели на политики)**³⁸

Разделът, посветен на „престъпленията от омраза и речта на омразата“, подпомага разбирането на насилието, с което се сблъскват интерсекс хората, и защо е важно правоприлагащите органи да бъдат обучавани по тази тема.

33. <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-crossroads-progress-and-challenges>

34. <https://hatecrime.osce.org/anti-lgbti-hate-crime>

35. <https://lesbiangenius.org/its-2024-and-lesbophobia-is-still-raging/>

36. <https://www.ilga-europe.org/blog/anti-lgbti-violence-europe-central-asia-numbers/>

37. <https://www.tgeu.org/trans-murder-monitoring/>

38. <https://www.oiiueurope.org/protecting-intersex-people-in-europe-a-toolkit-for-law-and-policy-makers/>

Модул Две

Основни понятия и определения – ЛГБТИ общността – Стереотипи и предразсъдъци

Въведение

Както беше очертано в Модул Едно и както ще стане още по-ясно в хода на настоящата програма, ЛГБТИ хората са непропорционално често избирани от извършителите за жертви на престъпления. ЛГБТИ хората често се колебаят дали да докладват престъпления от омраза на полицията, а когато все пак го направят, полицията може да не ги регистрира адекватно или изобщо да не ги регистрира.

За да могат правоприлагащите органи да отговарят професионално на нуждите на ЛГБТИ жертвите на престъпления от омраза, те трябва да разбират ЛГБТИ хората и терминологията, която те използват, за да се описват себе си.

В този модул участниците ще изградят разбиране за това кои са хората в ЛГБТИ общността и ще бъдат въведени в понятията за сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики.

След това участниците ще развият разбиране за понятията, свързани с негативно или дискриминационно мислене и поведение спрямо ЛГБТИ хората. Хомофобията, лесбофобията, бифобията, трансфобията, интерсексфобията и стереотипите за ЛГБТИ хората подхранват хомофобски, лесбофобски, бифобски, трансфобски или интерсексфобски предразсъдъци, които са в основата на повечето престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора.

Резултати от обучението

Участниците ще:

- разберат основните понятия за сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики;
- разберат понятията за стереотипи и предразсъдъци и как те се отнасят към ролята на полицейския служител;
- могат да прилагат терминологията по време на обучението и в своята професионална практика.

Преглед на дейностите

- Дейност 2.1 – Разбиране на основната терминология: Пленарна презентация от учителите
- Дейност 2.2 – Разбиране на стереотипите 1: Индивидуална работа, последвана от дискусия
- Дейност 2.3 – Разбиране на стереотипите 2: Работа по групи, последвана от пленарна презентация и дискусия
- Дейност 2.4 – Тест с определения

Дейност 2.1 – Разбиране на основната терминология, свързана с ЛГБТИ общността, и Пленарна презентация от обучителите

Основни понятия и определения – презентация

Необходими материали: Флипчарт, маркери

По избор: Помощни материали 2.1 и 2.2

Бележка за обучителите:

Речникът, представен в Помощен материал 2.1, може да бъде раздаден в началото на обучението или по време на тази сесия, за да се използва от обучаемите при дейностите, или в края – за да служи като справочен материал в ежедневната им работа. Той може да се използва и за включване на допълнителни понятия извън тези в основното изложение. Преди сесията е препоръчително материалът да бъде прегледан съвместно с партньорски ОГО, за да може да бъде адаптиран към местния контекст и използваната терминология.

Моделът „Genderbread Person“ / „Бисквитеното човече“, представен в Помощен материал 2.2, е помощно средство за разпознаване и разбиране на основните ЛГБТИ понятия, разглеждани до момента в модула, особено ако обучаемите нямат предишен опит или познания по темата. Следва обаче да се има предвид, че това е опростяване с обучителна цел. То представлява ограничено представяне на SOGIESC и трябва да се използва с повишено внимание, като се избягва, когато обучаемите вече имат известни познания за тези реалности. Като общо правило трябва да се използва езикът, прилаган в Дейност 2.1 и Помощен материал 2.1.

В идеалния случай този модул **трябва да бъде воден от представител на ЛГБТИ ОГО съвместно с учителя**. В рамките на пленарната сесия ще бъдат представени следните основни понятия:

- Сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики
- Стереотипи и предразсъдъци, включително хомофобия, лесбофобия, бифобия, трансфобия и интерсексфобия

Групата трябва да бъде инструктирана да си води бележки за това как разбира представените понятия и кои са основните концепции. Помощни материали 2.1 и 2.2 могат да се използват за допълнително улесняване на разбирането.

Усвояването на тези знания може да бъде проверено на по-късен етап от модула – по време на Дейност 2.4, с помощта на Помощни материали 2.3a и 2.3b.

Бележка за обучителите:

Следващите страници съдържат информация, която трябва да бъде адаптирана към конкретните обучителни сесии в сътрудничество с представител на гражданското общество. Адаптациите трябва да се основават на наличните познания на целевата аудитория и на необходимото ниво на детайлност, като се вземат предвид както времевите ограничения, така и дълбочината на обучението. Прегледайте материала и изберете онези части, които са най-подходящи за подпомагане на по-добро разбиране от страна на съответните полицейски служители.

Сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики (SOGIESC)

Сексуална ориентация:

Сексуалната ориентация се отнася до способността на всеки човек да изпитва дълбоко емоционално, афективно и сексуално привличане към, както и да изгражда интимни и сексуални отношения с хора от различен пол, от същия пол или от повече от един пол.

Следните термини често се използват от хората, за да опишат своята сексуална ориентация:

- **Лесбийка:** Жена, която изпитва сексуално, физическо и романтично привличане към хора от същия пол. Някои лесбийки може да предпочитат да се самоопределят като гей (прил.) или като гей жени³⁹.
- **Гей / Гей мъж:** Мъж, който изпитва сексуално, физическо и романтично привличане към хора от същия пол.⁴⁰
- **Бисексуален:** Хора, които изпитват сексуално, физическо и романтично привличане към хора от повече от един пол.⁴¹ Някои може да използват и други термини за самоопределяне, като например пансексуален.
- **Асексуален:** Човек, който не изпитва сексуално привличане.
- **Хетеросексуален:** Човек, който изпитва сексуално, физическо и романтично привличане към хора от различен пол.

Въпреки това хората може да използват и други думи или изрази, за да опишат как преживяват привличането си към други хора. Някои дори може да се самоопределят с думи, които от част от обществото се възприемат като обидни или стигматизиращи. Макар както учителите, така и обучаемите да трябва да избягват използването на такива думи, когато говорят за други хора, разказът на ЛГБТИ човек за преживяно събитие не трябва да се смята за по-малко достоверен или по-малко сериозен, ако той използва такива термини, за да опише сам себе си.

Всеки от нас има сексуална ориентация. Точният процент от населението, който съставляват лесбийките, гей мъжете или бисексуалните хора, не е известен. Процентите варират в различните изследвания, като хората съобщават за преживени еднополови контакти в по-високи дялове, отколкото се самоопределят като лесбийки, гей мъже или бисексуални. На всички континенти лесбийките, гей мъжете и бисексуалните хора представляват значителна малцинствена група.

Бележка за учителите: В някои държави темите, свързани със SOGIESC, са включени в преброяванията на населението и в други официални статистики, което позволява да се направи приблизителна оценка на броя на хората, които съставляват местната ЛГБТИ общност. Преди тази сесия може да е полезно да се провери дали съществуват такива данни за държавата, в която работят участниците, и те да бъдат включени в тази част от обучението.

39. Речник на Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБ ООН) с основни термини по отношение на SOGIESC, Приложение III към дискуссионния документ "LGBTIQ+ persons in forced displacement and statelessness: protection and solutions" („ЛГБТИК+ хора в условията на принудително разселване и безгражданственост: защита и решения“), достъпен на: <https://www.unhcr.org/media/2021-global-roundtable-lgbtqi-persons-forced-displacement-and-statelessness-protection-and>.

40. Пак там.

41. Пак там.

Полова (джендърна) идентичност

Когато човек се роди, той се класифицира като мъж или жена – определяне, което в повечето случаи се основава на външните полови характеристики. Тази характеристика, определена при раждането, е **биологичният пол**.

С всеки определен при раждането пол се свързва и род (наричан още „социален пол“ или „джендър“) – социално конструирани роли, поведения, дейности и характеристики, които дадено общество смята за подходящи за жените и за мъжете.⁴² Исторически се е приемало, че родът/джендърът разделя хората на две групи: мъже с мъжки биологичен пол и жени с женски биологичен пол. Човешката реалност обаче е по-сложна.

Половата (джендърната) идентичност означава дълбоко преживяваното индивидуално усещане на човека за неговия джендър. Тя може да съответства или да не съответства на биологичния пол, определен при раждането, и включва личното усещане за собственото тяло (което може да включва, ако е свободно избрано, промени във външния вид или функциите на тялото чрез медицински, хирургични или други средства), както и други прояви на социалното измерение на пола, включително облекло, начин на говорене и маниери. Подобно на сексуалната ориентация, всеки от нас има полова идентичност, дори когато при повечето хора полова идентичност и биологичният пол, определен при раждането, съвпадат.

Трансджендър хора са хора, чиято полова идентичност е различна от биологичния пол, определен при раждането. Следователно трансджендър жена е жена, на която при раждането не е определен женски пол, но чиято полова идентичност е женска. По същия начин трансджендър мъж е мъж, на когото при раждането не е определен мъжки пол, но чиято полова идентичност е мъжка.⁴³ Много трансджендър хора използват термина „транс“, вместо „трансджендър“, когато говорят за себе си и/или за своята общност.

„Трансджендър“ е и обобщаващ термин, който включва множество други понятия, които човек може да използва, за да се самоопредели, като например: транссексуален, небинарен, транссвестит, аджендър, мултиджендър, джендъркуиър и хора извън обичайните полови стереотипи.⁴⁴ Ключовото правило е винаги да се уважава начинът, по който човек желае да бъде назоваван.

Обратно, **цисджендър човек** е този, чиято полова идентичност съответства на пола, който му е бил определен при раждането. Терминът се използва, за да обозначи **човек, който не е транс**. Понякога се използва съкратената форма „цис човек“.

Някои хора не се идентифицират нито като мъже, нито като жени. Те могат да използват термина **„небинарен“**, за да опишат своята полова идентичност, или друг термин. Някои небинарни хора не се смятат за част от транс общността, докато други се смятат.

Независимо от термина, който използват, за да се самоопределят, всички хора, и особено жертвите, които докладват престъпление от омраза, **трябва да бъдат зачетени по отношение на тяхната полова идентичност**. Трябва да се подчертае пред обучаемите, че при лични взаимодействия към транс хората трябва да се обръщаме с името, пола, термина и местоименията, които предпочитат или са заявили, независимо от това какво е вписано в техните документи за самоличност.

Много трансджендър хора **променят външния си вид**, за да го приведат в съответствие със своето вътрешно самоусещане. Въпреки това, **не всички го правят**. От никого не трябва да бъде очаквано, да бъде подканван или принуждаван да „доказва“ своята полова идентичност, като по какъвто и да е начин да показва, че е преминал или възнамерява да премине през медицинско лечение, или да се облича по определен начин.

42. Речник на ЕКПН: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>.

43. Пак там.

44. TGEU, Trans Media Guide: A Community-informed, Inclusive Guide for Journalists, Editors & Content Creators, достъпно на: <https://tgeu.org/trans-media-guide-for-journalists-and-editors/>

По същия начин много транс хора са променили **половия си маркер**, когато тази възможност им е била достъпна, но не всички са го направили. **Полов маркер е обозначение на пола**, например в **документ за самоличност** (като паспорт). Най-очевидните полови маркери са означения като „мъж/жена“ или „г-н/г-жа/г-ца“. Те могат да бъдат също професионални титли, лични местоимения или кодирани числа, като например в осигурителни или данъчни номера или ЕГН, при които се използват различни комбинации за мъже и за жени (например четни/нечетни числа). Половите маркери често са вградени в лични документи и удостоверения, като паспорти, актове за раждане, дипломи за образование и служебни референции от работодатели.⁴⁵

Тяхната цел е да обозначават пола на човека и те често присъстват в лични документи като лични карти, свидетелства за управление на МПС и паспорти. Въпреки това промяната на половите маркери в документите за самоличност **може да бъде трудна, а в много държави – дори невъзможна**, като това в още по-голяма степен важи за небинарните хора. Това създава затруднения за транс хората в ситуации, при които се изисква представяне на документи при взаимодействие с публични органи, включително с правоприлагащите органи, тъй като документите ще съдържат маркер, който не съответства на тяхната полова идентичност. Освен това някои транс хора може да нямат намерение да променят половия си маркер.

Също така е важно ясно **да се разграничава половата идентичност от сексуалната ориентация**. Трансджендър хората може да бъдат хетеросексуални, бисексуални, гей, лесбийки и др.

Изразяване на пола

Изразяването на пола се отнася до външните проявления на пола, изразени чрез различни външно забележими показатели, като името на човека, личните местоимения, облеклото, поведението и др. Обществото разпознава тези сигнали като „мъжествени“ или „женствени“, въпреки че разбирането за мъжествено и женствено се променя с времето и варира в различните култури.

Както при сексуалната ориентация и половата идентичност, **всеки човек има изразяване на пола**. Например много мъже предпочитат къса коса, тъй като тя се възприема като белег на мъжественост, докато много жени предпочитат дълга коса, защото тя се смята за женствена характеристика. Много други хора изразяват себе си по начини, които не съответстват напълно на обществените очаквания. Например някои мъже носят грим, лак за нокти или поли, докато някои жени предпочитат много къса прическа или изобщо не използват грим.

Макар изразяването на пола често да е повлияно от сексуалната ориентация или половата идентичност, това не винаги е така. Например гей или транс мъж може да има типично мъжествен външен вид. Важно е да се подчертае обаче, че ЛГБТИ хората може да бъдат жертви на престъпление от омраза дори когато тяхното изразяване на пола съответства на утвърдените полови норми.

Хора, чието изразяване на пола се отклонява от очакванията, може да бъдат жертви на престъпление от омраза независимо от действителната им сексуална ориентация, полова идентичност или полови характеристики. От съществено значение е обучаемите да разберат, че на никого не трябва да се отправя искане или препоръка да промени своето изразяване на пола с цел да избегне престъпление от омраза. **Изразяването на пола е неразделна част от идентичността на човека.**

Полови характеристики

Половите характеристики се отнасят до хромозомните, гонадните и анатомичните особености на човека, които включват първични характеристики като репродуктивните органи и гениталии-

45. Речник на ЕКРП: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>.

те и/или хромозомната структура и хормоните, както и вторични характеристики като мускулна маса, окосмяване, гърди и/или телесна структура.⁴⁶

Всеки човек има специфичен набор от полови характеристики. При раждането на човека някои от тези характеристики се използват за определяне на пола му. **Интерсекс** хората се раждат с полови характеристики, които не се вписват в типичните представи за това как „трябва“ да изглежда мъжкото или женското тяло.⁴⁷

Терминът „интерсекс“ е чадърен термин за широкото многообразие от вариации на половите характеристики, които естествено се срещат в човешкия вид. Терминът „интерсекс“ разпознава факта, че от физическа гледна точка полът е спектър и че съществуват хора с вариации на половите характеристики, които не са нито мъжки, нито женски.

Половите характеристики са независими от сексуалната ориентация, половата идентичност и изразяването на пола. Интерсекс човек може да бъде хетеросексуален, лесбийка, гей, бисексуален и др., както и транс или цис. По същия начин този човек може да има всякакво изразяване на пола.

Интерсекс хората са уязвими на дискриминация и насилие във всички сфери на живота,⁴⁸ особено когато външният им вид не съответства на стереотипните представи за мъжкото и женското.⁴⁹

Основни определения – стереотипи и предразсъдъци

Стереотип е опростено и обобщено убеждение или предположение за дадена група хора. Стереотипите свеждат членовете на тази група до набор от очаквани характеристики или поведения, като игнорират индивидуалните различия между тях.

Примери за стереотипи са:

- Всички лесбийки са мъжествени
- Всички африкански имигранти са престъпници
- Всички полицаи злоупотребяват с властта си
- Всички мюсюлмани са религиозни екстремисти

Стереотипизирането включва опростяване на сложното човешко многообразие чрез поставяне на хората в тесни категории. Това категоризиране често се основава на непълна или пристрастна информация, която **пренебрегва личните различия и свежда хората до характеристики или етикети**. Това прекомерно опростяване влияе върху вземането на решения, дори без да го осъзнаваме, и може да ни доведе до неправилни преценки за отделни хора и групи.

Макар често да са отрицателни, стереотипите могат да изглеждат и като „положителни“. Положителните стереотипи обаче също може да имат отрицателно въздействие, тъй като представляват обобщения, които пренебрегват индивидуалната реалност. Пример за това е твърдението, че жените са по-добри в грижата за децата от мъжете. Този стереотип може да подкопае възприятието за тяхната компетентност в други, нестереотипни роли, както и да влияе върху начина, по който се разпределят грижите за децата в хетеросексуалните връзки, като същевременно пренебрегва факта, че съществуват и жени, които упражняват насилие над деца.

Може да използвате следната инфографика, за да обясните тази концепция:

46. Речник на ЕКПН: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>.

47. Dan Christian Gattas (OII Europe), Protecting intersex people in Europe: a toolkit for law and policymakers, стр. 9, достъпно на: <https://www.oii-europe.org/protecting-intersex-people-in-europe-a-toolkit-for-law-and-policy-makers/>

48. Съвет на Европа, Human rights and intersex people, 2015, достъпно на: <https://rm.coe.int/16806da5d4>

49. Dan Christian Gattas (OII Europe), Protecting intersex people in Europe: a toolkit for law and policymakers, стр. 43.

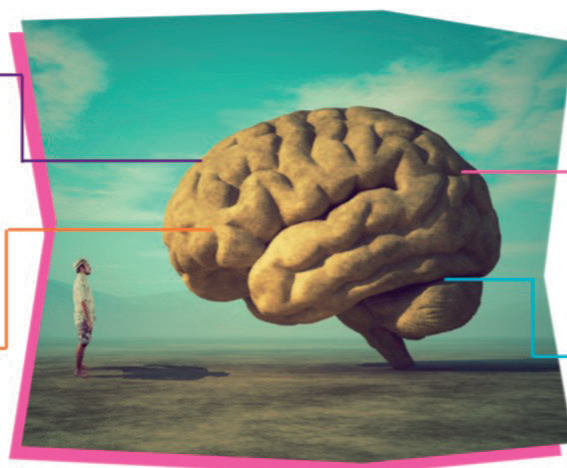
Какво е стереотипизиране?

Стереотипизирането се състои в **поставянето на хора и неща в категории**.

Тази система на категоризация е широка и неточна.

Вземането на решения е силно повлияно от този процес, който протича извън обичайното ни самосъзнание.

Това може да ни доведе до **погрешни и пристрастни изводи** и да навреди на представянето ни.

Стереотипите допринасят за предразсъдъчни нагласи и играят силна, но тиха роля в дискриминацията.

Дори „положителните“ стереотипи могат да подкрепят система на неравенство.

Напр.: възприемането на жените като топли и емпатични може да подкопае представите за тяхната компетентност.

Стереотипизирането не е безобиден механизъм. То може да бъде подвеждащо и да води до пристрастни преценки.

Фигура 1: Инфографика от обучителния курс на Съвета на Европа HELP „Борба срещу расизма, ксенофобията, хомофобията и трансфобията“, достъпен на: <https://help.elearning.ext.coe.int/login/index.php>

Стереотипите оформят начина, по който възприемаме хората, като поддържат **фиксиран и опростени представи за определени групи**. Когато разчитаме на такива обобщения, преставаме да виждаме хората като отделни личности и започваме да ги оценяваме въз основа на предположения. С течение на времето тези изкривени възприятия могат да се превърнат в предразсъдъци.

Предразсъдък е предварително формирано мнение или нагласа към даден човек или група хора, основани на лична характеристика, например възраст, раса, увреждане, вероизповедание, както и сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики. Предразсъдъците често са отрицателни и обикновено се основават на слухове, предположения, чувства и убеждения, а не на познания и факти. Предразсъдъците влияят както върху нашите действия, така и върху начина, по който тълкуваме действията на другите. Те представляват **вредни нагласи** и могат да повлияят на начина, по който пострадалите от престъпления от омраза се третират от правоприлагащите органи и от обществото като цяло.

Например хомофобията, лесбофобията, бифобията, трансфобията и интерсексфобията (ЛГБТИ-фобия) са форми на предразсъдъци, които се проявяват в обществото като изключване, дискриминация, обидно поведение, нападения, сексуално насилие и дори убийства.

Дейност 2.2а – Разбиране на стереотипите 1: Индивидуална работа, последвана от дискусия

Необходими материали:

Флипчарт, листове хартия, химикалки

- Участниците работят самостоятелно, като се приканват да помислят за случай, в който те самите или член на тяхното семейство са били стереотипизирани. Нека запишат какъв е бил ефектът от това стереотипизиране.
- След няколко минути поканете някои от участниците да споделят своя опит.

Дейност 2.2b – Разбиране на стереотипите 1: Дискусия в групата

Въз основа на проведената дискусия задайте на групата следните въпроси, като записвате идеите им на флипчарта:

- Като имате предвид разбирането си за стереотипите, какви са рисковете за отделните хора, семействата и общностите, ако стереотипите не бъдат поставяни под въпрос?
- Какви са рисковете, ако полицейските служители извършват подобно стереотипизиране?

Дейност 2.3 – Разбиране на стереотипите 2: Работа по групи, последвана от пленарна презентация и дискусия⁵⁰

Бележка за учителите:

Това упражнение трябва да бъде водено с особено внимание, за да се гарантира, че събирането на отрицателни стереотипи по отношение на ЛГБТИ хората не се превръща във възможност за изразяване на предразсъдъци. Участието на представители на ОГО като фасилитатори може да бъде полезно, но те трябва предварително да бъдат ясно информирани за естеството на дейността. Това упражнение може да не е подходящо в много сложна работна среда или когато фасилитаторът няма опит в управление на чувствителни или конфликтни дискусии. Помнете, че преди започване на обучението трябва да направите оценка на предходните знания и опит на обучаемите по ЛГБТИ теми (вж. Приложение II в края на ръководството).

Необходими материали:

Флипчарт, маркери

Отделни работни пространства или зони в учебната зала

Помощен материал 2.4

1. Разделете участниците на четири групи.
2. Възложете на всяка група задачата да събере възможно най-много стереотипи в следните области:
 - първата група трябва да събере отрицателни стереотипи за ЛГБТИ хората;
 - втората група трябва да събере отрицателни стереотипи за полицията;
 - третата група трябва да събере положителни стереотипи за ЛГБТИ хората;
 - четвъртата група трябва да събере положителни стереотипи за полицията.
3. Дайте на групите няколко минути, за да идентифицират съответните стереотипи. След това съберете отново всички участници и помолете групите да представят своите резултати. Запишете резултатите на четири листа флипчарт.
4. Чрез обща дискусия задайте следните въпроси:

Стереотипите предоставят ли точна представа за съответните групи?

Каква вреда могат да причинят стереотипите на членовете на двете разглеждани групи?

50. ILGA-Europe, ILGA-Europe Toolkit for training police officers on tackling homophobic crime, 2010, достъпен на: <https://www.ilga-europe.org/report/toolkit-for-training-police-officers-on-tackling-lgbti-phobic-crime/>

Упражнението трябва да разкрие предразсъдъците и да покаже, че всички групи страдат от стереотипизиране. Паралелното разглеждане на ЛГБТИ хората и полицията трябва да изгради връзка между полицията и ЛГБТИ общността.

5. В края на тази дейност раздайте Помощен материал 2.4 на обучаемите. Обяснете, че в него могат да намерят допълнителна информация по тези теми в посочените източници.

Дейност 2.4 – Тест с определения

Необходими материали:

Химикалки

Помощен материал 2.3а (тест) и Помощен материал 2.3b (отговори)

Раздайте Помощен материал 2.3а на всеки участник. Информирайте ги, че целта на упражнението е да съпоставят ключовото понятие с даденото определение. След изтичане на петте минути дайте отговорите и помолете участниците да сумират резултатите си. Може да обмислите даването на малка награда на участника с най-висок резултат.

Бележка за учителите: Адаптирайте теста при необходимост, като вземете предвид понятията, разгледани по време на сесията.

Помощен материал 2.1 – Речник

- **Асексуален:** човек, който не изпитва сексуално привличане.
- **Бисексуален:** хора, които изпитват сексуално, физическо и романтично привличане към хора от повече от един пол.⁵¹
- **Бифобия:** предразсъдък спрямо, омраза към или страх от бисексуалността или от хора, които се самоопределят или се възприемат като бисексуални.
- **Цисджендър човек:** хора, които не са трансджендър/транс хора. При цисджендър хората половата идентичност съответства на пола, който им е бил определен при раждането. Понякога се използва съкратената форма „цис човек“.
- **Гей / Гей мъж:** мъж, който изпитва сексуално, физическо и романтично привличане към хора от същия пол.⁵²
- **Род (социален пол, джендър):** съвкупност от роли, поведения, дейности и характеристики, които обществото очаква от жените и мъжете.
- **Изразяване на пола:** външните проявления на пола, изразени чрез различни външно забележими показатели, като името на човека, личните местоимения, облеклото, поведението и др. Обществото разпознава тези сигнали като „мъжествени“ или „женствени“, въпреки че разбирането за мъжествено и женствено се променя с времето и варира в различните култури.
- **Полова (джендърната) идентичност:** дълбоко преживяваното индивидуално усещане на човека за неговия джендър. Тя може да съответства или да не съответства на биологичния пол, определен при раждането, и включва личното усещане за собственото тяло (което може да включва, ако е свободно избрано, промени във външния вид или функциите на тялото чрез медицински, хирургични или други средства), както и други прояви на социалното измерение на пола, включително облекло, начин на говорене и маниери.
- **Полов маркер:** полово обозначение, което често се съдържа в документи като лични карти, свидетелства за управление на МПС и паспорти. Най-разпространените полови маркери са означения като мъж/жена или г-н/г-жа. Те могат да бъдат също професионални титли или кодирани числа, като например в осигурителни или данъчни номера или ЕГН, при които се използват различни комбинации за мъже и за жени.
- **Хетеронормативност:** институции, рамки на разбиране и практически нагласи, които представят хетеросексуалността като ясна, естествена и привилегирована. Тя включва допускането, че всички хора са хетеросексуални и че хетеросексуалността е идеалът и е „по-висша“ от хомосексуалността или бисексуалността. Хетеронормативността включва и привилегирането на нормативни форми на изразяване на пола – това, което се изисква или налага на хората, за да бъдат възприемани или приемани като „истински мъж“ или „истинска жена“ като единствено допустими категории.⁵³
- **Хетеросексуален:** човек, който изпитва сексуално, физическо и романтично привличане към хора от различен пол или е обвързан с такива.
- **Хомофобия:** предразсъдък спрямо, омраза към или страх от хомосексуалността или от хора, които се самоопределят или се възприемат като гей мъже, лесбийки или бисексуални.

51. Речник на Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБ ООН) с основни термини по отношение на SOGIESC, Приложение III към дискуссионния документ „LGBTIQ+ persons in forced displacement and statelessness: protection and solutions“ („ЛГБТИК+ хора в условията на принудително разселване и безгражданственост: защита и решения“), достъпен на: <https://www.unhcr.org/media/2021-global-roundtable-lgbtqi-persons-forced-displacement-and-statelessness-protection-and->

52. Пак там.

53. Пак там.

- **Интерсекс:** човек, роден с биологични полови характеристики, които не отговарят на обществените норми или медицинските определения за това какво се смята за мъжко или женско тяло.
- **ЛГБТИ:** съкращение, отнасящо се до лесбийки, гей мъже, бисексуални, трансджендър и интерсекс хора. Понякога съкращението се разширява и включва куиър хора (ЛГБТИК). ЛГБТИ и ЛГБТИК са обобщаващи термини, под които се включва разнородна група от хора.⁵⁴
- **Лесбийка:** жена, която изпитва сексуално, физическо и романтично привличане към хора от същия пол. Някои лесбийки може да предпочитат да се самоопределят като гей (прил.) или като гей жени⁵⁵.
- **Небинарен:** обобщаващ термин, който включва многообразни преживявания на половата идентичност, включително хора със специфична полова идентичност, различна от мъж или жена, хора, които се идентифицират с два или повече пола (биджендър или пан-/полиджендър), както и хора, които не се идентифицират с нито един пол (аджендър).⁵⁶
- **Местоимения:** думи, които могат да се използват за назоваване на човек вместо собствено-то му име. Често използвани местоимения са „аз“, „ти“, „той“, „тя“, „те“, „ние“, както и „мен“, „теб“, „него“, „нея“, „тях“, „нас“. Те са нормален елемент от граматиката на много езици и в зависимост от езика може да обозначават пола на съществителното, за което се отнасят. Когато даден език има родово обособени местоимения, както е в английския и българския, е основно правило на учтивото поведение хората да бъдат назовавани с местоименията, които коректно отразяват тяхната полова идентичност. В английския мъжете обикновено предпочитат да бъдат назовавани с „he“ („той“), а жените – с „she“ („тя“), докато небинарните хора може да използват „they“ („те“) или да се чувстват комфортно и с други варианти. Отнасянето към пострадалите от престъпления от омраза с уважение, включително чрез използване на предпочитаните от тях местоимения, е от съществено значение за изграждането на доверие.
- **Полови характеристики:** хромозомните, гонадните и анатомичните особености на човека, които включват първични характеристики като репродуктивните органи и гениталиите и/или хромозомната структура и хормоните, както и вторични характеристики като мускулна маса, окосмяване, гърди и/или телесна структура.⁵⁷
- **SOGIESC:** съкращение за сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики.
- **Трансджендър човек:** хора, чиято полова идентичност е различна от пола, който им е бил определен при раждането, както и хора, които желаят да изразяват половата си идентичност по начин, различен от този, свързан с определения им при раждането пол.⁵⁸
- **Преход:** социалният, правният и/или медицинският процес на привеждане на живота на човека в съответствие с неговия джендър. Този процес може (но не винаги) да включва промяна на името и местоименията; промяна на облеклото, речта и маниерите; актуализиране на документи и правни регистри; както и търсене на медицински процедури за промяна на физически характеристики. Разкриването като транс човек може да бъде част от този процес, но не е тъждествено на самия преход.⁵⁹

54. Пак там.

55. Речник на Върховния комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН) с основни термини по отношение на SOGIESC, Приложение III към дискуссионния документ „LGBTIQ+ persons in forced displacement and statelessness: protection and solutions“ („ЛГБТИК+ хора в условията на принудително разселване и безгражданственост: защита и решения“), достъпен на: <https://www.unhcr.org/media/2021-global-roundtable-lgbtqi-persons-forced-displacement-and-statelessness-protection-and>.

56. Комисар на Съвета на Европа по правата на човека, Human rights and gender identity and expression (2024), достъпно на: <https://rm.coe.int/issue-paper-on-human-rights-and-gender-identity-and-expression-by-dunj/1680aed541>

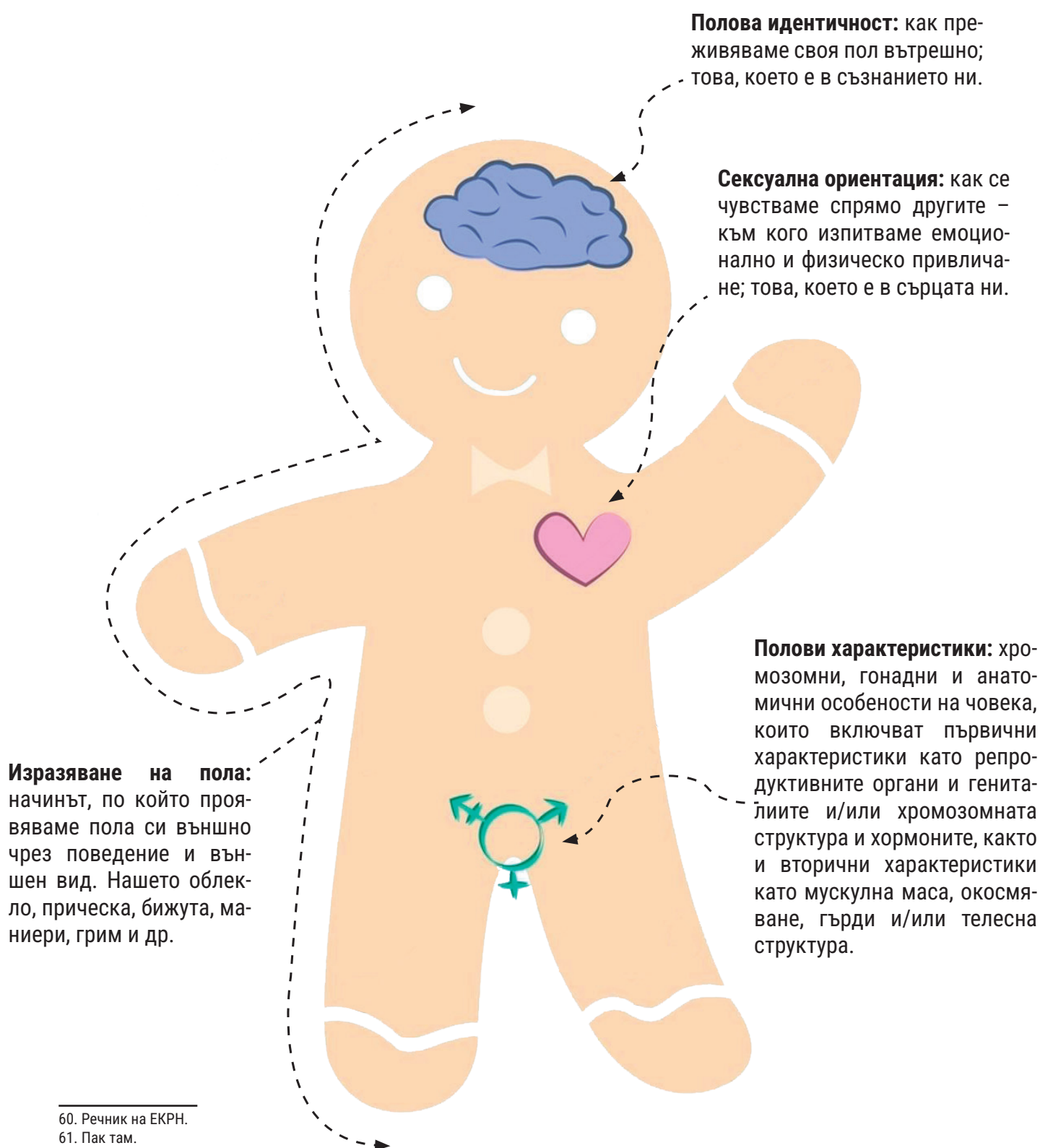
57. Речник на ЕКПН.

58. Пак там.

59. TGEU, Trans Media Guide: A Community-informed, Inclusive Guide for Journalists, Editors & Content Creators (2023), достъпно на: <https://tgeu.org/trans-media-guide-for-journalists-and-editors/>

- **Трансфобия:** предразсъдък спрямо, омраза към или страх от трансджендър хора, основани на изразяването на тяхната вътрешна полова идентичност.⁶⁰
- **Куиър:** термин с множество значения и дълга история, който в съвременен контекст често обозначава хора, които не желаят да бъдат определяни чрез традиционните разбирания за пол/джендър и сексуална ориентация и отхвърлят хетеросексуалните, хетеронормативните и бинарните полови категории.⁶¹

Помощен материал 2.2 – Основни понятия

60. Речник на ЕКРН.

61. Пак там.

Помощен материал 2.3а – Тест с определения

Ключово понятие	Въве- дете буква		Определение
Полови характеристики		А	Човек, който не е трансджендър
Хомофобия		Б	Способността на човек да изпитва дълбоко емоционално, романтично и сексуално привличане към други хора и да изгражда интимни и сексуални отношения с тях
Трансджендър хора		В	Омраза или отвращение към хомосексуалността, основани на предразсъдъци
Интерсекс		Г	Предварително формирано и вредно мнение за човек или група хора, което не се основава на факти
Небинарни хора		Д	Мъж, чието основно романтично, емоционално, физическо и сексуално привличане е насочено към мъже
Стереотип		Е	Начинът, по който проявяваме пола си външно чрез поведение и външен вид
Полова (джендърна) идентичност		Ж	хромозомни, гонадни и анатомични особености на човека, както първични характеристики като репродуктивните органи и гениталиите и/или хромозомната структура и хормоните, както и вторични характеристики (мускулна маса, окосмяване и др.)
Бисексуален човек		З	Хора, чиято полова идентичност не е нито мъж, нито жена
Лесбийка		И	Човек, който изпитва сексуално, физическо и романтично привличане към хора от различен пол или е обвързан с такива
Цисджендър		Й	Предразсъдък спрямо, омраза към или страх от трансджендър хора
Предразсъдък		К	Обобщаващ термин, който включва всички хора, чиято полова идентичност се различава от пола, определен им при раждането
Сексуална ориентация		Л	Дълбоко преживяваното индивидуално усещане за пол, т.е. да си мъж, жена или друг пол
Хетеросексуален		М	Човек, който изпитва значимо романтично, емоционално, физическо и сексуално привличане към хора от различни полове
Трансфобия		Н	Предварително формирано или опростено обобщение за цяла група хора, независимо от индивидуалните различия
Изявяване на пола		О	Жена, чието основно романтично, емоционално, физическо и сексуално привличане е насочено към жени
Гей мъж		П	Означения като „мъж/жена“ или „г-н/г-жа“, които обикновено се съдържат в лични документи
Полов маркер		Р	Обобщаващ термин за хора, чиито полови характеристики не се вписват в типичните определения за мъжко или женско тяло

Помощен материал 2.3b – Отговори на теста с определения

Ключово понятие	Въведете буква		Определение
Полови характеристики	Ж	А	Човек, който не е трансджендър
Хомофобия	В	Б	Способността на човек да изпитва дълбоко емоционално, романтично и сексуално привличане към други хора и да изгражда интимни и сексуални отношения с тях
Трансджендър хора	К	В	Омраза или отвращение към хомосексуалността, основани на предразсъдъци
Интерсекс	Р	Г	Предварително формирано и вредно мнение за човек или група хора, което не се основава на факти
Небинарни хора	З	Д	Мъж, чието основно романтично, емоционално, физическо и сексуално привличане е насочено към мъже
Стереотип	Н	Е	Начинът, по който проявяваме пола си външно чрез поведение и външен вид
Полова (джендърна) идентичност	Л	Ж	хромозомни, гонадни и анатомични особености на човека, както първични характеристики като репродуктивните органи и гениталиите и/или хромозомната структура и хормоните, както и вторични характеристики (мускулна маса, окосмяване и др.)
Бисексуален човек	М	З	Хора, чиято полова идентичност не е нито мъж, нито жена
Лесбийка	О	И	Човек, който изпитва сексуално, физическо и романтично привличане към хора от различен пол или е обвързан с такива
Цисджендър	А	Й	Предразсъдък спрямо, омраза към или страх от трансджендър хора
Предразсъдък	Г	К	Обобщаващ термин, който включва всички хора, чиято полова идентичност се различава от пола, определен им при раждането
Сексуална ориентация	Б	Л	Дълбоко преживяваното индивидуално усещане за пол, т.е. да си мъж, жена или друг пол
Хетеросексуален	И	М	Човек, който изпитва значимо романтично, емоционално, физическо и сексуално привличане към хора от различни полове
Трансфобия	Й	Н	Предварително формирано или опростено обобщение за цяла група хора, независимо от индивидуалните различия
Изразяване на пола	Е	О	Жена, чието основно романтично, емоционално, физическо и сексуално привличане е насочено към жени
Гей мъж	Д	П	Означения като „мъж/жена“ или „г-н/г-жа“, които обикновено се съдържат в лични документи
Полов маркер	П	Р	Обобщаващ термин за хора, чиито полови характеристики не се вписват в типичните определения за мъжко или женско тяло

Помощен материал 2.4 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа

Ресурси на Съвета на Европа

- Речник на ЕКРН⁶²

ЕКРН разработва речник, който обединява термините, използвани в нейните Общи политически препоръки (GPR) и/или в техните Обяснителни меморандуми (ЕМ). Този речник е използван като основен източник за определенията, разгледани в настоящия модул.

Ресурси на други международни организации

- Върховен комисариат на ООН за бежанците, Речник на основни термини, свързани със SOGIESC, Приложение III към дискуссионния документ *“LGBTIQ+ persons in forced displacement and statelessness: protection and solutions”* ((ЛГБТИК+ хора в условията на принудително разселване и безгражданственост: защита и решения”) (2021)⁶³

Полезен допълнителен източник за определения, особено за термини, които не са включени в речника на ЕКРН.

Ресурси на организации на гражданското общество

- TGEU, *Trans Media Guide: A Community-informed, Inclusive Guide for Journalists, Editors & Content Creators* (Ръководство, изготвено с участието на общността, за журналисти, редактори и създатели на съдържание) (2023)⁶⁴

Този ресурс предоставя ясни обяснения и определения на понятия, свързани с трансджендър хората, както и с въпроси, свързани с половата идентичност и изразяването на пола.

- OII Europe, *Protecting Intersex People in Europe: A toolkit for law and policymakers* (Защита на интерсекс хората в Европа: инструментариум за законодатели и създатели на политики) (2023)⁶⁵

Този ресурс (в частност главата „Някои основни факти“) е особено полезен за по-добро разбиране на интерсекс хората и въпросите, свързани с половите характеристики.

62. <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>

63. <https://www.unhcr.org/media/2021-global-roundtable-lgbtqi-persons-forced-displacement-and-statelessness-protection-and>

64. <https://tgeu.org/trans-media-guide-for-journalists-and-editors/>

65. <https://www.oiiurope.org/protecting-intersex-people-in-europe-a-toolkit-for-law-and-policy-makers/>

Модул Три:

Полицейска дейност по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – подход, основан на правата на човека и недискриминацията

Въведение и контекст

Макар че правата на човека често се възприемат като нещо далечно от „реалната полицейска работа“, в действителност те засягат всяка основна отговорност на полицейските служители – от гарантирането на сигурността и защитата на пострадалите до провеждането на ефективни разследвания. Неспазването на тези стандарти може да има сериозни последици. Пострадалите могат да загубят доверие в ангажимента на полицията да ги защитава, извършителите остават безнаказани и получават възможност да извършват нови престъпления, а полицейските структури рискуват съдебни производства за дискриминация, включително установяване на нарушение на Европейската конвенция за правата на човека.

Престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора се случват в контекста на ежедневно проявявани предразсъдъци и дискриминация. Изследванията показват, че ЛГБТИ хора често се сблъскват с враждебност и тормоз на обществени места, както и с дискриминация на работното място, в училище и при опит за достъп до жилище и здравни услуги. Някои ЛГБТИ хора са преживявали тормоз и дори насилие от страна на правоприлагащите органи. Тези преживявания в съвкупност създават сериозни бариери, които възпират ЛГБТИ хората да докладват престъпления от омраза пред полицията или да съдействат при разследвания и евентуални съдебни производства. Сред най-честите причини за недокладване са: пострадалите смятат, че полицията няма да приеме сигнала им сериозно; опитът им показва, че подобни инциденти се случват твърде често, за да бъдат докладвани; или се страхуват от ответни действия от страна на извършителите.

Това означава, че при разследването на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора полицейските служители трябва да действат с особено внимание, за да се избегне повторна виктимизация на пострадалите.

Този модул очертава стандартите за правата на човека, които са най-релевантни за полицията в контекста на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора. Той включва и упражнения, които могат да се използват за насърчаване на полицейските служители да се позовават на стандартите и принципите за правата на човека в усилията си за ефективно разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора. Помощен материал 3.3 предоставя цялостен преглед на най-важните международни стандарти, свързани с ефективната полицейска дейност по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора.

Когато е уместно и възможно, местни ОГО трябва да бъдат поканени да изнесат презентация и да участват в конструктивен диалог с участниците относно дискриминацията, преживявана от ЛГБТИ хора в националния контекст. Възможностите за участие на ОГО са изрично отбелязани в целия модул.

Резултати от обучението

Участниците ще:

- осъзнаят по-широкия контекст на предразсъдъци, враждебност и дискриминация, с които се сблъскват ЛГБТИ хората и общностите;
- идентифицират конкретни пречки пред докладването на престъпления от омраза от страна на ЛГБТИ общностите, както и съответните отговорности на полицията;
- разберат националното законодателство и понятията за дискриминация и престъпление от омраза;
- разберат стандартите на Съвета на Европа и други стандарти за правата на човека, които са релевантни за престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора, включително ключови решения на Европейския съд по правата на човека и защо те са важни за тяхната роля;
- разпознават конкретни нарушения на правата на човека, които могат да бъдат извършени от полицията;
- се запознаят с основните стандарти на Съвета на Европа и други международни стандарти.

Преглед на дейностите

- Дейност 3.1: Какво е дискриминация?
- Дейност 3.2: Разбиране на по-широкия контекст на дискриминация, която ЛГБТИ хората и общностите преживяват
- Дейност 3.3: Какво е престъпление от омраза? Презентация и дискусия
- Дейност 3.4: Разбиране на ключови стандарти на Съвета на Европа и други стандарти за правата на човека, релевантни за престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора

Дейност 3.1 – Какво е дискриминация?

Бележка за учителите:

Това е общо обяснение на основните понятия, свързани с дискриминацията. Местното законодателство и свързаните с него определения за дискриминация трябва да бъдат прегледани преди обучителната сесия и да бъдат включени, когато е уместно. На участниците трябва да бъдат предоставени както правното определение за дискриминация, така и списък на защитените групи, обхванати от законодателството.

Дискриминация: Повечето държави разполагат със собствени правни определения на дискриминацията. Общо правно определение би било, че дискриминацията представлява различно третиране, основано на защитен признак, като пол, полова идентичност, сексуална ориентация, изразяване на пола или полови характеристики, за което няма обективно и разумно оправдание. Това се нарича **пряка дискриминация**.⁶⁶

Следователно едно различно третиране е дискриминационно, ако са налице две условия: то е основано на **защитен признак** (като посочените в предходния модул); и то е неоправдано. Третирането е **неоправдано**, когато няма легитимна цел или когато използваните средства са несъразмерни спрямо такава цел.

Пример: полицейски служител спира две жени (едната от които е транс жена, а другата – не) и

66. Речник на ЕКПН, достъпен на: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/ecri-glossary>

иска документите им за самоличност. Когато цисджендър жената казва, че няма документ за самоличност у себе си, полицейският служител ѝ прави забележка винаги да го носи и я пуска. Когато транс жената също не може да представи документ за самоличност, служителят я задържа.

Непряка дискриминация: случаи, в които привидно неутрална разпоредба, практика или политика се прилага еднакво спрямо всички, но поставя определени групи хора в по-неблагоприятно положение в сравнение с други въз основа на защитен признак.

Пример: предоставяне на допълнителен платен годишен отпуск или социални придобивки само на полицейски служители, които имат сключен брак, в ситуации, в които политиките и/или законодателството не признават еднopolовите партньорства.

Множествена дискриминация и интерсекционалност (пресеченост)

ЛГБТИ хората, както всички останали, не са само ЛГБТИ. Тяхната личност, идентичност и житейска реалност се формират от множество различни характеристики. Някои от тези характеристики могат да бъдат обект на стереотипизиране или дискриминация в дадено общество и поради това да представляват защитени признаци. Поради това един ЛГБТИ човек може да бъде **дискриминиран по повече от един признак**.

Например ромска жена лесбийка може да бъде дискриминирана в едни ситуации заради това, че е лесбийка, в други – заради това, че е ромка, а в трети – заради това, че е жена.

Понякога тези различни основания за дискриминация взаимодействат помежду си и правят човека особено уязвим на много специфични форми на дискриминация. Това се нарича интерсекционална дискриминация.

Добър начин да си представим интерсекционалността е чрез метафората за пътни кръстовища. Представете си, че всеки защитен признак е отделен път: път за принадлежност към етническо малцинство, път за това да си транс човек, път за това да си мигрант. Понякога тези пътища се пресичат и образуват кръстовища. В тези кръстовища преживяваната дискриминация е различна от тази, която се изпитва на всеки от пътищата поотделно. Тя може да бъде по-интензивна или да представлява изцяло различно преживяване на маргинализация.

Някои примери:

- Гей мъж от държава, в която хомосексуалността е преследвана, търси убежище в европейска държава, защото е чул, че там гей мъжете могат да живеят безопасно. Докато изчаква разглеждането на молбата си за убежище, той е настанен заедно с няколко други мъже от същата държава, от която идва и той. Когато те разбират, че е гей, започват да го избягват и му забраняват да докосва хладилника, тоалетната и душа, тъй като „можел да разпространи болестта си“. Това е преживяване на дискриминация, с което нито местните гей мъже, нито хетеросексуалните хора, търсещи убежище, обикновено биха се сблъскали в същата европейска държава, но което представлява съвсем реално предизвикателство за много гей хора, търсещи убежище.
- Трансджендър жена, която е секс работничка, е нападната от група мъже, след като отказва тяхно предложение. Нападателят използва трансфобски обиди и проявяват особена жестокост спрямо нея именно защото е транс жена. Тя обаче се страхува да докладва престъплението пред правоприлагащите органи, тъй като секс работата е забранена в нейната държава и тя може да бъде глобена. В нейния случай това, че е транс жена и секс работничка, я поставя в положение на по-висока уязвимост към престъпления от омраза в сравнение както с други транс жени, така и с други секс работнички – две групи, които сами по себе си вече са силно маргинализирани.

Дейност 3.2 – Разбиране на по-широкия контекст на предразсъдъци и дискриминация, които ЛГБТИ хората и общностите преживяват

Необходими материали:

Флипчарт, маркери

Помощен материал 3.1

Бележка за учителите

Помощен материал 3.1 може да бъде заменен или допълнен с лични свидетелства на ЛГБТИ хора, събрани от и/или представени от представители на местни организации на гражданското общество. Освен това източниците на FRA, цитирани по-рано, съдържат множество допълнителни примери, които могат да бъдат използвани за адаптиране на обучението според нуждите. По възможност трябва да бъдат включени и откъси от данни и казуси от национални доклади за престъпления от омраза, ако такива са налични. Източникът трябва да бъде ясно посочен, заедно с информация как публикацията може да бъде достъпена.

1. Преди сесията подгответе два флипчарт листа:

- таблица със заглавие: „Преживявания на ЛГБТИ хора, свързани с предразсъдъци и дискриминация“, на единия флипчарт, разделена на четири колони: публични пространства; публични услуги (жилищно настаняване, образование); личен и семеен живот; работна среда. Категориите могат да бъдат представени и под формата на мисловна карта. Важно е четирите категории да са ясно видими и да има достатъчно място за добавяне на примери
- флипчарт лист със заглавие: „Преживявания на ЛГБТИ хора във взаимодействието с полицията“

„Преживявания на ЛГБТИ хора, свързани с предразсъдъци и дискриминация“

Публично пространство (на улицата, в ресторанти/заведения)	Публични услуги (здравеопазване, жилищно настаняване, образование)	Личен и семеен живот	Работна среда

2. Преди обучителната сесия направете проучване на наличните данни за предразсъдъци и враждебност, преживявани от ЛГБТИ хора в държавата или контекста, в който работят участниците. Данни, събирани от национални органи по равнопоставеност, както и от местни или национални ОГО, могат да бъдат особено полезни за това упражнение. На международно равнище полезни ресурси са докладите от мониторинга на държавите на ЕКРП⁶⁷, докладите на Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA), както и материалите, предоставени от организации на гражданското общество и включени в докладите на ОССЕ. Допълнително могат да се използват данни и публикации на международни ОГО като посочените в Помощен материал 0.1.

3. 5 минути: Започнете дейността, като обясните, че ЛГБТИ хората се сблъскват с предразсъдъци, враждебност и дискриминация в много области от живота си. Уведомете участниците, че в следващата част на дейността ще разгледат конкретни примери за такива преживявания. Обяснете, че на този етап бихте искали те да споделят своите идеи за това с какви форми на враждебност и предразсъдъци се сблъскват ЛГБТИ хората. Докато участниците предлагат примери, записвайте ги в съответната колона. Ако никой не предложи примери, започнете, като дадете един или два примера сами, като при необходимост се позовете на предишни разговори. Ето някои примери, които можете да добавите:

Публично пространство (на улицата, в ресторанти/ заведения)	Публични услуги (здравеопазване, жилищно настаняване, образование)	Личен (семеен) живот	Работна среда
обиди; втрещено гледане; преследване.	тормоз в училище; неподходящо отношение от здравни специалисти; несправедливо изгонване от наемодатели.	заплахи за изгонване от семейния дом; физическо насилие и тормоз от членове на семейството.	шеги; неподходящи коментари; отказ за повишение; неправилно използване на име или местоимения.

4. Разделете участниците на малки групи от по четирима или петима души. По възможност се постарайте да разделите хора, които обичайно работят заедно, и да осигурите добър баланс по пол.

5. Дайте на всяка група Помощен материал 3.1 и ги помолете да го прочетат и обсъдят за няколко минути. Напомнете им да бъдат подготвени да допълнят таблицата.

6. Дайте на групите 10–15 минути, за да прочетат помощния материал и да се разберат кои точки да добавят към таблицата. Проверявайте работата на групите, за да се уверите, че напредват по задачата.

7. След това съберете участниците отново в сесия и ги помолете да излязат и да добавят своите предложения към таблицата. Насърчете ги да рисуват или да представят идеите си и по други начини. В зависимост от предложенията на участниците, попитайте останалите какво смятат за тези идеи.

8. След това поставете втория флипчарт лист – „Преживявания на ЛГБТИ хора във взаимодействието с полицията“ – и поискайте техните мнения. Ако няма отговори, можете да предложите следните примери:

- Липса на последващи действия по докладвани инциденти;
- Преживявания на тормоз от страна на полицията;
- Преживявания на дискриминация в реакциите на полицията;

67. <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/country-monitoring>

- Преживявания на насилие, включително физически посегателства.
9. Завършете дейността, като обобщите основните изводи и обясните, че групата ще разгледа тези въпроси по-задълбочено в следващата дейност.

Дейност 3.3 – Какво е престъпление от омраза?

Презентация и дискусия

Бележка за учителите:

Това е общо обяснение на основните понятия, свързани с престъпленията от омраза. Преди обучението трябва да бъдат прегледани националното законодателство и правните определения за престъпление от омраза / инцидент от омраза / реч на омразата, като при необходимост те трябва да бъдат включени от учителя. На участниците трябва да бъдат предоставени както определенията, така и защитените групи, обхванати от законодателството.

Необходими материали:

Флипчарт, химикалки, листовے хартия

В рамките на тази дейност учителят представя определенията за престъпление от омраза и някои ключови свързани понятия в сесията.

Основни определения

Определение

Престъпление от омраза: престъпно деяние, извършено с елемент на омраза, основан на една или повече действителни или възприети лични характеристики или статус, при което:

- а) „омраза“ включва предубеждение, предразсъдък или презрение;
- б) „лични характеристики или статус“ включват, но не се ограничават до: раса, цвят на кожата, език, вероизповедание, националност, национален или етнически произход, възраст, увреждане, пол, полова идентичност, изразяване на пола, сексуална ориентация и полови характеристики.⁶⁸

С други думи, това е **престъпно деяние**, извършено с **мотив, основан на предразсъдък**.

Престъпленията от омраза включват всякакъв вид престъпления, като например сплашване, заплахи, увреждане на имущество, нападение, убийство. В обобщение, това е **всяко престъпно деяние**, при което пострадалият човек, обектът или целта на престъплението са избрани поради тяхната **действителна или възприета връзка**, принадлежност, асоцииране, подкрепа или членство в защитена група.

Двата задължителни елемента на престъплението от омраза са:

- а) да е извършено **престъпно деяние**; и
- б) извършителят да е **имал мотив, основан на предразсъдък**.

При липса на който и да е от тези елементи, даден инцидент не може да бъде определен като престъпление от омраза.

Престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора или хора, възприемани като ЛГБТИ, изискват наличие на обосновано подозрение, че мотивът на извършителя е действителната или възприета-

68. Комитет на министрите, Препоръка CM/Rec(2024)4 относно противодействието на престъпленията от омраза, достъпна на: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680af9736>

та сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики на пострадалия човек.

Реч на омразата се разбира като всички форми на изразяване, които подбуждат, насърчават, разпространяват или оправдават насилие, омраза или дискриминация срещу човек или група хора или ги унижават поради техни действителни или приписвани лични характеристики или статус като раса, цвят на кожата, език, вероизповедание, националност, национален или етнически произход, възраст, увреждане, пол, полова идентичност и сексуална ориентация.⁶⁹

Това включва например изказвания на политически или религиозни лидери или други лидери на обществено мнение, разпространявани чрез медиите или интернет, които имат за цел да подбуждат към омраза.

Речта на омразата може да бъде или да не бъде престъпление в зависимост от националното законодателство. Освен това, дори когато е криминализирана, тя може да се отнася само до определени защитени характеристики, а не и до всички.

Инциденти от омраза са действия или прояви на нетолерантност, извършени с мотив, основан на предразсъдък, които може да не достигат прага на престъпление от омраза поради: липса на достатъчно доказателства за установяване на престъпно деяние или мотив пред съда или обстоятелството, че самото деяние не представлява престъпление по националното законодателство. Дори когато не представляват престъпление, инцидентите от омраза могат да бъдат вредни за засегнатите хора и да допринасят за създаването на потискаща среда, която впоследствие може да доведе до извършване на престъпления от омраза.

Освен това, ключова характеристика на инцидентите и изказванията от омраза е, че те могат да **ескалират**, ако не бъдат взети своевременни мерки. Речта на омразата, оставена без реакция, може да доведе до извършване на престъпления срещу имущество и/или до актове на насилие. Нейното въздействие може да ескалира – от отделния човек, към неговото семейство, към членовете на местната общност и в крайна сметка към цялото общество.

Ето защо е важно училищата, общностите, държавните институции и правоприлагащите органи да се намесват своевременно, когато е уместно, за да предотвратят ескалацията на дискриминационно поведение.

Защитена характеристика е основна характеристика на дадена група, като например раса, вероизповедание, етническа принадлежност, националност, пол, сексуална ориентация, полови характеристики или друг сходен общ фактор, който е съществен за идентичността ѝ. Защитените характеристики представляват елементи от нашата идентичност като хора, които не могат лесно да бъдат променени. Те обикновено са характеристики, по отношение на които **във времето и в различни култури се наблюдава устойчив модел на дискриминация**.

Важно е да се отбележи, че **не е необходимо да се доказва**, че извършителят е изпитвал **омраза** към избраната група. Достатъчно е да се установи, че пострадалият човек е бил избран в резултат на принадлежност (действителна или възприета) към защитена група – т.нар. **избор, основан на предразсъдък**. Извършителят на престъпление от омраза може също да бъде член на същата група.

Например, извършители често избират гей мъже като обекти на изнудване, тъй като разчитат на това, че ще могат да ги изнудват финансово поради страха им да не бъдат разкрити. В тези случаи извършителите може да не изпитват омраза към засегнатите гей мъже, а просто да се стремят да извлекат финансова облага по възможно най-лесния начин.

Пострадалият човек не е задължително да бъде част от защитената група. Той може да бъде избран, защото е **свързан** с подкрепа за тази група **или** защото **погрешно е бил възприет** като член на тази група.

И макар че повечето пострадали от престъпления, мотивирани от сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики, попадат под обобщаващия

69. Пак там.

термин ЛГБТИ, човек може да стане жертва на престъпление от омраза, основано на SOGIESC, дори когато е хетеросексуален, цисджендър или ендосекс, ако е бил набелязан поради възприемана или действителна връзка с ЛГБТИ хора.

Например, пострадалият може да е хетеросексуален мъж, който е минал покрай гей бар, бил е сбъркан за клиент и вследствие на това е бил нападен от скинхедс. Пострадалият може също да бъде позната от телевизията личност, която публично подкрепя правата на транс хора и поради тази подкрепа е станала обект на атаки от крайнодесни групи.

Пострадалият човек може да не знае, че е бил **жертва** на престъпление от омраза, или **може да не разбира самото понятие**. Това не отменя факта, че инцидентът може да представлява престъпление от омраза.

Той може да знае или не, че е бил набелязан, защото е бил идентифициран или възприет като ЛГБТИ човек. Отговорност на правоприлагащите органи е да установят дали е налице мотив, основан на предразсъдък, и когато е уместно – да обяснят това на пострадалия човек. Възприятието на пострадалия е само един от множество фактори, които трябва да бъдат взети предвид при тази преценка (вж. Модул Четири: „Индикатори за мотивация поради предразсъдъци“).

Дейност 3.4 – Разбиране на ключови стандарти на Съвета на Европа и други стандарти за правата на човека, релевантни за престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора

Тази дейност подчертава централното място на задълженията в областта на правата на човека в полицейската практика. Тя започва с ключови понятия, които впоследствие се разясняват по-подробно чрез разглеждането на делото *Identoba and Others v. Georgia*.

Материали:

Картони / листове А4, флипчарт, листове и химикалки

Помощен материал 3.2

Помощен материал 3.3

Помощен материал 3.4

Бележка за учителите: При подготовката на тази сесия внимателно се запознайте с **Помощен материал 3.3**, който съдържа подробна информация относно релевантни решения на Европейския съд по правата на човека, стандартите на Съвета на Европа и други международни стандарти. Решенията на ЕСПЧ са особено важни при подготовката на тази сесия. Европейските стандарти обикновено се включват в обучения, насочени към полицейски служители от държави членки на ЕС, но в определени случаи могат да бъдат релевантни и за други обучения.

1. Преди сесията запишете следните термини и изрази върху отделни картони или листове хартия:

Член 3 от Европейската конвенция за правата на човека

Член 14 от Европейската конвенция за правата на човека

Позитивно задължение

Процесуално задължение

Разкриване на хомофобски мотив

След това напишете всеки термин върху отделен лист от флипчарт и ги разположете на различни места в залата.

2. В началото на дейността раздайте листовите с термините на участниците. Обяснете, че тези понятия са ключови за прилагането на подход, основан на правата на човека, в полицейската дейност.

3. Помолете участниците да прочетат термините на глас и да предположат какво според тях означават. Уточнете, че на този етап не се търсят „правилни“ определения, а идеи. Помолете друг участник да записва предложенията върху флипчарта. Проведете кратка дискусия за всеки термин, без все още да давате дефиниции. Обяснете, че към тях ще се върнете в края на сесията.

4. След това раздайте Помощен материал 3.2, който представя обзор на делото *Identoba and Others v. Georgia*. Представете тази част от дейността, като обясните, че макар обобщението да е коректно, целта не е да се даде изчерпателно описание на фактите по делото, на законодателството на Грузия или на всички правни въпроси, разгледани от Съда. Целта е да се разгледа един конкретен пример—, случил се в Грузия,— и чрез него да се идентифицират общите принципи в областта на правата на човека, които са приложими за всички полицейски служители.

5. Дайте на участниците 5–7 минути да прочетат Помощен материал 3.2. Помолете ги да потърсят термините, които току-що обсъдихте заедно като група, и да погледнат отново определенията.

6. Съберете участниците отново в по-голяма група и започнете ръководена дискусия. Върнете се към определенията и термините, които въведохте в началото на обучителната сесия. Започнете с член 3 от Конвенцията. Попитайте участниците дали все още са съгласни с определението и дали биха добавили нещо към него. Попитайте ги какво означава това за тяхната практика.

7. След това преминете към понятието „позитивно задължение“. Попитайте групата какво означава това и дали биха добавили нещо към определението. В дискусията се позовете на следното експертно тълкуване на значението на член 3:

Позитивното задължение, което член 3 налага, означава, че държавите трябва да предприемат както превантивни, така и разследващи действия по отношение на всяко малтретиране на хора. Това означава, че държавите трябва да осигурят ефективна защита на човек или хора от престъпни действия на трети лица, както и да предприемат разумни мерки за предотвратяване на малтретиране, за което органите знаят или е следвало да знаят. Освен това държавите трябва да проведат ефективни служебни разследвания на твърдения за малтретиране, дори когато такова малтретиране е извършено от частни лица.

8. След това преминете към член 14. Попитайте дали участниците биха добавили нещо към определението си. По време на дискусията се позовете на следното определение: Упражняването на правата и свободите, изложени в тази Конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.

9. Накрая преминете към дискусията относно процесуалните задължения. Попитайте участниците какво означава това в тяхната практика. Изяснете, че когато в обществото има данни за хомофобия, лесбофобия, бифобия, трансфобия или интерсексфобия и някой е пострадал на основание своята сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики, полицията трябва да разследва случая и това представлява процесуалният елемент на нейните задължения в областта на правата на човека.

10. Раздайте Помощен материал 3.3 и насочете вниманието на участниците към подробната информация за релевантните международни стандарти в областта на правата на човека. Подчертайте, че това са важни ресурси в тяхната работа.

11. Накрая споделете с обучаемите Помощен материал 3.4. Обяснете, че в него могат да намерят допълнителна информация по тези теми в посочените източници.

Помощен материал 3.1 – Разбиране на по-широкия контекст на дискриминация, която ЛГБТИ хората и общностите преживяват

ЛГБТИ хората се сблъскват с враждебност и дискриминация в много области от живота си. ЛГБТИ-фобските шеги са много разпространени, а ЛГБТИ хората често биват гледани с враждебност на улицата. Това създава контекста, в който те преживяват престъпления от омраза и инциденти от омраза – преживяване, което влияе върху доверието им в правоприлагащите органи и в способността им да реагират адекватно при случаи на престъпления от омраза.

Прочетете следните цитати от ЛГБТИ хора, участвали в проучвания на Агенцията на Европейския съюз за основните права⁷⁰. Как смятате, че тези преживявания влияят върху чувството за сигурност и безопасност на ЛГБТИ хората на публични места и върху готовността им да докладват престъпления и инциденти от омраза, насочени срещу тях?

„Разкрих се като лесбийка, когато бях на 18 години. Негативните коментари и шеги бяха обичайният начин на общуване, а всеки, който изразяваше мнение в подкрепа на ЛГБТ права (или дори просто уважение), биваше маргинализиран и тормозен. Дискриминацията за мен никога не е означавала физическо насилие, а клюки, изключване, шеги, психологическо насилие, чувство за неадекватност, страх за мен и за хората около мен: партньор, семейство, приятели.“ (Италия, лесбийка, 30 г.)

„Най-лошият период от живота ми беше, когато бях тийнейджър – бях унижаван, обиждан и бит всеки ден, наричаха ме с най-обидни имена... През целия си училищен живот бях подложен на тормоз, винаги бях сам, натрупах огромни травми, които са дълбоко вкоренени в мен. Имам страх от общуване, не мога да бъда в центъра на вниманието, получавам пристъпи на тревожност. Вкъщи и по-големият ми брат не ме приемаше – биеше ме и ми се подиграваше.“ (Португалия, бисексуален мъж, 30 г.)

„В Унгария няма към кого да се обърнеш, особено след като в полицията работят предимно изключително хомофобни хора.“ (Унгария, „друга“ сексуална ориентация, мъж, 32 г.)

„Последното физическо нападение срещу мен беше опипване и удар в гърдите на спирка на трамвай след служебното коледно парти.“ (Обединено кралство, транс жена, интерсекс, бисексуална, 49 г.)

„Бил съм изнасилван и малтретиран заради това, че съм транс, работил съм като секс работник и съм ром. Това означава, че съм подложен на расизъм от общинската полиция там, където живея. Много пъти съм мислил за самоубийство.“ (Испания, асексуален транс мъж, 23 г.)

„Щом започнем да се държим като двойка (държане за ръце, прегръщане или целувки), можем да очакваме, че някой мъж – често групи мъже – ще започне да прави неприлични коментари или жестове, или ще застане близо до нас и открито ще ни зяпа.“ (Австрия, лесбийка, 27 г.)

„Всеки ден чета ултрахомофобски и трансфобски коментари и никой не реагира. Докладвам всички коментари, които мога (особено в Инстаграм), но нищо не се решава и нищо не се премахва. Потискащо е.“ (Франция, пансексуален джендърфлуиден човек, 23 г.)

„Работих в банка 24 години и бях постоянно дискриминиран от директори, които смятаха, че ако съм открит относно сексуалността си, не трябва да бъда повишаван, защото не мога да вдъхвам респект. Веднъж нов служител поиска бюрото му да бъде преместено на „разумно разстояние“ от моето, защото се страхувал, че мога да го нападна сексуално. Искането му беше сметнато за

70. FRA, EU LGBT survey - European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey, 2013 (Проучване на Европейския съюз сред лесбийки, гей мъже, бисексуални и трансджендър хора), достъпно на: <https://fra.europa.eu/en/publication/2013/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-results>; FRA, A long way to go for LGBTI equality, 2020 (Дълъг път за равенството на ЛГБТИ хора), достъпно на: <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/eu-lgbti-survey-results>; FRA, LGBTIQ at a crossroads: progress and challenges, 2024 (Равенството на ЛГБТИК хората на кръстопът: напредък и предизвикателства), достъпно на: <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-crossroads-progress-and-challenges>

основателно и моето бюро беше преместено. Когато най-накрая бях повишен, ми беше наредено да пазя сексуалността си в тайна.“ (Гърция, гей мъж, 53 г.)

„Нямам доверие на на полицията, защото последния път, когато бях заплашван с физическо и сексуално насилие и със смърт, това се случи в присъствието на полицаи.“ (Финландия, асексуален джендърфлуиден човек, 27 г.)

„Двама мои приятели бяха убити миналата година при първата терористична атака в страната ни. По-малко от година по-късно положението на куиър хората в Словакия е по-лошо от всякога. ... Изтокът не е безопасен, западът не е безопасен, никъде не е безопасно за нас. Опитваме се да живеем, знаейки, че можем да умрем всеки момент. Това не е живот – това е само оцеляване.“ (Словакия, бисексуален небинарен човек, 22 г.)

„Полицаяте проявяват презрение, унижават те и понякога дори не се опитват да помогнат, ако видят определено облекло, прическа или походка на жена, които подсказват, че е лесбийка.“ (Гърция, лесбийка, 47 г.)

„Аз и партньорката ми не посещаваме нощни клубове, най-вече защото усещаме, че е твърде опасно, ако не са добре настроени към ЛГБТИ хората, особено когато сме само двете. Не споделяме открито връзката си с наемодателя или със съседите.“ (Словения, лесбийка, 28 г.)

„Бил съм нападан, тормозен, заплашван с насилие безброй пъти, сексуално малтретиран и бит, и съм бил подложен на трансфобия и интерсексфобия толкова много пъти, че не мога да ги преброя. Отказвана ми е помощ от полицаи след нападения от крайнодесни лица, а вместо това съм бил осмиван от тях за външния си вид, че съм „травестит“ или че съм под въздействие на наркотици (не бях). Освен това бях накаран насилствено да премина през хормонално лечение заради интерсекс състоянието си.“ (България, бисексуален, интерсекс, транс мъж, 20 г.)

Помощен материал 3.2 - Преглед на делото пред ЕСПЧ *Identoba and Others v. Georgia*

Този помощен материал представя обобщение на делото *Identoba and Others v. Georgia* с учебна цел.⁷¹

Предистория

- **Какво се е случило?**

В този случай неправителствената организация „Идентоба“ получава разрешение от грузинските власти да организира мирно шествие на 17 май 2012 г. в центъра на Тбилиси по повод Международния ден за борба с хомофобията. Властите потвърждават, че „ще бъдат разположени полицейски сили, за да се гарантира, че шествието ще протече мирно“.

В деня на събитието ЛГБТИ участниците в шествието са изправени срещу „сто или повече контрадемонстранти, които са особено агресивни и отправят словесни обиди“. Агресията ескалира до отнемане и разкъсване на транспаранти, бутане и удряне на участниците в шествието, като поне един човек е бил ритан и пребит. Няколко участници получават телесни повреди. Отправени са конкретни заплахи, че участниците „трябва да бъдат изгорени живи и смачкани“.

Когато участниците в шествието се сблъскват с контрадемонстрантите, полицията „внезапно се дистанцира от мястото на събитието“. Други полицейски служители на място информират ЛГБТИ участниците, че не е тяхно задължение да се намесят, тъй като не са част от полицейския патрул. След телефонни обаждания от страна на участниците, други полицейски служители пристигат и се намесват, за да спрат побоите, но заплахите продължават. Няколко от ЛГБТ участниците в шествието са задържани от полицията. Както впоследствие обяснява правителството, целта на това задържане е била двойна: „да се предотврати извършването от тяхна страна на административно нарушение – възпрепятстване на пътното движение – и да бъдат защитени от нападенията на контрадемонстрантите“.

Жалбоподателите подават няколко подробни жалби във връзка с насилието, извършено срещу тях, и липсата на защита от полицията (вж. параграфи 20–28).

Решението на Европейския съд по правата на човека

- **Контекстът на хомофобия и враждебност**

Съдът се позовава на доказателства за хомофобия и негативни нагласи към ЛГБТИ хора в Грузия при формиране на решението си в полза на жалбоподателите. Тези доказателства се основават на посещение на Комисаря по правата на човека на Съвета на Европа в Грузия, както и на информация, предоставена от Европейския регион на Международната асоциация на лесбийките, гей мъжете, бисексуалните, транс и интерсекс хората (ILGA-Europe). Съдът стига до заключението, че съществуващите негативни нагласи в „някои кръгове на грузинското общество“ прави „дискриминационния характер на инцидента от 17 май 2012 г. и степента на уязвимост на жалбоподателите, които публично са се идентифицирали с групата обект на сексуални предразсъдъци... особено очевидни“ (параграф 68). Това, в съчетание с липсата на подкрепа от полицията по време на шествието, води Съда до извода, че „отношението към жалбоподателите неизбежно е породило у тях чувства на страх, тревога и несигурност, които не са съвместими със зачитането на човешкото им достойнство и са достигнали прага на тежест по смисъла на член 3, разглеждан във връзка с член 14 от Конвенцията“.

71. За повече информация прочетете цялото решение (достъпно на <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-154400>) или официалното прессъобщение (<https://go.coe.int/MRx8>)

- **Липса на полицейска защита**

На второ място, Съдът постановява, че националните органи са знаели или е трябвало да знаят за рисковете, свързани с това събитие, „и следователно са имали задължение да осигурят засилена защита от страна на държавата“ (параграф 72). Въпреки това той заключава, че полицията „не е осигурила адекватна защита на тринадесетте индивидуални жалбоподатели срещу нападенията, мотивирани от предразсъдъци, извършени от частни лица по време на шествието на 17 май 2012 г.“ (параграф 74).

- **Липса на ефективно разследване**

Въпреки че извършителите са били заснети на видеозапис и пострадалите са получили телесни повреди, органите „необяснимо са стеснили обхвата на разследването и са образували две отделни и несвързани производства, отнасящи се единствено до телесните повреди, причинени на двама от жалбоподателите“ (параграф 75). Освен това разследването е продължило повече от две години, а към момента на постановяване на решението на Съда на извършителите са били наложени единствено леки административни санкции.

Властите не са започнали разследване за престъпление от омраза, нито са приложили действието в Грузия законодателство относно престъпленията от омраза. Като отчита обстоятелствата по делото и факта, че в Грузия съществува законодателство относно престъпленията от омраза, Съдът постановява, че:

„За компетентните национални органи е било от съществено значение да проведат разследването в този конкретен контекст, като предприемат всички разумни стъпки с цел разкриване на евентуалната роля на хомофобските мотиви за процесните събития. Необходимостта от провеждане на смислено разследване на дискриминационните мотиви зад нападението срещу шествието на 17 май 2012 г. е била незаменима, като се има предвид, от една страна, враждебността срещу ЛГБТИ общността, а от друга – явно хомофобската реч на омразата, използвана от нападателите по време на инцидента. Съдът смята, че без подобен строг подход от страна на правоприлагащите органи, „престъпленията, мотивирани от предразсъдъци, неизбежно биха били третираны наравно с обикновените случаи без подобен подтекст, а произтичащото безразличие би било равносилно на официално мълчаливо одобрение или дори съучастие в престъпленията от омраза“.

Помощен материал 3.3 – Приложими стандарти на Съвета на Европа и други международни стандарти

Стандарти на Съвета на Европа

а) Задължителни стандарти

- **Практика на Европейския съд по правата на човека**

Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) публикува ръководство, в което се анализира и обобщава съдебната практика по различни членове на Европейската конвенция за правата на човека, свързана с правата на ЛГБТИ хората.⁷²

Освен това ЕСПЧ редовно публикува и актуализира тематични информационни листове, които съдържат много полезни обобщения на съдебната му практика. Те могат да бъдат намерени на интернет страницата на ЕСПЧ в раздел Case-Law & Factsheets. Някои от тях са пряко свързани с въпроси, свързани със SOGIESC:

“Sexual Orientation Issues” („Въпроси, свързани със сексуалната ориентация“)⁷³

Този информационен лист предоставя актуален преглед на всички дела, разглеждащи реакциите на наказателното правосъдие спрямо случаи на престъпления от омраза и реч на омразата срещу ЛГБТИ общности в държавите членки на Съвета на Европа. Допълнителна информация е предоставена относно делата *Identoba and Others v. Georgia* и *M.C. and C.A. v. Romania*, които са разгледани в настоящото ръководство съответно в Модул Нула и Модул Три. Освен това са изложени фактите по две висящи дела срещу Грузия и Хърватия.

“Gender Identity Issues” („Въпроси, свързани с половата идентичност“)⁷⁴

Този информационен лист не се отнася до дела за престъпления от омраза или до отношение на полицията към ЛГБТИ хората; въпреки това решенията, които са обобщени в него, подчертават трудностите, пред които са изправени транс хората при постигането на правно и социално признаване на тяхната полова идентичност. Както е разгледано в този модул, важно е да се разбира контекстът на дискриминация, който ЛГБТИ хората преживяват, тъй като той може да подкопае доверието им да докладват инциденти пред правоприлагащите органи и увереността им, че инцидентите срещу тях ще бъдат ефективно разследвани.

- **Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие**⁷⁵

Този инструмент, известен още като Истанбулската конвенция, въвежда правнообвързващи задължения, свързани с превенция, защита, разследване и санкциониране. Макар насилието над жени и домашното насилие да са извън обхвата на настоящото ръководство, важно е да се има предвид, че ЛГБТИ хората също могат да станат жертви на този вид насилие. Освен това някои случаи на целенасочено насилие срещу ЛГБТИ хора в домашна среда могат да бъдат разглеждани и преживявани едновременно като престъпление от омраза и като домашно насилие. За обучителите е полезно да разгледат този въпрос по време на обсъждания в голяма група и да попитат участниците за проблемите, които възникват при разглеждането на връзката между домашното насилие, насилието, основано на пола, и престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора.

Конвенцията съдържа разпоредба за недискриминация, която предвижда, че пострадалите не трябва да бъдат дискриминирани на основание полова идентичност или сексуална ориентация. За допълнителен контекст и информация вж. обяснителния доклад⁷⁶.

72. ECHR, Guide on the case-law of the European Convention on Human Rights: Right of LGBTI persons (ЕСПЧ, Ръководство по практиката на Европейската конвенция за правата на човека: Права на ЛГБТИ хората), достъпно на: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_lgbti_rights_eng.

73. Достъпно на: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/FS_Sexual_orientation_ENG

74. Достъпно на: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/FS_Gender_identity_ENG

75. Пълният текст на конвенцията е достъпен на: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention>

76. Обяснителният доклад към Истанбулската конвенция е достъпен на: <https://rm.coe.int/1680a48903>

b) Незадължителни стандарти

• Препоръка CM/Rec(2024)4 относно борбата с престъпленията от омраза⁷⁷

Въпреки че цялата препоръка е релевантна и може да бъде полезна с оглед на конкретните нужди на обучението, някои параграфи са от особено значение за полицейските сили:

„35. Полицията трябва да разработи общ подход за разпознаване, разкриване и официално регистриране на престъпления от омраза и да гарантира, че инцидентите от омраза, които не представляват престъпления, се разпознават по подходящ начин, в съответствие с насоките, предоставени в Обща политическа препоръка № 11 на ЕКРП. Трябва също така да бъдат разработени политики по отношение на подкрепата за пострадалите, по-конкретно по отношение на извършването на индивидуални оценки на потребностите и риска. Трябва да бъдат предоставени ясни указания и относно обстоятелствата, ако има такива, при които едно престъпление може да бъде пререгистрирано като престъпление без мотив от омраза в криминалното досие на заподозряното лице. Процесите и базите данни за регистриране от страна на полицията трябва да бъдат актуализирани, така че регистрираните данни за престъпления от омраза да могат да бъдат разбивани по целеви групи и вид престъпление, в съответствие със съществуващите европейски стандарти за правата на човека и защитата на личните данни.

36. Идентифицирането и разпознаването на „индикатори за мотивация поради предразсъдъци“ са от съществено значение за разкриването на елемента на омраза в едно престъпление. Поради това такива индикатори трябва да бъдат разработени за всички групи, които са обект на престъпления от омраза, в тясно сътрудничество със съответните организации на гражданското общество, и трябва да се използват, за да се гарантира, че престъпленията от омраза се регистрират, разследват и включват по подходящ начин в съответното наказателно дело.

37. Задължителни модули за престъпления от омраза трябва да бъдат включени в учебните програми на полицейските академии. Трябва да се предоставя редовно обучение за повишаване на осведомеността относно престъпленията от омраза с цел подобряване на първоначалните реакции на всички полицейски служители. Трябва да се осигурява задължително, продължаващо и целево обучение за полицейските служители, по-конкретно за тези, които са специализирани в разследването на престъпления от омраза. Това трябва да включва например обучение относно индикаторите за мотивация поради предразсъдъци и начините за разкриване на елемента на омраза, включително необходимостта от търсене и обезпечаване на доказателства за елемента на омраза чрез идентифициране и регистриране на индикатори за мотивация поради предразсъдъци в съответствие със съдебната практика на Съда и насоките, предоставени в Обща политическа препоръка № 11 на ЕКРП. Обучение трябва да се предоставя също така относно предразсъдъците, оценката на индивидуалните потребности и рискове и насочването на пострадалите към съответните услуги за подкрепа, както и относно уважителното и недискриминационно отношение към пострадалите от престъпления от омраза.

38. В рамките на полицейските организации трябва да се развива ролята на специализираните разследващи престъпления от омраза, за да се осигури експертна база от знания, пряка оперативна подкрепа и реакции, както и подкрепа за пострадалите от престъпления от омраза в партньорство със службите за подкрепа на пострадалите. За всички такива служители, които работят в специализирани звена за престъпления от омраза или като индивидуални специалисти, прикрепени към други полицейски структури, трябва да се осигурява специализирано обучение.“

• Препоръка CM/Rec(2022)16 относно борбата с речта на омразата⁷⁸

„12. Държавите членки трябва да гарантират, че се провеждат ефективни разследвания в случаите, когато съществува основателно подозрение, че е извършен акт на реч на омразата, наказуем по наказателното право.“

77. Достъпно на: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680af9736>

78. Достъпно на: <https://search.coe.int/cm?i=0900001680a67955>

- **Препоръка CM/Rec(2010)5 на Комитета на министрите относно мерките за борба с дискриминацията на основание сексуална ориентация или полова идентичност**⁷⁹

„1. Държавите членки следва да гарантират ефективни, бързи и безпристрастни разследвания на предполагаемите случаи на престъпления и други инциденти, при които основателно може да се счита, че сексуалната ориентация или половата идентичност на жертвата представляват мотив за извършителя; също така трябва да гарантират специално внимание при разследването на тези престъпления и инциденти, в случай че се предполага, че същите са извършени от служители на правоприлагащите органи или от други лица, изпълняващи служебни функции, както и че отговорните за подобни действия са ефективно предадени на правосъдието и, при необходимост, санкционирани с цел избягване на безнаказаност.

2. При определянето на санкциите държавите членки следва да гарантират, че мотивите, свързани със сексуалната ориентация или половата идентичност, може да бъдат счетени за утежняващо обстоятелство.

(...)

13. Държавите членки следва да предприемат подходящи мерки, за да гарантират, в съответствие с член 10 от Конвенцията, че правото на свобода на изразяване може да бъде ефективно упражнявано без дискриминация въз основа на сексуалната ориентация или половата идентичност, включително по отношение на свободата на получаване и разпространяване на информация по теми, които се отнасят до сексуална ориентация или полова идентичност.

14. Държавите членки следва да предприемат подходящи мерки на национално, регионално и местно равнище, за да гарантират, че правото на свобода на мирни събрания, както е предвидено в член 11 от Конвенцията, може да бъде ефективно упражнявано без дискриминация въз основа на сексуалната ориентация или половата идентичност.

15. Държавите членки следва да гарантират, че правоприлагащите органи предприемат подходящи мерки за защита на участниците в мирните демонстрации в подкрепа на правата на човека на лесбийки, гей мъже, бисексуални и трансгендър хора от всякакви опити за незаконно нарушаване или възпрепятстване на ефективното упражняване на правото им на свобода на изразяване и мирно събрание.

(...)

17. Публичните власти на всички равнища следва да бъдат насърчавани да осъждат публично, особено в медиите, всяка форма на незаконна намеса в правото на лица и групи от хора да упражняват своята свобода на изразяване и мирни събрания, особено когато се отнася до правата на човека на лесбийки, гей мъже, бисексуални и трансгендър хора.

- **Препоръка на Комитета на министрите CM/Rec(2001)10 относно Европейския кодекс за полицейска етика**⁸⁰

Въпреки разнообразието от полицейски служби и институции в държавите членки на Съвета на Европа, Комитетът на министрите признава, че съществува набор от етични принципи, които трябва да бъдат общи за всички служби. Кодексът определя подробни стандарти, които полицията трябва да спазва при изпълнението на основните си функции, както е изложено по-долу:

„I. Цели на полицията

1. Основните цели на полицията в едно демократично общество, управлявано от върховенството на закона, са:

- да поддържа общественото спокойствие, законността и реда в обществото;
- да защитава и зачита основните права и свободи на физическите лица, както са заложили конкретно в Европейската конвенция за правата на човека;

79. Достъпно на: <http://www.coe.int/en/web/sogi/rec-2010-5>

80. Достъпно на: <https://search.coe.int/cm?i=09000016805e297e>

- да предотвратява и да се бори с престъпността; да разкрива престъпления;
- да помага на обществото и да предоставя обществени услуги.“

В контекста на полицейското обучение съществува ясна връзка между всяка от тези цели и ефективното, справедливо и безопасно противодействие на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора. Задълженията на полицията да „изпълнява своите задачи по справедлив начин, ръководена по-конкретно от принципите на непристрастност и недискриминация“, са подчертани в целия Кодекс, включително по отношение на подкрепата и съдействието за пострадали, изграждането на култура на недискриминация и зачитане на индивидуалните права в рамките на полицейските структури, както и конкретно във връзка със спазването на Европейската конвенция за правата на човека и общата забрана за дискриминация по отношение на правата, закрепени в Конвенцията.

- **Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН) Обща политическа препоръка № 17 относно предотвратяването и борбата с нетолерантността и дискриминацията срещу ЛГБТИ хора**⁸¹

„Мерки в областта на разследването, наказателното преследване и процесуалното право:

60. да се гарантира, че престъпленията от омраза, извършени срещу ЛГБТИ хора, се разследват и преследват ефективно. Правоприлагащите органи и прокуратурата следва да приемат насоки относно регистрирането и разследването на такива престъпления;

61. да се гарантира, че речта на омразата, извършена онлайн и мотивирана от анти-ЛГБТИ предразсъдъци, се наказва по същия начин, както престъпленията, извършени офлайн, и че спрямо онлайн анти-ЛГБТИ речта на омразата се вземат адекватни мерки чрез ефективно разследване, наказателно преследване и други подходящи мерки;

62. да се подкрепят обучения и да се развиват компетентности за предотвратяване и борба с анти-ЛГБТИ дискриминацията, включително интерсекционалната дискриминация, речта на омраза и престъпленията от омраза, за служители на правоприлагащите органи, прокурори и съдии, в сътрудничество и с консултации със съответните участници от гражданското общество, включително ЛГБТИ организации и органи за равнопоставеност;

63. да се гарантира, че когато е извършено престъпление срещу ЛГБТИ хора, срещу хора, възприемани като ЛГБТИ, или срещу хора, свързани с ЛГБТИ хора, възможността то да е било мотивирано от анти-ЛГБТИ предразсъдъци се разследва от самото начало и представлява неразделна част от разследването;

64. да се осигурява ефективна, достъпна и съобразена с интерсекционалността подкрепа за пострадали и свидетелите при подаване на сигнали за анти-ЛГБТИ престъпления от омраза. Компетентните органи следва да прилагат мерки за изграждане на доверие с цел засилване на сътрудничеството между полицията и ЛГБТИ хората, включително чрез подпомагане на по-активен диалог (напр. редовни срещи, служители за връзка с общността) между ЛГБТИ хората и правоприлагащите органи.“

- **Резолюция 2576 (2024) на Парламентарната асамблея относно борбата с насилието и дискриминацията срещу лесбийки, бисексуални и куйър жени в Европа**⁸²

„8. (...) Асамблеята призовава държавите членки и държавите наблюдатели на Съвета на Европа, както и държавите, чиито парламенти имат статут на наблюдател или партньор за демокрация към Асамблеята, да: (...)

приемат политика на нулева търпимост към престъпленията от омраза и речта на омразата срещу ЛГБТИ хора, включително лесбийки, бисексуални и куйър жени, да преследват наказателно и, когато е уместно, да наказват извършителите на насилие, мотивирано от предразсъдъци срещу тях, както и да засилят мерките за борба с онлайн анти-ЛГБТИ омразата и да преследват нейните извършители.“

81. Достъпно на: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.-17>

82. Достъпно на: <https://pace.coe.int/en/files/33902/html>

Резолюция 1728 (2010) на Парламентарната асамблея

- **Дискриминация на основание сексуална ориентация и полова идентичност**⁸³

Тази резолюция описва и признава широкия спектър от дискриминация, на която са подложени ЛГБТ хората, включително престъпленията от омраза и речта на омразата. Тя представлява важно допълнение към Препоръка CM/Rec(2010)5 на Комитета на министрите до държавите членки относно мерките за борба с дискриминацията на основание сексуална ориентация или полова идентичност, посочена по-горе. Резолюцията призовава държавите членки на Съвета на Европа да „гарантират, че основните права на ЛГБТ хората, включително свободата на изразяване и свободата на събранията и сдружаването, се зачитат в съответствие с международните стандарти за правата на човека“ и да „осигурят правни средства за защита на жертвите и да сложат край на безнаказаността на хората, които нарушават основните права на ЛГБТ хората, по-конкретно правото им на живот и сигурност“.

Резолюцията също така призовава държавите членки на Съвета на Европа да „осъждат речта на омразата и дискриминационните изявления и ефективно да защитават ЛГБТ хората от такива изявления, като същевременно зачитат правото на свобода на изразяване в съответствие с Европейската конвенция за правата на човека и практиката на Европейския съд по правата на човека“, както и да „приемат и прилагат антидискриминационно законодателство, което включва сексуалната ориентация и половата идентичност сред забранените основания за дискриминация, както и санкции за нарушенията“.

- **Стандарти на Европейския съюз**

*Директива 2012/29/ЕС на Европейския съюз за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления*⁸⁴

Директивата е приета на 25 октомври 2012 г. и е влязла в сила на 15 ноември 2012 г. Държавите членки на Европейския съюз разполагаха със срок до 16 ноември 2015 г. за транспониране на разпоредбите ѝ в националното си законодателство. Директивата се прилага за всички жертви на престъпления и изрично се отнася до жертвите на престъпления от омраза, включително ЛГБТИ хора. Тя въвежда конкретни задължения за държавите членки на Европейския съюз да третираят жертвите на престъпления от омраза като категория, изискваща специфична защита, да гарантират достъпа им до специализирани услуги за подкрепа въз основа на оценка на техните нужди, да осигурят подходящо обучение на практикуващите в наказателното правосъдие, които е вероятно да влизат в контакт с жертви, включително полицаи, прокурори и съдии, с цел жертвите да бъдат третирани с уважение и по недискриминационен начин.

По-долу са представени откъси от най-релевантните разпоредби.

Член 3: Право на жертвите да разбират и да бъдат разбирани

1. Държавите членки предприемат подходящи мерки, за да съдействат на жертвите да разбират и да бъдат разбирани при първия контакт и по време на всички по-нататъшни необходими контакти с компетентен орган в контекста на наказателното производство, включително когато този орган предоставя информация.

2. Държавите членки гарантират, че комуникацията с жертвите се предоставя на прост и достъпен език, устно или писмено. При комуникацията се отчитат индивидуалните характеристики на жертвата, включително евентуалните увреждания, които могат да засегнат способността да разбира или да бъде разбрана.

3. Освен ако това не противоречи на интересите на жертвата или не пречи на хода на производството, държавите членки позволяват на жертвите да бъдат придружавани от избрано от тях лице при първия контакт с компетентен орган, когато поради последиците от престъплението

83. Достъпно на: <https://pace.coe.int/en/files/17853/html>

84. Достъпно на: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj>

жертвата се нуждае от съдействие, за да разбира или да бъде разбрана.

Член 8: Право на достъп до служби за подкрепа на жертвите

1. Държавите членки гарантират, че жертвите, в съответствие с нуждите си, имат безплатен достъп в условията на поверителност до служби за подкрепа на жертвите, действащи в интерес на жертвите, преди и по време на наказателното производство, както и в рамките на подходящ срок след приключване на наказателното производство. Членовете на семейството имат достъп до служби за подкрепа на жертвите в зависимост от нуждите си и степента на вредите, претърпени в резултат от извършеното срещу жертвата престъпление.

2. Държавите членки улесняват насочването на жертвите от компетентния орган, получил жалбата, и от други съответни звена към служби за подкрепа на жертвите.

3. Държавите членки предприемат мерки за създаване на служби за подкрепа, осигуряващи безплатно специализирани услуги в условията на поверителност, в допълнение или като неразделна част от службите, осигуряващи общи услуги за подкрепа на жертвите, или осигуряват условия за организациите за подкрепа на жертвите да ползват съществуващите професионални структури, които предоставят такава специализирана подкрепа. Жертвите имат достъп до тези служби в зависимост от специфичните си нужди, а членовете на семейството имат достъп до същите в зависимост от специфичните си нужди и от степента на вредите, претърпени в резултат от извършеното срещу жертвата престъпление.

4. Службите за подкрепа на жертвите и всички други специализирани служби за подкрепа могат да се създават като публични или неправителствени организации и могат да бъдат организирани както на професионална, така и на доброволна основа.

5. Държавите членки гарантират, че достъпът до служби за подкрепа на жертвите не зависи от това, дали жертвата е подала официална жалба пред компетентен орган във връзка с извършено престъпление.

Член 20: Право на жертвите на защита в хода на разследването в наказателното производство

1. Без да се засяга правото на защита и в съответствие с правилата за дискреционните правомощия на съда, държавите членки гарантират, че в хода на разследването в наказателното производство:

- разпитите на жертвите се провеждат без неоснователно забавяне след подаването до компетентния орган на жалба за извършено престъпление;
- броят на разпитите на жертвите е сведен до минимум, като разпитите се провеждат само доколкото това е абсолютно необходимо за целите на разследването в наказателното производство;
- жертвите може да бъдат придружавани от законния си представител или от друго лице по свой избор, освен ако не е било взето обосновано решение в обратния смисъл;
- медицинските прегледи са сведени до минимум и се извършват само когато това е абсолютно необходимо за целите на наказателното производство.

Член 22: Индивидуална оценка на жертвите с цел установяване на специфичните им нужди от защита

1. Държавите членки гарантират, че жертвите получават навременна и индивидуална оценка в съответствие с националните процедури, за да се определят специфичните им нужди от защита и да се установи дали и до каква степен те ще се ползват от специални мерки в хода на наказателното производство съгласно предвиденото в членове 23 и 24, поради особената им уязвимост по отношение на вторично и повторно виктимизиране, сплашване и отмъщение.

2. При индивидуалната оценка се отчитат по-специално:

- личните характеристики на жертвата;
- видът или характерът на престъплението; и

- обстоятелствата на престъплението.

3. В рамките на индивидуалната оценка особено внимание се обръща на жертви, на които е причинена значителна вреда поради тежестта на престъплението; на жертви на престъпление, подбудено от предразсъдъци или дискриминация, които могат да са свързани по-специално с личните характеристики на жертвите; на жертви, които се намират в отношения или зависимост от извършителя на престъплението, които ги правят особено уязвими. В това отношение се отчитат надлежно жертвите на тероризъм, организирана престъпност, трафик на хора, основано на пола насилие, насилие при близки взаимоотношения, сексуално насилие или експлоатация или престъпление от омраза и на жертвите с увреждания.

4. За целите на настоящата директива за децата жертви се счита, че имат специфични нужди от защита поради уязвимостта им към вторично и повторно виктимизиране, сплашване и отмъщение. За да се определи дали и до каква степен те биха могли да се ползват от специалните мерки, предвидени в членове 23 и 24, за децата жертви се прави индивидуална оценка съгласно предвиденото в параграф 1 от настоящия член.

5. Обхватът на индивидуалната оценка може да се адаптира в съответствие с тежестта на престъплението и степента на очевидните вреди, претърпени от жертвата.

6. Индивидуалните оценки се правят с активното участие на жертвите, като се вземат предвид техните желания, включително когато жертвите не желаят да се ползват от специалните мерки, предвидени в членове 23 и 24.

7. Когато елементите, които са в основата на индивидуалната оценка, са се променили значително, държавите членки гарантират, че тя се актуализира в хода на наказателното производство.

Член 25: Обучение на практикуващи лица

1. Държавите членки гарантират, че служителите, които има вероятност да влязат в контакт с жертви, например полицейските и съдебните служители, получават общо и специализирано обучение до ниво, подходящо за контакта им с жертвите, което да повиши тяхната осведоменост относно нуждите на жертвите и да им позволи да се отнасят с жертвите безпристрастно, с уважение и професионализъм.

2. Без да се накърнява независимостта на съдебната власт и различията в организацията ѝ в Съюза, държавите членки изискват от службите, които отговарят за обучението на съдиите и прокурорите, участващи в наказателното производство, да осигуряват както общо, така и специализирано обучение с цел повишаване на осведомеността на съдиите и прокурорите относно нуждите на жертвите.

3. Като се зачита надлежно независимостта на адвокатурата, държавите членки препоръчват на структурите, които отговарят за обучението на адвокати, да осигуряват както общо, така и специализирано обучение с цел повишаване на осведомеността на адвокатите относно нуждите на жертвите.

4. Посредством своите публични служби или като финансират организации за подкрепа на жертвите, държавите членки насърчават инициативи, които дават възможност на предоставящите услуги за защита на жертвите и услуги за възстановително правосъдие да получават адекватно обучение до ниво, подходящо за контактите им с жертвите, и да спазват професионални стандарти, гарантиращи, че тези услуги се предоставят безпристрастно, с уважение и професионализъм.

5. В зависимост от функциите на практикуващото лице и от естеството и равнището на контактите, които то има с жертвите, с обучението се цели да се даде възможност на практикуващото лице да разпознава жертвите и да се отнася към тях с уважение, професионализъм и по недискриминационен начин.

Други международни стандарти в областта на правата на човека

- **Принципите от Джокарта и Принципите от Джокарта +10** ⁸⁵

„Принципите от Джокарта“ представляват съвкупност от международни стандарти за правата на човека, приложими по отношение на сексуалната ориентация и половата идентичност, изготвени през 2006 г. от група международни експерти по правата на човека. През 2017 г. те са разширени с Принципите от Джокарта +10 (YP+10), които включват и половите характеристики и изразяването на пола.

Макар сами по себе си да не са правно обвързващи, Принципите от Джокарта представляват изключително авторитетен източник на насоки и препоръки относно начина на прилагане на задължителните международни стандарти за правата на човека по въпросите, свързани със сексуалната ориентация, половата идентичност, изразяването на пола и половите характеристики (SOGIESC).

Някои от принципите, които са пряко относими към престъпленията от омраза и речта на омразата, включват:

Принцип 28 Право на ефективни правни средства за защита и обезщетение

Всяка жертва на нарушение на правата на човека, включително нарушение, основано на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики, има право на ефективни, достатъчни и подходящи правни средства за защита. Мерките, предприети с цел предоставяне на обезщетение или осигуряване на адекватен напредък за хора с различна сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики, са неразделна част от правото на ефективни правни средства за защита и обезщетение.

Държавите са длъжни да:

- Установят необходимите правни процедури, включително чрез преразглеждане на законодателството и политиките, за да гарантират, че жертвите на нарушения на правата на човека, основани на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики, имат достъп до пълно обезщетение чрез възстановяване, компенсация, рехабилитация, обезщетение, гаранции, че нарушението няма да се повтори, и/или други подходящи средства;
- Гарантират, че правните средства за защита се прилагат и изпълняват своевременно;
- Осигурят създаването на ефективни институции и стандарти за предоставяне на правни средства за защита и обезщетение, както и обучение на целия персонал по въпросите, свързани с нарушения на правата на човека, основани на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики;
- Гарантират, че всички хора имат достъп до цялата необходима информация относно процедурите за търсене на правни средства за защита и обезщетение;
- Осигурят финансова помощ за хората, които не могат да си позволят разходите за търсене на обезщетение, и премахнат всички други пречки – финансови или други – пред достъпа до такова обезщетение;
- Осигурят програми за обучение и повишаване на осведомеността, включително мерки, насочени към учители и учащи се на всички нива на публичното образование, към професионални организации и към потенциални извършители на нарушения на правата на човека, с цел насърчаване на зачитането и спазването на международните стандарти за правата на човека в съответствие с тези принципи, както и за противодействие на дискриминационните нагласи, основани на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики.

85. Принципите от Джокарта и тяхното разширение – Принципите от Джокарта +10 – са достъпни на: <https://yogyakartaprinciples.org/>

Принцип 29 Право на ефективни правни средства за защита и обезщетение

Всеки, чиито права на човека, включително правата, разгледани в тези принципи, са нарушени, има право хората, които пряко или непряко носят отговорност за нарушението, независимо дали са държавни служители или не, да бъдат подведени под отговорност за действията си по начин, съразмерен с тежестта на нарушението. Не трябва да има безнаказаност за извършителите на нарушения на правата на човека, свързани със сексуалната ориентация, половата идентичност, изразяването на пола или половите характеристики.

Държавите са длъжни да:

- Установят подходящи, достъпни и ефективни наказателни, граждански, административни и други процедури, както и механизми за мониторинг, за да се гарантира търсенето на отговорност от извършителите на нарушения на правата на човека, свързани със сексуалната ориентация или половата идентичност;
- Гарантират, че всички твърдения за престъпления, извършени въз основа на действителната или възприеманата сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики на жертвата, включително престъпленията, описани в настоящите принципи, се разследват своевременно и задълбочено и че когато бъдат установени съответни доказателства, отговорните хора се привличат към наказателна отговорност, съдени са и се наказват по надлежен ред;
- Създават независими и ефективни институции и процедури за наблюдение на изработването и прилагането на закони и политики с цел гарантиране премахването на дискриминацията, основана на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики;
- Премахнат всички пречки, които възпрепятстват подвеждането под отговорност на хората, отговорни за нарушения на правата на човека, основани на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики.

Принцип 30 Право на защита от държавата

Всеки човек, независимо от сексуалната си ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики, има право на защита от държавата срещу насилие, дискриминация и други вреди, независимо дали те са извършени от държавни служители или от отделни хора или групи.

Държавите са длъжни да:

- Проявяват дължимата грижа за предотвратяване, разследване, наказателно преследване, наказване и осигуряване на правна защита и обезщетение при дискриминация, насилие и други вреди, независимо дали са извършени от държавни или недържавни субекти;
- Предприемат подходящи и ефективни мерки за изкореняване на всички форми на насилие, дискриминация и други вреди, включително всяка форма на подбуждане към омраза, която представлява подбуждане към дискриминация, враждебност или насилие на основания сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики, независимо дали е извършена от публични или частни субекти;
- Събират статистически данни и провеждат изследвания относно мащаба, причините и последиците от насилието, дискриминацията и други вреди, както и относно ефективността на мерките за предотвратяване, наказателно преследване и осигуряване на обезщетение за такива вреди, основани на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики;
- Идентифицират естеството и степента на нагласите, убежденията, обичаите и практиките, които поддържат насилието, дискриминацията и други вреди на основания сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики, и да докладват за предприетите мерки и тяхната ефективност при премахването на такива вреди;

- Разработват, прилагат и подкрепят образователни и информационни програми за обществеността с цел насърчаване на правата на човека и премахване на предразсъдъците, основани на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики;
- Осигурят обучение на съдебните и правоприлагащите органи, както и на други държавни служители, за чувствителност по въпроси, свързани със сексуалната ориентация, полова идентичност, изразяването на пола и половите характеристики;
- Гарантират, че законодателството срещу изнасилване, сексуално насилие и сексуален тормоз защитава всички хора, независимо от тяхната сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики;
- Създават услуги за подкрепа на жертвите на изнасилване, сексуално насилие и сексуален тормоз, както и на други форми на насилие и вреди, основани на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики;
- Гарантират, че нарушенията на правата на човека се разследват решително и че когато бъдат установени доказателства, отговорните хора се привличат към наказателна отговорност и при осъждане се наказват по подходящ начин;
- Гарантират достъп до ефективни процедури за подаване на жалби и до правни средства за защита, включително обезщетение, за жертвите на насилие, дискриминация и други вреди, основани на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола и полови характеристики.

Помощен материал 3.4 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа

Ресурси на Съвета на Европа

- **Уебсайт на Отдела за сексуална ориентация, полова идентичност и изразяване на пола и полови характеристики (SOGIESC):**

Звеното на Съвета на Европа по въпросите на SOGIESC предоставя, по искане на държавите членки, техническа подкрепа и експертна помощ чрез дейности за сътрудничество, насочени към подобряване на правните и институционалните рамки, изграждане на капацитет на административния персонал и правоприлагащите органи, както и към насърчаване на обмен на добри практики и повишаване на осведомеността. Уебсайтът на SOGIESC съдържа раздел „Ресурси“, включващ десетки документи, сред които актове, приети от Съвета на Европа, тематични доклади, видеоматериали и препратки към относими източници.

- **Комисар на Съвета на Европа по правата на човека, *Human rights and intersex persons („Права на човека и интерсекс хората“)* (2015)⁸⁶**

Преглед на въпросите, засягащи интерсекс хората в региона на Съвета на Европа и извън него, който очертава често срещани примери за дискриминация и насилие, на които те са подложени.

- **Комисар на Съвета на Европа по правата на човека, *Human rights and gender identity and expression („Права на човека и полова идентичност и изразяване на пола“)* (2024)⁸⁷**

Този тематичен документ разглежда основните предизвикателства, пред които са изправени транс хората в Европа. По-конкретно, глава 2.4 е посветена на насилието, престъпленията от омраза и речта на омразата срещу тази общност.

Ресурси на други международни организации

- **Тематични доклади на Независимия експерт на ООН по защита от насилие и дискриминация, основани на сексуална ориентация и полова идентичност (IESOGI)**

Ежегодно IESOGI публикува доклад, фокусиран върху конкретна тема, свързана с въпросите на SOGIESC. Тези доклади съдържат изключително релевантна информация за насилието и дискриминацията, на които са подложени ЛГБТИ хората по света, и могат да бъдат полезни за допълнително контекстуализиране или обогатяване на съдържанието на настоящото ръководство с примери, адаптирани към нуждите на обучението.

Ресурси на организации на гражданското общество

- **EL*C, *Lesbianising the Istanbul Convention: Research on the Implementation of the Convention to Protect LBT Women („Истанбулската конвенция от лесбийска гледна точка: изследване на прилагането на Конвенцията за защита на ЛБТ жени“)* (2024)**

Докладът предоставя задълбочено разбиране за преживяванията на лесбийките в рамките на Истанбулската конвенция. Оценява прилагането на антидискриминационната клауза на Конвенцията в 28 държави, като използва данни от експертни фокус групи и практики на организации на гражданското общество. Особено полезен е за обучения, насочени към престъпления от омраза срещу жени от ЛГБТИ общността.

86. <https://rm.coe.int/16806da5d4>

87. <https://rm.coe.int/issue-paper-on-human-rights-and-gender-identity-and-expression-by-dunj/1680aed541>

- **ILGA-Europe, Карта на дъгата и Годишен преглед**⁸⁸

Тези проекти са особено полезни за разбиране на текущото състояние на законодателството, което защитава ЛГБТИ хората от престъпления от омраза и дискриминация в Европа. Картата на дъгата (Rainbow Map) класира 49 европейски държави въз основа на закони и политики, които имат пряко въздействие върху правата на човека на ЛГБТИ хората. Годишният преглед предоставя обзор на събитията от предходната година на национално, регионално и международно равнище и документираща напредъка и тенденциите по отношение на положението с правата на човека на ЛГБТИ хората.

- **База данни на ILGA World**⁸⁹

Базата данни на ILGA World е всеобхватна платформа, която предоставя подробна информация за законодателството, механизмите за защита на правата на човека и възможностите за застъпничество, свързани със сексуалната ориентация, половата идентичност, изразяването на пола и половите характеристики (SOGIESC). По-конкретно, в нея се предлага актуална информация за законодателството относно престъпленията от омраза във всяка държава и територия по света, както и релевантни документи на ООН, включително становища на договорни органи, доклади на специални процедури и препоръки в рамките на Универсалния периодичен преглед.

- **ILGA World, доклади "Laws on Us" („Законите за нас")**⁹⁰

Тези доклади проследяват всички правни новости по света, свързани с въпросите на SOGIESC. Заедно с базата данни на ILGA World те представляват ценен инструмент за гарантиране, че информацията за правните стандарти, представяна по време на обученията, е изчерпателна и актуална.

- **OII Europe, *Towards an extension of the list of EU crimes to hate speech and hate crime* („Към разширяване на списъка на престъпленията на ЕС с речта на омразата и престъпленията от омраза") (2021)**⁹¹

Документът съдържа особено релевантна информация за насилието, на което са подложени интерсекс хората като жертви на престъпления от омраза, определяни като „едни от най-уязвимите и заглушавани жертви на престъпления от омраза и реч на омразата".

88. <https://rainbowmap.ilga-europe.org/>

89. Достъпна на английски и испански език на: <https://database.ilga.org>.

90. <https://ilga.org/laws-on-us-report/>

91. <https://www.oii-europe.org/hate-crime-hate-speech-submission/>

Модул Четири

Разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора

Въведение

Основната отговорност на полицейските служители е да предотвратяват престъпления и когато престъпление бъде извършено, да разследват и разкриват престъпната дейност. Това е от особено значение при реагиране и разследване на престъпления от омраза, предвид психологическото въздействие върху пострадалия човек,⁹² тенденцията престъпленията от омраза да ескалират и възможното им отражение върху ЛГБТИ общността като цяло. Предотвратяването на повторна виктимизация трябва винаги да бъде водеща цел. Ако не бъдат взети мерки своевременно и ефективно, престъпленията от омраза могат да доведат до последващи и по-тежки престъпни деяния. Липсата на адекватна реакция от страна на полицията може да доведе до сериозни съмнения относно професионалната ѝ компетентност и да навреди на отношенията ѝ с общността.

Както е разгледано в предходните глави, полицията има положително задължение да изпълнява своите функции по професионален, безпристрастен и задълбочен начин. Настоящият модул има за цел да предостави на полицейските служители знанията и уменията, необходими за професионално разследване на престъпления от омраза.

Разследването на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора е особено сложно, тъй като изисква събиране на доказателства от жертви, намиращи се в уязвимо и силно стресирано състояние. То изисква от жертвата да разкрие информация, за която може да не се чувства комфортно да говори.

Общностите и жертвите очакват бърза и професионална реакция от страна на полицията. Невъзможността ясно да се демонстрира такава реакция може да подкопае доверието и да изпрати послание към общностите, че полицията не приема сериозно престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора или, в най-лошия случай, че ги толерира.

Модулът започва с упражнение, което подпомага разбирането на служителите на първа линия относно стъпките, които трябва да бъдат предприети при първоначалната реакция на инцидент, представляващ престъпление от омраза. Те включват снемане на данни от пострадалия, събиране на физически доказателства и извършване на официално регистриране на престъплението.

След това модулът разглежда разследването на престъпления от омраза чрез подход, ориентиран към пострадалия. Това включва подкрепа на пострадалия на местопроизшествието, по телефона или в полицейското управление. Разглежда се оптималният начин за снемане на показания, както и допълнителни съображения относно предоставянето на подкрепа на пострадалия след изготвянето на подробен доклад.

След това се разглеждат в детайли специфичните нужди на трансджендър хората, които са жертви на престъпления. Това е особено важно предвид ограничените познания, които полицейските служители често имат за трансджендър хората, както и високите нива на виктимиза-

92. Съветът на Европа признава, че терминът „жертва“ (пострадало лице) не се приема от много хора, които са били обект на престъпление от омраза. Ние признаваме, че в много случаи хората предпочитат термина „преживял/а престъпление“, тъй като той по-добре отразява техния реален житейски опит. Терминът „жертва“ се използва в настоящото ръководство, тъй като той най-добре съответства на правния и техническия статут на човек, който е бил обект на престъпление от омраза и е в контакт с полицията и по-широкия кръг от органи на наказателното правосъдие. Както се подчертава в цялото ръководство, полицията следва да прилага подход, ориентиран към жертвата, и да пита засегнатия човек как би желал да бъде назоваван, като когато е възможно, е добре да следва неговите предпочитания.

ция, на които тази група е подложена.

Модулът продължава с разглеждане на индикаторите за мотивация поради предразсъдъци – доказателствените елементи, необходими за установяване, че е налице престъпление от омраза. След това чрез практически примери вниманието на участниците се насочва към това какво е необходимо, за да бъде разпознато и доказано престъпление от омраза от гледна точка на полицейската работа на първа линия.

Накрая участниците се насърчават да анализират съществуващите отношения между полицията и местната ЛГБТИ общност. Последният раздел се фокусира върху значението на доверието – ключов фактор както за насърчаване на подаването на сигнали, така и за събирането на доказателствата, необходими за успешното наказателно преследване.

Резултати от обучението

Участниците ще:

- идентифицират добри практики при разследването на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора; Това ще бъде направено както от техническата гледна точка на полицейското разследване, така и чрез подход, ориентиран към жертвата;
- станат по-осъзнати относно начина, по който трябва да се отчита пресичането на различни защитени характеристики при разследването на престъпление от омраза;
- развият по-добро разбиране за специфичните предизвикателства, пред които е изправена транс общността, и за това как от гледна точка на полицейската дейност е най-добре да се подкрепят транс хората, когато са жертви на престъпление;
- разбират и могат да идентифицират индикаторите за мотивация поради предразсъдъци – елементите, използвани за доказване на мотив, основан на предразсъдъци, необходим за успешно разследване и наказателно преследване на престъпления от омраза;
- могат да идентифицират престъпления от омраза;
- разбират ролята на проактивната полицейска дейност при изграждането на доверие – ключов компонент за гарантиране на ефективна полицейска работа.

Преглед на дейностите

- Дейност 4.1 – Събиране на доказателства: действия на местопроизшествието и последващо наказателно разследване
- Дейност 4.2 – Събиране на доказателства: подход, ориентиран към жертвата
- Дейност 4.3 – Събиране на доказателства: насоки, специфични за трансджендър хора
- Дейност 4.4 – Събиране на доказателства: Индикатори за мотивация поради предразсъдъци – доказване на набелязване/мотив въз основа на предразсъдъци
- Дейност 4.5 – Събиране на доказателства: Индикатори за мотивация поради предразсъдъци – идентифициране на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора
- Дейност 4.6 – Значението на доверието: реакции на полицията и ЛГБТИ общността
- Дейност 4.7 – Подкрепа за ЛГБТИ общностите: ефективна реакция на полицията

Дейност 4.1 – Събиране на доказателства: действия на местопроизшествието и последващо наказателно разследване

Тази дейност включва четене, обсъждания в малки групи и модерирана дискусия в пленарен формат.

Необходими материали:

Флипчарт, маркери

Отделни работни пространства или зони в учебната зала

Помощни материали 4.1a и 4.1b.

1. Подгответе четири листа флипчарт.

- Озаглавете първия лист: „Събиране на устни показания: доказателства от жертви и свидетели“
- Озаглавете втория лист: „Какво да се събира: съдебномедицински и технически доказателства“
- Озаглавете третия лист: „В полицейското управление: изготвяне на първоначално официално регистриране на инцидента“
- Озаглавете четвъртия лист: „Последващо разследване: Проучване на всички възможни направления“

2. Разделете участниците на четири групи. По възможност се постарайте да разделите хора, които обикновено работят заедно, и да осигурите добър баланс по пол.

3. Раздайте Помощен материал 4.1a и помолете участниците да следват указанията. Дайте на групите 10–15 минути да прочетат сценария и използвайки горните заглавия, да направят мозъчна атака относно всички въпроси, които полицейски служител следва да вземе предвид при разследването на престъпление. Един член на всяка група трябва да записва обсъдените точки.

4. След това съберете малките групи отново в общата група. Помолете говорителя на всяка група да представи основните точки, идентифицирани от съответната група. След това попитайте всички участници дали някой може да посочи точки, които липсват.

5. При разглеждането на точките се позовавайте на ръководството за добри практики в Помощен материал 4.1b, като откроявате ключовите моменти и тези, които може да са били пропуснати.

Бележка за учителите:

Ръководството в Помощен материал 4.1b не е изчерпателно. Трябва да бъдат прегледани и добавени местни ръководства за добри практики и действащи разпоредби.

Дейност 4.2 – Събиране на доказателства: подход, ориентиран към жертвата

Тази дейност включва четене, обсъждания в малки групи и модерирана дискусия в пленарен формат.

Необходими материали:

Флипчарт, маркери

Отделни работни пространства или зони в учебната зала

Помощни материали 4.2a, 4.2b и 4.2c

1. Подгответе четири листа флипчарт.

- Озаглавете първия лист: „Първоначален сигнал: подкрепа на пострадалия на местопроизшествието, по телефона или в полицейското управление“
- Озаглавете втория лист: „Снемане на подробни показания от пострадалия“
- Озаглавете третия лист: „Продължаваща подкрепа и намаляване на риска“

2. Разделете участниците на три групи. По възможност се постарайте да разделите хора, които обикновено работят заедно, и да осигурите добър баланс по пол.

3. Раздайте Помощен материал 4.2a и помолете участниците да следват указанията. Дайте на групите 10–15 минути за мозъчна атака на идеи. Един член на всяка група трябва да записва обсъдените точки.

4. След това съберете малките групи отново в общата група. Помолете човека, който изпълнява ролята на говорител за всяка група, да представи основните точки, идентифицирани от съответната група. След това попитайте всички участници дали някой може да посочи точки, които липсват.

5. При разглеждането на точките се позовавайте на ръководството за добри практики в Помощен материал 4.2b, като откроявате ключовите моменти и тези, които може да са били пропуснати.

6. Накрая предоставете на всеки участник копие от Помощен материал 4.3c. Прочетете го на глас и обяснете, че могат да го използват като контролен списък с препоръки за своите звена.

Бележка за учителите:

Препоръките, включени в Помощен материал 4.2b, не са изчерпателни и трябва да бъдат адаптирани с оглед на местното законодателство, политики, насоки и процедури.

Дейност 4.3 – Събиране на доказателства: насоки, специфични за трансджендър хора**Необходими материали:**

Флипчарт, маркери

Помощни материали 4.3a и 4.3b.

Тази дейност включва презентация от учителите (за предпочитане заедно с презентация на поне една организация на гражданското общество, работеща по въпросите на трансджендър хората, или представяне на подходящ видеоматериал за живота на трансджендър хората), обхващаща трансфобски престъпления от омраза и добри полицейски практики, обсъждания в малки групи и модерирана дискусия в пленарен формат.

В началото на презентацията участниците трябва да бъдат помолени да си водят бележки по време на презентацията относно основните точки, които засягат следните въпроси:

- Какво прави трансджендър хората особено уязвими на престъпления?
- Какво може да направи полицията, за да подкрепи транс хората жертви на престъпления?

Бележка за учителите: Когато е възможно, силно се препоръчва сътрудничество с местни транс или ЛГБТИ организации на гражданското общество с цел предоставяне на цялостна информация за преживяванията на транс хората, техните преживявания като жертви и съвети относно най-подходящия начин за взаимодействие на публичните служители с тях. Когато това не е възможно, трябва да се обмисли използването на видеоматериали и други ресурси.

Съществуват множество фактори, които са релевантни за подкрепата на трансджендър хората жертви на престъпления, и Помощен материал 4.3а предоставя подробен, но неизчерпателен списък на въпроси, които полицейските служители трябва да вземат предвид при взаимодействие с транс хора в служебно качество. Помощен материал 4.3b може да бъде предоставен на участниците, за да им помогне да се фокусират върху основните въпроси на дейността.

Дейност 4.4 – Събиране на доказателства: Индикатори за мотивация поради предразсъдъци – доказване на наклепване/мотив въз основа на предразсъдъци

Тази дейност включва презентация в пленарен формат, индивидуална работа и модерирана дискусия в голямата група.

Необходими материали:

Помощни материали 4.4a и 4.4b.

1. Темата за индикаторите за мотивация поради предразсъдъци трябва да бъде разгледана с използване на информацията, предоставена в началото на Помощен материал 4.4a.
2. На всеки участник трябва да бъде предоставен Помощен материал 4.4a и той трябва да бъде помолен да запише възможно най-много примери за индикатори за мотивация поради предразсъдъци под всяко от заглавията.
3. След това резултатите трябва да бъдат сравнени в дискусия в голямата група, като се използват примерите, дадени в Помощен материал 4.4b, с цел идентифициране на нови идеи или индикатори, които може да са били пропуснати.

Дейност 4.5 – Събиране на доказателства: Индикатори за мотивация поради предразсъдъци – идентифициране на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора

Тази дейност включва четене, обсъждания в малки групи и модерирана дискусия в голямата група.

Необходими материали:

Помощни материали 4.5a и 4.5b.

1. Разделете участниците на малки групи. Опитайте се да направите групите възможно най-многообразни.

2. Раздайте Помощен материал 4.5а и помолете групите да следват указанията. Дайте им 10-15 минути да прочетат сценариите. След това те трябва да разгледат следните точки:

- Да установят дали е извършено престъпление;
- Да идентифицират доказателства за мотивация поради предразсъдъци в писмения сценарий;
- Какви други доказателства би могла да търси полицията?
- Да решат дали инцидентът представлява престъпление от омраза.

3. Обсъдете констатациите на групите по всеки сценарий, като ги съпоставите с Помощен материал 4.5b. Запишете допълнителните индикатори за мотивация поради предразсъдъци, идентифицирани от групата, които не са включени в помощния материал.

Бележка за учителите: Сценарий 6 е особено сложен и кара участниците да анализират внимателно определенията и законодателството, свързани с престъпленията от омраза. Може да бъде полезно сценарият да бъде разгледан в контекста на местното законодателство и приложимите правни прагове преди началото на обучителната сесия.

Дейност 4.6 – Значението на доверието: реакции на полицията и ЛГБТИ общността

Тази дейност включва четене и модерирана дискусия в пленарен формат.

Необходими материали:

Помощен материал 4.6

1. Прочетете двата примера, както са изложени в Помощен материал 4.6.
2. Помолете присъстващите полицейски служители да обмислят въпросите, повдигнати в помощния материал.
3. Попитайте присъстващите полицейски служители какво според тях е нивото на доверие между ЛГБТИ общността и полицията в районите, в които работят.
4. Попитайте присъстващите полицейски служители какво според тях би се случило, ако подобни инциденти възникнат в техния град през следващата седмица.
5. Попитайте присъстващите полицейски служители какво смятат, че биха могли да направят както лично, така и като полицейска служба, за да подобрят нивото на доверие.

Бележка за учителите: Възможно е да съществуват по-релевантни местни или актуални примери, които могат да бъдат използвани вместо предоставените примери.

Дейност 4.7 – Подкрепа за ЛГБТИ общностите: ефективна реакция на полицията

Тази дейност включва кратко четене и обсъждане на конкретни въпроси в малки групи, последвани от представяне и дискусия в голямата група. Всички сценарии са реални случаи и отразяват ситуации, релевантни за полицейската дейност и ЛГБТИ общността.

Бележка за учителите: Преди използването на примерите по-долу учителите трябва да разгледат сценариите, с които полицейските служители е най-вероятно да се сблъскат в държавата, в която работят. Посочените по-долу случаи и въпроси за обсъждане трябва да се използват като насоки, а не да се превеждат директно, освен ако сценарият не отговаря на местните нужди. Всички използвани случаи трябва да бъдат формулирани по такъв начин, че да са релевантни за съответните полицейски служители, като се използват местни имена, места и др. Това ще направи случаите възможно най-реалистични за участниците.

Необходими материали:

Помощен материал 4.7 (или подобни случаи);

Помощен материал 4.8;

Хартия, химикалки.

1. Разделете участниците на групи.
2. Възложете на всяка група да прочете предоставения кратък казус.
3. Възложете на групите да обсъдят и формулират отговори на въпросите за обсъждане под всеки сценарий.
4. Един член на всяка група трябва да бъде определен да записва отговорите.
5. Съберете участниците отново в пленарен формат и обсъдете случаите и повдигнатите въпроси, като се съсредоточите върху необходимата професионална реакция на полицията.
6. Накрая споделете Помощен материал 4.8 с участниците. Обяснете, че в него могат да намерят допълнителна информация по тези теми в посочените източници.

Бележка за учителите: Адаптирайте въпросите в помощния материал към конкретния контекст и нуждите на обучаемите.

Помощен материал 4.1а – Събиране на доказателства: престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – действия на местопроизшествието и последващо наказателно разследване

Събиране на доказателства: престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – действия на местопроизшествието и последващо наказателно разследване

Тази дейност включва четене, обсъждания в малки групи и модерирана дискусия в пленарен формат.

- Един участник трябва да бъде определен да прочете следния сценарий на групата.
- Един участник трябва да бъде определен за водене на бележки.

Сценарий:

Нападение в центъра на града

Две лесбийки си тръгват от ЛГБТИ заведение в центъра на града. На 100 метра от заведението жените са нападнати от група мъже, някои от които са въоръжени с пръчки. Жените са тежко бити с пръчки, удряни с юмруци и ритани. Преди и по време на нападението извършителите отправят лесбофобски обиди към жените. Случаен минувач се обаждат в полицията и вие пристигате на местопроизшествието.

След като прочетете горния сценарий, прочетете описанието на задачата по-долу, която е възложена на вашата група. Направете мозъчна атака за 10–15 минути, като си водите бележки, за да подпомогнете представянето на своите констатации пред голямата група.

Задача на група 1 – Събиране на устни показания: Доказателства в устна форма от пострадали и свидетели

Кои са основните моменти, които трябва да се вземат предвид при снемане на информация от пострадали и свидетели на местопроизшествието?

Задача на група 2 – Какво да се събира: Съдебномедицински и технически доказателства

Кои са вашите основни отговорности, свързани със събирането на съдебномедицински и технически доказателства?

Задача на група 3 – В полицейското управление: Изготвяне на първоначално официално регистриране на инцидента

Кои са основните съображения, които полицията трябва да вземе предвид при връщане в полицейското управление и изготвяне на официален доклад? Какво изисква полицейската организация от полицейския служител и защо?

Задача на група 4 – Последващо разследване: Проучване на всички възможни направления

Опишете процеса на разследване след първоначалните действия на местопроизшествието и след изготвянето на официалния доклад в полицейското управление. При липса на първоначално посочен заподозрян, какви добри разследващи практики бихте могли да приложите?

Помощен материал 4.1b – Разследване на престъпление от омраза срещу ЛГБТИ хора – От пристигането на местопроизшествието, събирането на технически доказателства и свидетелски показания до последващите действия

Първоначалните действия на местопроизшествието могат да имат сериозни последици за успеха на наказателното разследване. Пропускът да се запишат писмени показания, да се документират действията, предприети от полицейския служител, или да се съберат физически доказателства може да доведе до провал на наказателното производство.

По отношение на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора е особено важно първоначалното взаимодействие на полицията с пострадалия и/или свидетелите, тъй като то може да доведе до предоставяне или не на съществена информация, което отново може да определи успеха или неуспеха на наказателното преследване за тежко престъпление.

Този помощен материал предоставя насоки за полицейските служители относно действията, които трябва да бъдат предприети на местопроизшествието във връзка със събирането на свидетелски показания и съдебномедицински доказателства. След това се разглежда докладването на престъплението чрез официалните полицейски канали, както и някои идеи за последващо разследване.

A) Събиране на устни показания от пострадали, свидетели и заподозрени

Кои са основните моменти, които трябва да се вземат предвид при снемане на информация на местопроизшествието от пострадали, свидетели и заподозрени?

B) Събиране на съдебномедицински и технически доказателства на местопроизшествието

Кои са основните задачи, свързани със събирането на съдебномедицински и технически доказателства?

C) В полицейското управление: изготвяне на официален доклад

Кои са основните съображения, които полицията трябва да вземе предвид при връщане в полицейското управление и изготвяне на официален доклад? Какво изисква полицейската организация от полицейския служител и защо?

D) Последващо разследване: проучване на всички възможни направления

Опишете процеса на разследване след първоначалните действия на местопроизшествието и след изготвянето на официалния доклад в полицейското управление. Какви добри разследващи практики бихте могли да приложите?

A) Събиране на устни показания от пострадали, свидетели и заподозрени

- Пострадалият трябва да бъде разпитван от един полицейски служител с цел минимизиране на травмата и повторната виктимизация; втори служител може да присъства при необходимост, но по възможност не трябва да задава въпроси.
- Принципно е добра практика да се питат хората как желаят да бъдат назовавани, независимо от половите маркери, посочени в техните документи за самоличност. Техните желания трябва да бъдат зачитани при всяко взаимодействие с тях.
- Ако пострадалият, свидетелят или заподозреният е дете, трябва да се предприемат необходимите предпазни мерки в съответствие с приложимото законодателство и с принципа за най-добрия интерес на детето.
- Трябва да се идентифицират всички потенциални нужди от преводачи или друга подкрепа, която може да подпомогне събирането на доказателства от свидетели, пострадали или за-

подозрени.

- На пострадалите и свидетелите трябва да бъде предоставена цялата информация, от която се нуждаят, за да подадат сигнал за престъпление от омраза или да дадат показания. Това е особено важно, когато пострадалият или свидетелят е секс работник (особено в случаите, когато секс работата не е разрешена) или мигрант, чийто правен статут в страната може да е нередовен. Страхът от правни последици може да ги възпрепятства да съобщят за какъвто и да е вид престъпление. Макар да не може да гарантира, че няма да настъпят негативни последици, полицията може да ги подкрепи при вземането на информирано решение.
- Полицейските служители трябва да използват отворен и приобщаващ език, например:
 - „Имате ли партньор?“ вместо „Женен/омъжена ли сте?“
 - „Във връзка ли сте?“ вместо „Имате ли приятел/приятелка?“
- Хората, разпитвани на местопроизшествието, трябва да бъдат оставени да обяснят какво се е случило със свои думи и със своето темпо. Престъпленията от омраза са силно травмиращи ситуации и поради това хората, пряко засегнати от тях, както и потенциалните свидетели, може първоначално да не са артикулирани и спокойни в обясненията си. Търпеливият подход може да доведе до предоставяне на доказателства, които иначе биха могли да бъдат пропуснати.
- Въпреки това, ако някой е прекалено разстроен или тежко ранен, подробният разпит трябва да се отложи, докато човекът бъде в състояние да разговаря (като при необходимост се осигури медицинска помощ).
- Хората, които са разпитвани, най-вероятно ще използват собствен език, а не полицейска или правна терминология. При неяснота може да се търси уточнение.
- Трябва да се записва дословно всичко, което заподозрените са казали на пострадалите или свидетелите, тъй като това може да представлява доказателство за мотив, основан на предразсъдъци.
- Ако на местопроизшествието има заподозрян, всички самопризнания трябва да бъдат документираны в съответствие с местното законодателство и полицейските разпоредби, като при необходимост се отправя съответното предупреждение. Използвайте точните му думи.
- Макар бележките, направени на местопроизшествието, да могат да представляват само първоначален запис, те вероятно ще бъдат използвани през цялото разследване и могат да бъдат разглеждани на етапа на наказателното преследване. Поради това е изключително важно да се записва възможно най-много подробна информация.
- Бележките трябва да бъдат достатъчно подробни, за да позволят на втори следовател да продължи разследването, ако делото бъде преразпределено на следовател/разследващ полицай по престъпления от омраза/друг полицейски служител.

В) Събиране на съдебномедицински и технически доказателства на местопроизшествието

Обезопасете местопроизшествието при пристигане, като отцепите мястото на инцидента и всички зони, където извършителите може да са се намирали или през които са напуснали мястото.

Запазете всички видими доказателства и направете снимки на всички релевантни зони и веществени доказателства. Обмислете заснемане на видеоматериал от местопроизшествието, ако разполагате с необходимите ресурси и ако това е уместно. Осигурете събирането на физически доказателства, показващи мотив, основан на предразсъдъци (напр. заснемете хомофобски графити).

Запазете всякакви следи по тялото на пострадалия. Имайте предвид, че всеки контакт оставя

следа и че доказателства от извършителите може да са налице по кожата и дрехите на пострадалия (кръв, слюнка, влакна от облекло, косми, ДНК и др.).

Обмислете вземане на натривки, когато това е уместно, и изземете дрехите, след като бъде осигурена възможност за преобличане.

Заснемете нараняванията на пострадалия, като при необходимост получите съгласие. При необходимост направете снимки след определен период от време, за да станат видими синините.

Осигурете присъствието на експерти по оглед на местопроизшествието или съдебни експерти, когато е необходимо.

Съберете и опаковайте всички физически доказателства в съответствие с местните разпоредби и добри практики.

Идентифицирайте възможности за събиране на ДНК доказателства от местопроизшествието. Използвайте като източници оръжия или предмети, всичко, което е било докосвано или от което е пито, кръв, слюнка, косми или други телесни течности. Както беше посочено по-горе, ДНК на заподозрения може да се намира върху жертвата.

Ако за инцидента се съобщава по телефона, дайте указания на подалия сигнала да запази всички доказателства.

Потърсете съдействие от разследващи служители, обучени по ЛГБТИ въпросите, ако такива са на разположение.

Съберете записи от видеонаблюдение (охранителни камери) от непосредствената зона и околните райони, като обърнете специално внимание на входно-изходните точки от местопроизшествието.

Ако бъде идентифициран и задържан заподозрян, осигурете изземване на дрехи и обувки, които може да съдържат доказателства, и вземете ДНК проба, пръстови отпечатъци и направете снимки. Заснемете и отразете в доклад всички символи, които могат да представляват индикатори за мотивация поради предразсъдъци, като например татуировки, указващи принадлежност към крайнодесни групи.

Организирайте медицински преглед и поискайте съгласие за получаване на медицинска експертиза.

Изхождайте от предположението, че случаят ще доведе до пълно съдебно производство, и събирайте всички доказателства в съответствие с това.

С) В полицейското управление: Изготвяне на официален доклад

- Регистрирането на престъплението от омраза е изключително важно, за да могат да бъдат идентифицирани модели на престъпно поведение и да бъдат въведени превантивни мерки.
- Създайте доклад за престъпление в полицейската информационна система.
- Запишете всички първоначални наблюдения, които насочват към това, че инцидентът може да представлява престъпление от омраза.
- Извършете първоначални проверки, за да установите дали са извършвани подобни престъпления преди това. Идентифицирайте възможни модели на поведение на извършителя. Прегледайте регистрите за престъпления от омраза с цел идентифициране на модели на виктимизация.
- Проверете дали пострадалият е бил регистриран като жертва на престъпление и преди. Важно е да се установи потенциална повторна виктимизация.
- Докладвайте инцидента на съответния ръководител съгласно местните политики и разпоредби.

- Докладвайте инцидента на местното или националното звено за престъпления от омраза в съответствие с действащите политики и разпоредби.
- Ако разследването бъде възложено на друг разследващ служител или звено, уверете се, че те са информирани, че случаят може да представлява престъпление от омраза.
- Когато е необходимо, информирайте съответния ръководител или говорител на полицията за медиите за инцидента.
- Ако идентифицирате модел на престъпления от омраза, подайте сигнал, за да може да бъде приложен подходящ отговор или интервенция.
- Организирайте осигуряването на преводачи за бъдещи контакти с пострадали, свидетели или заподозрени, ако това е необходимо.
- Планирайте предаването на веществени доказателства и доказателствени материали на определения разследващ служител или екип.

D) Последващо разследване: Проучване на всички възможни направления

След първоначалните действия на местопроизшествието и след изготвянето на официалния доклад в полицейското управление, случаят често ще изисква значително допълнително разследване, особено когато няма посочен заподозрян или заподозрени. Описаните по-долу добри практики на разследване не са изчерпателни и трябва да бъдат разширявани в съответствие с местните практики и процедури. Решимостта на полицейските служители да идентифицират извършителите при инциденти, представляващи престъпления от омраза, е ключова за изграждането на доверие сред малцинствените общности. Когато доверието в полицията е ниско, ЛГБТИ свидетели може да не се чувстват комфортно да разговарят с полицията. В такива случаи положете допълнителни усилия, за да насърчите свидетелите да потърсят полицията и да предоставят информация.

Полицейските служители трябва да:

- отправят апели за свидетели чрез медиите, социалните мрежи и други канали;
- търсят сходни инциденти на други места или в други полицейски райони;
- търсят свидетели, които редовно посещават района или мястото на инцидента (служители в пощата, работници по сметосъбиране, хора, използващи автобусния маршрут). Районните или общностни полицейски служители може да бъдат полезни за това;
- възложат на опитен служител да прегледа събраните до момента доказателства с цел идентифициране на нови насоки за разследване;
- прегледат записите в центъра за спешни повиквания;
- използват съдебен лекар за случая, когато това е уместно;
- извършат обходи „от врата на врата“ в района;
- извършат преглед на записите от видеонаблюдение (охранителни камери), например от търговски обекти, офис сгради или жилища в района, където е извършено разследваното престъпление от омраза;
- прегледат всички налични регистри за престъпления и разузнавателна информация с цел установяване на връзки;
- извършат триангулация на използването на мобилни телефони и анализ на телефонни данни, когато това е уместно;
- използват специализирани звена, когато това е необходимо;
- поискат съдействие от звено за преглед на разследвания (ако такова съществува) за пре-

глед на доказателствата и разследването след изтичане на 28 дни при тежки случаи;

- установят контакт с охранителите и персонала на ЛГБТИ заведения, за да проверят дали те разполагат с информация, която може да подпомогне разследването. В рамките на общностите може да се водят разговори, които не се водят с полицията. Дори косвени разузнавателни данни може да бъдат от полза;
- потърсят съдействие от ЛГБТИ организации на гражданското общество при отправяне на апели за информация;
- използват информация от уебсайтове за регистриране на сигнали от трети страни, когато такива са налични.

Помощен материал 4.2а – Разследване на престъпление от омраза срещу ЛГБТИ хора: подход, ориентиран към жертвата

Един участник трябва да бъде определен за водене на бележки.

За това упражнение може да се използва отново сценарият от Дейност 4.1.

Сценарий:

Нападение в центъра на града

Две лесбийки си тръгват от ЛГБТИ заведение в центъра на града. На 100 метра от заведението жените са нападнати от група мъже, някои от които са въоръжени с пръчки. Жените са тежко бити с пръчки, удряни с юмруци и ритани. Преди и по време на нападението извършителите отправят хомофобски обиди към жените. Случаен минувач се обажда в полицията и вие пристигате на местопроизшествието.

След като прочетете сценария, прочетете задачата по-долу, която е възложена на вашата група. Направете мозъчна атака в продължение на 10–15 минути, като си водите бележки при необходимост.

Задача на група 1 – Първоначална реакция

Подкрепа на жертвите на местопроизшествието, при подаване на сигнал по телефона или при пристигане в полицейското управление с цел съобщаване на престъпление от омраза срещу ЛГБТИ хора.

Какво трябва да вземе предвид полицията?

Задача на група 2 – Снемане на официални показания / изготвяне на доклад

Събиране на възможно най-добрите доказателства и подкрепа на пострадалия при снемане на подробни показания.

Какво трябва да вземе предвид полицията?

Задача на група 3 – След събирането на първоначалните доказателства

Предоставяне на текуща информация и подкрепа на жертвата. Намаляване на риска от повторна виктимизация.

Какво трябва да вземе предвид полицията?

Помощен материал 4.2b – Разследване на престъпление от омраза срещу ЛГБТИ хора: подход, ориентиран към жертвата

Настоящият помощен материал предоставя основни насоки в следните три области:

- А) подкрепа на жертвите в началните етапи на разследването
- В) снемане на подробни показания от пострадал/свидетел и създаване на среда, благоприятстваща събирането на възможно най-добрите доказателства
- С) продължаваща подкрепа за пострадалия и намаляване на рисковете

Подходът, ориентиран към жертвата, предполага извършване на индивидуална оценка на потребностите на жертвата и рисковете и е от особено значение при случаи на престъпления и инциденти от омраза, тъй като тези случаи носят риск от продължаваща или повторна виктимизация, сплашване и отмъщение.

Индивидуалната оценка гарантира, че полицията разбира потребностите на пострадалия и рисковете, на които той е (или може да бъде) изложен, и подпомага определянето на подходящите мерки за защита и подкрепа, които следва да бъдат предприети.⁹³ Откликването на нуждите на жертвата и отношението към нея с достойнство и уважение също ще я насърчат да подава сигнали и ще подпомогнат сътрудничеството ѝ с полицейските органи.

Извършването на индивидуална оценка на потребностите на пострадалия представлява задължение съгласно правото на Европейския съюз.⁹⁴

Полезен източник за по-задълбочено запознаване с начините за ангажиране с пострадалите по начин, който гарантира необходимата им подкрепа и уважение, е инициативата STARS (Strengthening Targeted Assistance and Response Structures for Hate Crime Victims/Укрепване на целевите структури за подпомагане и реагиране за жертвите на престъпления от омраза) на ОССЕ, която обединява редица насоки и препоръки за по-добро разбиране на потребностите и правата на жертвите на престъпления от омраза.⁹⁵

А) Подкрепа на жертвите в началните етапи на разследването

Първоначалният контакт с пострадалия оказва трайно влияние върху начина, по който той възприема полицията, както и върху очакванията му по отношение на предоставянето на услуги. Лошото начало може да компрометира възможността за получаване на неговото съдействие.

Основните аспекти, които трябва да бъдат взети предвид в началните етапи на разследването, са обобщени по-долу.

Общи насоки

- Пострадалият трябва да бъде разпитван от един полицейски служител с цел минимизиране на травмата и повторната виктимизация; втори служител може да присъства при необходимост, но по възможност не трябва да задава въпроси.
- Принципно е добра практика да се питат пострадалите как желаят да бъдат назовавани, независимо от половите маркери, посочени в техните документи за самоличност. Техните желания трябва да бъдат зачитани при всяко взаимодействие с тях.

93. Съвет на Европа, Manual for police education on equality & non-discrimination: a resource for trainers (Ръководство за полицейско обучение по равенство и недискриминация: ресурс за обучители), стр. 175, достъпно на: <https://rm.coe.int/manual-for-police-education-on-equality-and-non-discrimination-final-/1680ad3669>.

94. Вж.: Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета, членове 22, 23, 24, достъпна на: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj>.

95. Вж.: STARS: страница Comprehensive Support for Hate Crime Victims („Всеобхватна подкрепа за жертвите на престъпления от омраза“) на уебсайта на ОССЕ: <https://www.osce.org/odihr/stars>.

- Оценете нуждата от медицинска помощ и я осигурете, ако е необходимо. Липсата на видими наранявания не означава автоматично, че не е нужна медицинска помощ.
- Документирайте емоционалното състояние на пострадалия (напр. дали е в шок). Предложете пострадалият да бъде прегледан от медицински специалист. Медицински доклад, който описва вредите върху физическото или психичното здраве на пострадалия, може да представлява ключово доказателство.
- На пострадалия трябва да бъде предоставена цялата информация, от която се нуждае, за да подаде сигнал за престъпление от омраза или да даде показания. Това е особено важно, когато пострадалият е секс работник (особено в случаите, когато секс работата не е разрешена) или мигрант, чийто правен статут в страната може да е нередовен. Страхът от правни последици може да ги възпрепятства да съобщят за какъвто и да е вид престъпление. Макар да не може да гарантира, че няма да настъпят негативни последици, полицията може да ги подкрепи при вземането на информирано решение.
- Информирайте пострадалия как и при какви условия може да получи правна помощ или консултация, както и закрила, ако това е необходимо. Информирайте го също за наличните процедури за подаване на жалба, ако смята, че правата му не са били зачетени от органите на властта.
- Уверете пострадалия, че не носи вина за случилото се. Не омаловажавайте разказа му за събитията само защото по време на инцидента е бил под въздействието на алкохол или наркотични вещества. Не му казвайте, че е трябвало да е облечен, да изглежда или да се държи по различен начин, за да избегне да стане жертва.
- Полицейските служители трябва да използват открит и приобщаващ език, например:
- „Имате ли партньор?“ вместо „Женен/омъжена ли сте?“
- „Във връзка ли сте?“ вместо „Имате ли приятел/приятелка?“
- Бъдете търпеливи и дайте на пострадалия пространство да изрази чувствата си. Престъпленията от омраза са силно травмиращи ситуации и поради това пострадалите може първоначално да не са артикулирани и спокойни в обясненията си. Търпеливият подход може да доведе до предоставяне на ключови доказателства, които иначе биха могли да бъдат пропуснати.
- Пазете самоличността на пострадалия от ненужно разкриване. Уведомете пострадалия, че полицията ще защитава неговата лична неприкосновеност в максималната степен, допустима от закона.
- Информирайте пострадалия за реалистичните възможности инцидентът да стане обществено достояние и/или да бъде отразен в медиите. Уверете се, че тази информация не се поднася по начин, който да създаде впечатление, че полицията не желае да продължи работата по случая.
- Информирайте пострадалия за вида подкрепа, която може да получи, и от кого, включително основна информация за достъп до медицинска и/или психологическа помощ, както и до алтернативно настаняване.
- Насочете го (с неговото съгласие) към местна услуга за подкрепа на пострадали, включително такива, предоставяни от организации на гражданското общество. Информацията за услугите за подкрепа трябва да се предоставя устно и писмено (когато е възможно). Документ със списък на услуги за подкрепа на ЛГБТИ хора, пострадали от престъпления от омраза, трябва да бъде подготвен предварително.⁹⁶
- На пострадалия трябва да бъдат предоставени данни за разследващия полицейски служител или лицето за контакт по случая, в случай че пожелае допълнителна комуникация. Трябва да се обмисли определянето на второ лице за контакт, ако първоначалното лице ще

96. Вж. Модул Нула за повече информация относно сътрудничеството с организации на гражданското общество.

отсъства за по-продължителен период.

- Желанието на пострадалия да не бъде осъществяван контакт с него по определен начин трябва да се взема сериозно предвид. Например пострадал, който се страхува от ответни действия от страна на извършителя или от разкриване на неговата сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики (SOGIESC), може да не се чувства комфортно при посещения на полицейски служители в дома му, при получаване на информация (включително призовки) по пощата на домашния си адрес или при контакт чрез стационарен телефон.
- Попитайте пострадалия дали има човек, с когото желае да бъде осъществен контакт за подкрепа.
- Въз основа на събраната информация направете оценка за наличие на непосредствен риск за пострадалия или за неговия партньор/близки членове на семейството. Освен горното, установете дали пострадалият е получавал заплахи, дали са били използвани оръжия, дали е имало предходни инциденти и дали извършителят – ако е известен – е извършвал подобни деяния в миналото. Въз основа на оценката незабавно въведете всички необходими мерки за защита.

Насоки, специфични за контекста

а) На местопроизшествието

- Уверете се, че пострадалият е в безопасност на местопроизшествието; отведете го от местопроизшествието, ако е в опасност.

б) При приемане на първоначален сигнал по телефона

- Задавайте въпроси, за да установите дали пострадалият е в безопасност на местопроизшествието, и го посъветвайте да напусне мястото, ако е в опасност и има възможност да го направи. Насочете екипи за спешно реагиране към местопроизшествието, ако пострадалият е в опасност и не може да си тръгне.
- На пострадалия трябва да бъде предоставена информация как най-добре да подаде официален сигнал. Трябва да му бъдат предоставени данни за това с кого да се свърже, кога и къде. Трябва да се организира контакт с разследващ полицейски служител в съответствие с местната полицейска практика.

в) Ако пострадал се яви в полицейско управление

- Снемете първоначалните данни от пострадалия в отделно помещение, а не на публичното гише. По възможност е добре да бъде определено и подготвено специално помещение като „безопасно пространство“.⁹⁷

В) Снемане на подробни показания от пострадалия/свидетелите. Създаване на среда, благоприятстваща събирането на възможно най-добрите доказателства

Разпитът често е етапът от разследването, на който се предоставят ключови доказателства. Той може да се окаже решаващ за изхода на наказателното производство. Полицията трябва да намери баланс между необходимостта да се изиска възможно най-подробна информация и потребностите на пострадалия, включително необходимостта от поверителност. Преди да преминете към основните точки по-долу, запознайте се с общите насоки, които трябва да се имат предвид в началните етапи на разследването, както и с насоките, специфични за контекста „Ако пострадал се яви в полицейско управление“, посочени по-горе.

⁹⁷. Вж. Помощен материал 4.2С: Съвети за създаване на безопасно пространство за ЛГБТИ хора в полицейското управление.

- Уверете се, че помещението за разпит е тихо и че няма да бъдете прекъсвани по време на снемането на показанията. Поставете табела „Не безпокойте“ на вратата. Изключете мобилните телефони и се постарайте да не бъдете обезпокоявани през съответния период.
- Създайте възможно най-комфортна обстановка. Предложете на пострадалия вода. Осигурявайте почивки, когато е необходимо.
- Попитайте пострадалия дали е бил прегледан от медицински специалист и дали разполага с медицински документ. Предложете му да потърси медицинска помощ или вие организирате това, ако е необходимо и уместно.
- Бъдете уважителни във всеки един момент, като признавате, че човекът страда или е разстроен.
- Не използвайте осъдителен език и не изразявайте своето мнение относно личните обстоятелства на пострадалия. Не критикувайте поведението на пострадалия. Избягвайте предположения, например относно религията, начина на живот или семейството на пострадалия.
- Винаги имайте предвид, че всяко престъпление може да представлява престъпление от омраза, ако е налице мотив, основан на предразсъдък. Например, ако жена подаде сигнал за сексуално насилие и са налице други елементи, сочещи анти-ЛГБТИ предразсъдък (например използване на анти-лесбийски обидни изрази или изявления на извършителя за намерение да „излекува“ жертвата). По същия начин, ако ЛГБТИ човек, упражняващ секс работа, подаде сигнал за сексуално насилие, никога не омаловажавайте случая и не го третирайте като „спор“ с клиент. Обърнете внимание на всички елементи и задавайте всички релевантни въпроси, за да съберете доказателства за евентуални индикатори за мотивация поради предразсъдъци.
- Използвайте успокояващ тон. Покажете на пострадалия, че осъзнавате колко трудно е даването на показания.
- Внимавайте с езика на тялото си и се стремете към възможно най-неутрално изражение.
- Не притискайте пострадалия, ако е силно разстроен. Може да се наложи снемане на показания втори път на по-късен етап. Когато това създава правни затруднения, те трябва да бъдат обяснени на пострадалия.
- Бъдете търпеливи, ако пострадалият навлиза в подробности за инцидента, надхвърлящи непосредствено необходимото за показанията. Осигурете достатъчно време и не прибързвайте процеса.
- Никога не използвайте дискриминационни термини, дори на шега. Това, което може да изглежда безобидно за полицейския служител, може да бъде дълбоко болезнено за пострадалия и да затрудни събирането на доказателства. Ако пострадалият посочи, че е използван неподходящ термин, признайте грешката, извинете се и продължете разпита, без да го използвате отново. Това изгражда доверие между полицейския служител и пострадалия и улеснява събирането на доказателства.
- Никога не омаловажавайте сериозността на престъплението. Това е особено важно, когато заподозрените са непълнолетни. Избягвайте да представяте случая като „детска работа“, особено при училищен тормоз или престъпления от омраза, извършени от групи деца. В повечето случаи това не е „детска работа“.
- Винаги имайте предвид, че престъпление от омраза може да бъде мотивирано от повече от един вид предразсъдък. Задавайте всички релевантни въпроси и отчитайте повишената уязвимост на пострадалия в определени ситуации. Например трансгендър жена, която упражнява секс работа, тъй като статутът ѝ на нередовен имигрант ѝ пречи да получи разрешение за работа, е изложена на повишен риск да стане жертва на престъпление от омраза и е по-малко вероятно да пожелае да подаде сигнал в полицията.
- Обмислете снемане на показанията на неутрално място или в дома на пострадалия, ако това

е уместно с оглед на фактите по случая.

- Уверете се, че пострадалият е получил писмено потвърждение за подадения от него сигнал, в което са посочени основните елементи на съобщеното престъпление.

С) Продължаваща подкрепа за пострадалия и намаляване на рисковете

След първоначалния контакт и след като показанията бъдат снети, прилагайте препоръките, изложени по-долу.

- Предоставете на пострадалия данни за контакт за комуникация по неговия случай. Пострадалият трябва да бъде уведомен, ако заподозрян е бил задържан, повдигнато му е обвинение или е освободен. Ако заподозреният бъде освободен, пострадалият трябва да бъде информиран за причините за това.
- След като бъде определен разследващ полицай, пострадалият трябва да бъде потърсен в срок до 24 часа, за да бъде уверен, че случаят му се разглежда сериозно.
- След извършване на първоначалната оценка, рискът за пострадалия трябва да бъде периодически наблюдаван и трябва да се предприемат подходящи действия за ограничаване на установените рискове.
- Напомняйте на пострадалия за вида подкрепа, която може да получи, и от кого, включително основна информация за достъп до медицинска и/или психологическа помощ, както и до алтернативно настаняване.
- Когато е уместно, информирайте местен полицейски служител или районен полицай да осъществи посещение при пострадалия с цел оказване на подкрепа и уверение, че по случая се работи. Това трябва предварително да бъде обсъдено с пострадалия.
- Обмислете включването на полицейски служител за връзка със семейството (обучен полицейски служител, който поддържа връзка с пострадалия и/или семейството при сериозни разследвания) или обучен служител за връзка с ЛГБТИ общността, ако такъв е наличен.
- На пострадалия трябва да бъде осигурена една основна точка за контакт, както и второ лице за контакт в случаите, когато основното отсъства за по-продължителен период.
- Трябва да бъде извършено насочване към услуги за подкрепа на пострадали, ако това не е направено вече.
- При необходимост информирайте пострадалия относно превенция на престъпления и мерки за сигурност в дома и за лична безопасност. Когато е уместно, обмислете предоставянето на необходимото оборудване (алармени системи, полицейска защита и др.).
- Пострадалият трябва да бъде информиран за всякакви запитвания от страна на медиите.
- Данните на пострадалия трябва да бъдат защитени както на хартиен носител, така и в електронни бази данни, в съответствие с приложимите изисквания.
- В определени случаи пострадалите може да се нуждаят от смяна на име или от изцяло нова самоличност. В такива обстоятелства трябва да бъдат разгледани програми за преместване.
- Предоставете информация за наличните услуги за възстановително правосъдие.
- Осигурете подходяща подкрепа за пострадалите, когато се налага да се явят в съд, която може да включва:
 - организиране на достъп до помещения за подкрепа на пострадали/чакални за свидетели
 - организиране на предварително посещение и запознаване със съдебната зала преди съдебното заседание (съвместно със съдебните служби, когато е възможно)

- организиране на среща на пострадалия с разследващия полицейски служител или с определен за целта служител, който да остане с него, когато това е възможно Ако това не е възможно, лице за връзка със свидетели трябва да посрещне пострадалия и да остане с него.
- Ако никоя от горните възможности не е приложима, предложете на пострадалия да се яви, придружаван от приятел или член на семейството, който не е свързан доказателствено със случая, при условие че това е безопасно, или от представител на ЛГБТИ организация на гражданското общество.

Помощен материал 4.2с – Съвети за създаване на безопасно пространство за ЛГБТИ хора в полицейското управление

1. Когато е възможно, планирайте това предварително, като определите помещението, което да служи като безопасно пространство. В идеалния случай помещението, служещо за безопасно пространство, трябва да осигурява уединение. Ако стените на помещението са прозрачни, обмислете поставянето на щори или завеси.
2. Помещението трябва да създава усещане за сигурност и приветливост. Поставете плакати, указващи, че пространството е безопасно за ЛГБТИ хора, за предпочитане на различни езици. Ако ресурсите позволяват, можете да декорирате помещението с растения и да използвате по-мека, по-топла светлина. Обмислете добавянето на предмети, които биха били полезни по време на разпит, като вода и кърпички.
3. Поставете видими ЛГБТИ символи, например знаме с цветовете на дъгата или плакат с негово изображение. Обмислете поставянето на такива символи и в други части на полицейското управление, тъй като това може да помогне на ЛГБТИ хората да се чувстват по-комфортно.
4. Поставете табела „Не безпокойте“ на входа на помещението. Уверете се, че всички в управлението са наясно с важността да се спазва това изискване.
5. Осигурете видими послания, които подчертават, че противодействието на престъпленията от омраза е приоритет, както и конкретните стъпки, които полицията предприема в тази насока. Един прост и ясен лозунг може да помогне това послание да бъде възприето.
6. Сътрудничете си с местни ЛГБТИ организации. Те могат да ви консултират как да създадете безопасно пространство, съобразено с нуждите на местната ЛГБТИ общност. Ангажирането на гражданското общество е ключов елемент за изграждане на доверие между ЛГБТИ хората и полицейските служители, тъй като помага хората да се чувстват достатъчно сигурни и спокойни, за да подадат сигнал за престъпление.
7. Поставете на видно място информация от местни ЛГБТИ организации като плакати или брошури. Уверете се, че материалите са актуални и съдържат данни за контакт за спешна подкрепа, правна помощ и услуги за психологическо консултиране.
8. Осигурете обучение на полицейски служители от различни полове по въпросите на сексуалното и половото многообразие. Това позволява пострадалият, при необходимост, да разговаря със служител от пола, с който се чувства по-комфортно.
9. Използвайте социалните мрежи, за да информирате периодично обществеността за усилията, които се полагат във вашето управление за създаване на безопасно пространство за ЛГБТИ хора, които подават сигнали за престъпления. Подчертавайте реални действия като съвместни инициативи с ЛГБТИ организации или обратна връзка от членове на общността, за да се изгради доверие.
10. Винаги предлагайте на пострадалия възможността да се използва помещението, представляващо безопасно пространство. Същевременно уважавайте решението му, ако предпочита разговорът да се проведе на по-публично място. Някои ЛГБТИ хора може да не се чувстват комфортно в уединено пространство с полицейски служител, докато други биха предпочели именно уединението. Във всички случаи уверете пострадалия, че може да си доведе придружител като приятел или представител на общността за допълнителна подкрепа, ако желае.

Помощен материал 4.3а – Събиране на доказателства: престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – Специфични съображения, свързани с трансджендър хора

Информацията по-долу предоставя насоки и добри практики за професионално и подкрепящо полицейско взаимодействие с трансджендър жертви на престъпления. Част от разгледаните въпроси са относими и към интерсекс хора.

Половата идентичност и правоприлагане

Както беше посочено по-рано, трансджендър хората са подложени на високи нива на виктимизация в широк спектър от престъпления, включително сексуално насилие и убийства. Рискът от виктимизация е по-висок за определени групи трансджендър хора като мигранти, секс работници, или хора, принадлежащи към етнически малцинства. С оглед на широкоразпространената социална стигма и непропорционално високите нива на престъпно насилие, на които са подложени трансджендър хората, правоприлагащите органи трябва да поставят на преден план професионален и емпатичен подход.

В много държави трансджендър хората често се сблъскват с дискриминация от страна на служители на правоприлагащите органи, което подкопава доверието и затруднява подаването на сигнали за престъпления, от които са пострадали. Това е особено валидно за трансджендър хора, които упражняват секс работа или имат статут на нередовни имигранти, тъй като те се страхуват, че подаването на сигнал за преживяното насилие може да ги изложи на правни рискове като глоби или експулсиране. Проявяването на професионализъм и зачитането на половата идентичност, изразяването на пола, и използваните имена и местоимения на всеки пострадал е от решаващо значение за ефективната подкрепа и обслужване на трансджендър хора.

Избягвайте ненужни, неотнормирани или осъдителни въпроси

Трансджендър хората често са подлагани на поставяне под въпрос и осъждане през целия си живот. Полицията не трябва да създава допълнителен стрес, като задава въпроси, които не са релевантни за професионалното взаимодействие с пострадалия. **Основно задължение на полицейските служители е да останат в рамките на професионалната си роля и да задават само въпроси, които са относими към разследването на докладваното престъпление.**

При провеждане на разследване полицейските служители трябва да имат предвид престъпния състав, който се опитват да докажат, както и информацията, необходима за установяване на мотив, основан на предразсъдък. При разследване на трансфобски инцидент може да бъде релевантно да се направи препратка към половата идентичност на пострадалия. В повечето случаи обаче не е необходимо да се събират доказателства, свързани с лични и интимни елементи като физическата анатомия на човека или медицинските процедури, които той може да е преминал. Ако дадена информация не е доказателствено свързана с докладваното престъпление или с неговата мотивация, въпросът не трябва да бъде задаван.

Примери за неподходящи въпроси са: „Преминали ли сте операция?“, „Какво е истинското ви име?“ или въпроси относно личната медицинска история на човека, освен ако те не са изрично относими към разследването.

Трансджендър хората често се сблъскват с осъдителни реакции от страна на семейството, приятелите и по-широката общност. Когато се явят в полицейско управление след извършено спрямо тях престъпление, е от съществено значение да не се сблъскат с допълнително осъждане от страна на полицията.

Поддържайте неутрално поведение и избягвайте език на тялото или мимики, които могат неволно да изразят осъждане или дискомфорт. Запазвайте професионално поведение във всеки момент.

Езикът трябва да бъде неутрален, технически и неосъдителен. Ролята на професионалния полицейски служител е да бъде подкрепящ и съпричастен. **Вторична виктимизация е вероятна, ако пострадалият усеща, че преминава през осъдителен или дискриминационен процес при взаимодействието си със системата на наказателното правосъдие.**

Поверителност

Полицейските служители имат професионално задължение да спазват поверителност при разследване на престъпления. Те носят отговорност да защитават личната информация, особено в по-малки населени места, където анонимността е по-трудна за запазване.

Неразрешеното разкриване на половата идентичност на трансджендър човек може да доведе до сериозни емоционални, социални и физически рискове. Това може също да създаде проблеми в отношенията със семейството, приятелите и партньорите, както и в училище или на работното място.

Освен това подобно разкриване може да представлява и нарушение на законовите стандарти за защита на личния живот. Законодателството за защита на личните данни трябва да се прилага стриктно. Полицаята трябва да гарантират, че цялата документация по случая, включително електронните записи, се съхранява по сигурен начин. Достъпът до чувствителна информация трябва да бъде ограничен до относимия персонал и да се основава на ясни правила за нейното използване.

Описаните по-горе задължения трябва да се разглеждат и във връзка с риска информация за случая да достигне до медиите, включително чрез съдебни заседания или по друг начин. Пострадалият трябва да бъде информиран за тези рискове, за да може да вземе информирано решение как да действа. **Тази информация никога не трябва да се поднася по начин, при който пострадалият остава с впечатлението, че бива разубеждаван да подаде сигнал.** На последно място, никога не давайте обещания относно поверителността, които не можете да спазите, с цел да повлияете на решението на някого да подаде сигнал за престъпление.

Подкрепа

Когато пострадалият е силно разстроен и по-конкретно когато отношенията между трансджендър общността и полицията са напрегнати, може да е уместно да попитате пострадалия дали желае присъствието на приятел или член на семейството. Когато е възможно, предложете да го свържете с местен трансджендър застъпник или служител за връзка, обучен по престъпления от омраза. Тази допълнителна подкрепа може да помогне на пострадалия да премине през процеса по-спокойно.

Може също да е полезно показанията да бъдат снети на неутрално място като обществен център или в дома на пострадалия. Осигурете спазване на местните правила и процедури, като същевременно поставяте на преден план комфорта и безопасността на пострадалия. Обсъдете възможността за неутрално място с пострадалия, за да се засили усещането му за контрол и сигурност.

Използвано име и юридическо име

Полицейските служители трябва да се обръщат към хората с името, с което те се представят, или което посочват като предпочитан начин на обръщение. Това е лесно приложимо основно

правило и обикновено води до по-продуктивен разговор между полицейския служител и разпитвания човек.

Когато по закон е необходимо полицейските служители да използват юридическото име на човек вместо използваното от него име, те трябва ясно да обяснят на пострадалия защо това е необходимо и къде ще бъде използвано това име (формуляри, показания, съдебни и медицински документи и др.), като осигурят прозрачност и сведат до минимум дискомфорта. При взаимодействието си с човека полицейският служител трябва да продължи да използва неговото социално име.

В много държави промяната на името не е възможна така, че то да бъде приведено в съответствие с половата идентичност на човека. В други случаи трансджендър човек може да не е в състояние да промени името си по закон, дори когато това е допустимо по принцип. Това може да създаде множество затруднения, особено при взаимодействие с полицейски служители, които са обучени и опитни в проверката на документи за самоличност.

При снемане на показания по подаден сигнал отчетете ясно идентичността на пострадалия и неговото предпочитано име и местоимения и ги използвайте при общуването с него. В показанията започнете с посочване на юридическото име и юридическия пол на свидетеля, ако това е необходимо по закон, след което обяснете посочените от него име и половата идентичност. Посочете, че от този момент нататък ще се обръщате към човека, използвайки предпочитаното от него име. След като това бъде изяснено в показанията, трябва последователно да използвате посочения пол и местоименията на човека в целия протокол/доклад.

Документи за доказване на половата идентичност не трябва да се изискват, освен ако това не е строго необходимо за конкретна цел.

Използване на местоимения

Както е разгледано в Модул Две, местоименията са начинът, по който говорим за хората, като заместваме името им с думи като „той“, „тя“ или „те“. От ключово значение е към всеки човек да се обръщаме с предпочитаните от него местоимения, за да се създаде безопасна среда, в която да може да разкаже какво му се е случило.

Понякога хората сами информират полицейските служители как предпочитат да се обръщат към тях, като това искане винаги трябва да бъде уважавано. В противен случай е добра практика да попитате човека как предпочита да се обръщате към него/кои местоимения предпочита да използва.

Важно е да се отбележи, че за много небинарни хора подходящите местоимения може да бъдат неутрални по отношение на пола, като например „те/тях/техен“. Въпреки това някои други може да предпочитат различни местоимения.

Ако установите, че използвате неправилно местоимение, най-добре е да се извините бързо и да продължите. Признайте грешката, коригирайте се и продължете разговора, без да акцентирате прекомерно върху нея. Не е необходимо да се задържате върху темата, тъй като това би могло да създаде неловка ситуация. Не реагирайте защитно, ако човекът ви поправи и обясни как предпочита да се обръщате към него. Помнете колко важно е това за създаването на подходяща среда, в която да бъдат чути неговите показания.

Умишленото неправилно обръщение към някого обаче е обидно и може да причини значителна болка. Точно както повечето мъже полицейски служители не биха искали да бъдат наричани „госпожице“ от гражданин по време на служба, или както повечето жени полицейски служители не биха желали да бъдат наричани „господине“ в такава ситуация, към пострадалите и други хора, които подават сигнали в полицията, трябва да се обръщаме по начин, който уважава определената от тях полава идентичност.

Използването на правилните местоимения от страна на полицейските служители и чувствителното задаване на въпроси относно предпочитаните местоимения показват културна компетентност и изграждат доверие, както и допринасят за създаването на безопасна и комфортна среда, в която споделянето на травматични преживявания, свързани с насилие, става по-малко затрудняващо за пострадалия.

Чувствителност по отношение на тялото

Въпреки че неотнормирани въпроси относно тялото на даден човек винаги трябва да се избягват, може да има случаи, в които обсъждането на определени детайли е необходимо (например при някои случаи на сексуално насилие). Много трансджендър хора могат да изпитват особено силна тревожност при обсъждане на тялото си с полицейски служители или с друг непознат човек. Това прави изграждането на доверие още по-важно.

Когато е необходим съдебномедицински преглед след сексуално насилие, процедурите трябва да бъдат обяснени на пострадалия предварително, за да му се предостави достатъчно информация, въз основа на която да реши как да действа. Решенията на пострадалите в такива случаи трябва да бъдат уважавани.

Когато е възможно, работете с медицински специалисти, обучени в здравни въпроси, свързани с трансджендър хора, за извършване на чувствителни прегледи. Пострадалите трябва да бъдат информирани за възможността за преглед от медицински персонал от същия пол, ако това е предпочитано.

Семейство

Полицията може да се наложи да взаимодейства със семейството на пострадалия, особено ако пострадалият е в неизвестност, починал е или не е на разположение. Опитайте се по чувствителен начин да прецените нивото на приемане от страна на семейството и да установите доколко и дали те желаят да бъдат ангажирани с подпомагането на разследването. Семейството може да не приема половата идентичност на своя родственик. Може да се наложи провеждането на два отделни разговора – един със семейството и един с пострадалия.

Ако има признаци на враждебност от страна на семейството към пострадалия, дайте приоритет на благополучието на пострадалия и избягвайте споделянето на лична информация с неподкрепящи членове на семейството.

Семейството на пострадалия може да няма разбиране по въпросите, свързани с трансджендър хората, и в определени случаи може да е уместно да бъде насочено към организации, които са специализирани в подкрепа на трансджендър хора и жертви на престъпления.

Освен това полицейските служители трябва винаги да са наясно, че човекът, който придружава пострадалия, може да бъде извършителят, дори ако е негов родственик или партньор. Полицейските служители трябва да разпознават признаци на принудително или насилствено поведение като контролиращо поведение, отказ да се позволи на пострадалия да говори насаме или отговаряне на въпроси от негово име.

В такива обстоятелства може да е уместно пострадалият и партньорът да бъдат временно разделени и да бъдат зададени въпроси като: Чувствате ли се в безопасност у дома? Има ли човек в живота ви, който ви удря, наранява или заплашва? Има ли причина да се чувствате неудобно или да не можете да отговаряте открито на въпросите, докато придружителят ви присъства?

Задържане на трансджендър хора

Въпреки че изчерпателното разглеждане на потребностите на трансджендър хората, задържани

под стража, излиза извън обхвата на обучението в настоящото ръководство, обучаемите трябва да бъдат информирани, че трансджендър хората, които са задържани, може да се намират в ситуация на уязвимост и да бъдат изложени на повишен риск от сплашване и насилие.

Съгласно Препоръка CM/Rec(2010)5 на Комитета на министрите:

„4. Държавите членки следва да предприемат подходящи мерки за гарантиране на безопасността и достойнството на всички лица, които са настанени в затвори или изтърпяват друга форма на лишаване от свобода, включително лесбийки, гей мъже, бисексуални и трансджендър лица, и по-конкретно да вземат предпазни мерки срещу физическо насилие, изнасилване и други форми на сексуално насилие, независимо дали са извършени от други затворници или служители; мерките следва да се вземат по начин, който осигурява защита и зачитане на половата идентичност на трансджендър лица.“⁹⁸

Комитетът на Съвета на Европа за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание (КПИ) прие през 2024 г. набор от основни принципи⁹⁹ за гарантиране на уважително и достойно третиране на трансджендър хората в местата за лишаване от свобода. Макар и насочени към лишаването от свобода в затвор, тези принципи са относими и към други форми на задържане като арест или временно задържане на трансджендър мигранти и бежанци. Те включват насоки по ключови теми като настаняване в местата за лишаване от свобода, обиски и здравни грижи по време на задържане.

„98. В съответствие с горепосочените принципи и международните норми КПИ смята, че като принцип трансджендър хората трябва да бъдат настанявани в отделенията на местата за лишаване от свобода, съответстващи на пола, с който се самоопределят. Ако след индивидуализирана оценка на риска съществуват изключителни съображения за сигурност или други причини за настаняването им другаде, тези причини трябва да бъдат ясно документирани и да подлежат на редовен преглед. Във всички случаи, както и при цисджендър хората, лишени от свобода, трансджендър задържаните трябва винаги да бъдат настанявани на места, които в най-голяма степен гарантират тяхната безопасност и безопасността на другите. Ако те бъдат настанени, дори и за кратко, в отделно или специално обособено помещение или отделение, трябва да им бъде предоставена възможност за участие в дейности и за общуване с други лишени от свобода от пола, с който се самоопределят.

99. Освен това КПИ смята, че с трансджендър хората трябва да се комуникира активно в рамките на първоначалните процедури по оценка на потребностите и риска преди вземането на решения за настаняване, както и да им бъде предоставена възможност тяхната полова идентичност да остане поверителна, ако те желаят това.“

98. Препоръка CM/Rec(2010)5 на Комитета на министрите относно мерките за борба с дискриминацията на основание сексуална ориентация или полова идентичност, достъпна на: <https://search.coe.int/cm?i=09000016805cf40a>

99. CPT, 33rd General Report – Activities 2023, 2024 (33-ти общ доклад – дейности), стр. 35, достъпен на: <https://rm.coe.int/1680af71cd>.

Помощен материал 4.3b – Контролен списък

1. **Зачитайте идентичността на човека:** Винаги използвайте предпочитаните от пострадалия местоимения и избраното от него име. Ако използвате неправилно местоимение или име, извинете се, коригирайте се и продължете.
2. **Използвайте неутрален и неосъдителен език:** Избягвайте унизителни или обидни термини. Винаги използвайте професионален и уважителен език.
3. **Придържайте се към релевантното:** Задавайте само въпроси, които са относими към разследването. Избягвайте натрапчиви въпроси относно интимни детайли, освен ако това не е строго необходимо.
4. **Фокусирайте се върху доказателства за предразсъдък:** Фокусирайте се върху доказателствата за трансфобия, вместо да навлизате в личната идентичност на пострадалия извън строго необходимото.
5. **Бъдете осъзнати за невербалната си комуникация:** Поддържайте неутрално поведение по време на общуването. Избягвайте осъдителни жестове, тон или език на тялото.
6. **Защитавайте личната информация:** Не разкривайте половата идентичност, името или медицинската история на пострадалия без неговото изрично съгласие.
7. **Осигурявайте прозрачност относно правните ограничения:** Ако правни или процедурни правила изискват използването на юридическото име или юридическия пол на човека, обяснете това ясно на пострадалия.
8. **Насочете пострадалия към гражданското общество:** Свързвайте пострадалите с местни трансджендър или ЛГБТИ организации или с услуги за подкрепа на пострадали за допълнителна помощ.
9. **Предлагайте възможности за емоционална подкрепа:** Попитайте дали пострадалият желае присъствието на приятел, член на семейството или човек за подкрепа по време на разпитите.

Помощен материал 4.4а – Индикатори за мотивация поради предразсъдъци – доказване на набелязване/мотив въз основа на предразсъдъци

Индикатори за мотивация поради предразсъдъци

Както е изложено в предходните модули, престъпленията от омраза се определят като престъпни деяния, придружени от мотив, основан на предразсъдък. Елементът, който превръща едно обикновено престъпление в престъпление от омраза, е изборът на пострадал от страна на извършителя въз основа на предразсъдък към групата, към която пострадалият принадлежи или за която се възприема, че принадлежи.

Полицейските служители имат опит в идентифицирането и събирането на доказателства за установяване на извършени престъпни деяния. За да се подпомогне събирането на доказателства във връзка с престъпленията, всяко престъпление е определено в Наказателния кодекс. Тези определения включват „доказателства“, които трябва да са налице, за да може да се пристъпи към задържане, повдигане на обвинение или наказателно преследване за дадено престъпление.

При разследване на престъпления от омраза е необходимо да се събират доказателства, установяващи мотив, основан на предразсъдък. Тъй като мотивацията е до известна степен субективна и може да бъде по-трудна за определяне, съществуват редица фактори, които могат да бъдат използвани за идентифициране на мотив, основан на предразсъдък, като някои от тях имат по-голяма доказателствена стойност от други. Тези фактори могат да бъдат групирани под следните заглавия:

- Възприемане на пострадалия или свидетеля
- Коментари, писмени изявления и жестове
- Участие на организирани групи, проповядващи омраза, или на техни членове
- Място и време
- Модели или честота на предходни престъпления или инциденти
- Естество на насилието
- Липса на други мотиви

Тези елементи трябва да се разбират като списък с индикатори, а не като изчерпателен списък от условия, които трябва да бъдат изпълнени, за да бъде даден инцидент разследван като потенциално престъпление от омраза. Всеки път, когато са налице някои от тези индикатори, полицейските служители трябва да насочат разследването си към събиране на допълнителни доказателства за мотив, основан на предразсъдък.

С оглед на субективния характер на мотивацията и факта, че някои индикатори ще бъдат по-силни от други, може да се наложи комбиниране на индикатори за мотивация поради предразсъдъци. В някои случаи, макар да е налице един индикатор, той може да не е достатъчен, за да се докаже, че инцидентът представлява престъпление от омраза, поради което случаят може да бъде третиран като обикновено престъпление.

Дали даден случай действително представлява престъпление от омраза е въпрос, който трябва да бъде решен от прокурора въз основа на фактите, представени от полицията. Поради това е от съществено значение полицията да събере и представи на прокурора всички налични доказателства и да не взема сама решение, че престъплението не е престъпление от омраза, ако доказателствата сочат, че това е възможно. Целта на полицията трябва да бъде събирането на възможно най-много релевантни доказателства.

Съществуват ситуации, при които нападнатият човек всъщност не принадлежи към целевата група, но извършителят го възприема като такъв. Важно е да се отбележи, че дори когато пострадалият не е ЛГБТИ човек, фактът, че извършителите са го нарочили, вярвайки, че той принадлежи към такава група, е това, което превръща деянието в престъпление от омраза. От значение е мотивацията на извършителя, а не сексуалната ориентация, половата идентичност и изразяването на пола или половите характеристики на пострадалия.

Например пострадалият може да е хетеросексуален мъж, който е участвал в Прайд шествие или е посетил насочено към ЛГБТИ теми събитие и е бил физически нападнат от група хора, които погрешно са го възприели като гей мъж. Това би представлявало престъпление от омраза независимо от сексуалната ориентация на пострадалия.

Трябва да се отбележи, че предразсъдъкът може да включва един или повече мотиви за извършване на престъплението. По делото *Balázs v. Hungary* Европейският съд по правата на човека посочва, че „не само деяния, основани изцяло на характеристика на пострадалия, могат да бъдат квалифицирани като престъпления от омраза. Според Съда извършителите могат да имат смесени мотиви, като върху тях еднакво или дори по-силно влияние оказват ситуационни фактори, отколкото предубеденото им отношение към групата, към която принадлежи пострадалият“.¹⁰⁰

Поради това, дори когато са установени други мотиви и са налице достатъчно доказателства за внасяне на делото в съда, е важно да се предприемат допълнителни разследващи действия за идентифициране и доказване на мотив, основан на предразсъдък.¹⁰¹

Всеки случай трябва да бъде разглеждан въз основа на наличните факти. Трябва да се внимава за подвеждащи факти или за случаи, при които извършителите умишлено симулират мотив, основан на предразсъдък.

За по-добро разбиране на индикаторите за мотивация поради предразсъдъци прочетете следния сценарий и разгледайте отговорите на въпроси a-d.

Сценарий:

Гей двойка си тръгва от гей клуб в центъра на града в 2:00 ч. през нощта. Изходът на клуба се намира на тъмна странична улица. В края на улицата се е събрала група младежи. Когато двойката минава покрай групата, младежите ги нападат и ги пребиват, като ги удрят с юмруци и ги ритат, докато лежат на земята. По време на нападението групата ги нарича „педали“ и „извратеняци“. След това групата побягва. Свидетел се обажда в полицията.

a) Извършено ли е престъпление?

Да, утежнена телесна повреда или сбиване (използвайте местната правна квалификация на престъплението).

b) Демонстриран ли е мотив, основан на предразсъдък, в горния сценарий?

Да, мотив, основан на предразсъдък срещу ЛГБТИ хора, е демонстриран по няколко начина:

Място: Инцидентът се е случил, когато мъжете са напускали ЛГБТИ обект (гей бар).

Време: Случил се е в момент, когато може да се очаква ЛГБТИ хора да си тръгват от това място.

Коментари: По време на нападението са били отправени хомофобни обиди („педали“ и „извратеняци“).

Възприемане на пострадалия/свидетеля: Дватамата пострадали са гей мъже.

100. ЕСПЧ, *Balázs v. Hungary*, 15529/12, §70. Пълният текст е достъпен на: <https://hudoc.echr.coe.int/fre/?i=001-158033>.

101. Съвет на Европа, *Manual for police education on equality & non-discrimination: a resource for trainers* (Ръководство за полицейско обучение по равенство и недискриминация: ресурс за обучители), стр. 138, достъпно на: <https://rm.coe.int/manual-for-police-education-on-equality-and-non-discrimination-final-1680ad3669>.

с) Какви други доказателства би могла да търси полицията?

Горната оценка е направена въз основа на ограничената информация, налична в примера. По-нататъшните разследващи действия на полицията биха могли да разкрият информация като:

Възприемане на пострадалия/свидетеля: Пострадалите може да възприемат, че са били набелязани, защото са гей. Свидетелят може да е възприел нападението като хомофобско по своя характер.

Липса на други мотиви: Може да липсват други мотиви (непровокирано нападение, липса на кражба и др.).

Членство в групи, проповядващи омраза: Заподозрените, ако бъдат идентифицирани, може да са свързани с групи, проповядващи омраза. В социалните мрежи може да има публикации, свързани с нападението.

Модели/честота на сходни престъпления: Случвали ли са се подобни нападения в същия район или по сходно време, или със сходен начин на извършване?

d) Представлява ли това престъпление от омраза?

Инцидентът представлява престъпление от омраза, тъй като съставлява престъпно деяние с мотив, основан на предразсъдък.

Индикатори за анти-ЛГБТИ престъпление

Използвайте оставащото време, за да очертаете някои индикатори за мотивация поради предразсъдъци, които биха предоставили доказателства на разследващите полицейски служители, че е извършено ЛГБТИ-фобско престъпление:

Възприемане на пострадалия или свидетеля

Коментари, писмени изявления и жестове

Участие на организирани групи, проповядващи омраза, или на техни членове

Място и време

Модели или честота на предходни престъпления или инциденти

Естество на насилието

Липса на други мотиви

Помощен материал 4.4b – Индикатори за мотивация поради предразсъдъци към ЛГБТИ хора

Въз основа на определението за престъпление от омраза, престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора са престъпления, мотивирани от предразсъдък или предубеждение към лесбийки, гей мъже, бисексуални, трансджендър и интерсекс хора. „Мотивация, основана на предразсъдък срещу ЛГБТИ хора“ означава, че извършителят е избрал обекта на престъплението частично или изцяло въз основа на действителната или възприеманата сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики. Обектът може да бъде човек, група от хора или имущество, правилно или погрешно асоциирани с ЛГБТИ общността.

Изключително важно е да се идентифицират индикатори за мотивация поради предразсъдъци при престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора, тъй като това подпомага компетентните органи да преценят дали съответният случай трябва да бъде разследван като възможно престъпление от омраза срещу ЛГБТИ хора. Имайте предвид, че някои индикатори за мотивация поради предразсъдъци може да се различават в зависимост от контекста, възрастта, общността, националността и др. както на пострадалия, така и на извършителя (например млад извършител може да използва обидни изрази или жестове, които са широко разпространени в социалните мрежи, но непознати за по-възрастни поколения).

По-долу е представен **неизчерпателен списък** с индикатори за мотивация поради предразсъдъци:

Възприемане на пострадалия или свидетеля

- Възприел ли е пострадалият или свидетелят, че извършеното престъпно деяние е било мотивирано от предразсъдък срещу ЛГБТИ хората? (Трябва да се има предвид, че пострадалият може да не осъзнава, че е станал жертва на престъпление, мотивирано от предразсъдък. Възможно е също да желае да отрече, че деянието е било мотивирано от предразсъдък, тъй като може да се опасява да изрази или разкрие своята сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики.
- Значителна част от общността, в която е извършено престъплението, възприема инцидента като мотивиран от предразсъдък.
- Бил ли е пострадалият с партньор от същия пол по време на инцидента? Дали са се държали за ръце или са се целували? Носил ли е пострадалият Прайд символи или други значки/ленти/облекло, които обичайно се свързват с ЛГБТИ хората?
- Участвал ли е пострадалият в дейности, насочени към насърчаване на правата, услугите или каузите на ЛГБТИ хората по време на инцидента?
- Бил ли е пострадалият видимо разпознаваем като ЛГБТИ човек поради своето изразяване на пола (облекло, грим, поведение и др.)?
- Дали пострадалият е публична фигура, която е известна като ЛГБТИ човек или като защитник на правата на ЛГБТИ хората (например пострадалият може да е открито хетеросексуален, но да подкрепя ЛГБТИ каузи и по тази причина да стане жертва на престъпление от омраза)?

Коментари, писмени изявления и жестове

- Използвал ли е извършителят език, обидни изрази или терминология, насочени срещу ЛГБТИ хора, при извършване на престъплението?
- Правил ли е извършителят изказвания за сексуалната ориентация, половата идентичност, изразяването на пола или половите характеристики на пострадалия?

- Дали извършителят е писал ЛГБТИ-фобски изявления или е правил писмени препратки към действителната или възприеманата сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на пола или полови характеристики на пострадалия (например в имейл, писмо или в социална мрежа)?
- Използвал ли е извършителят жестове, с които се подиграва или сплашва ЛГБТИ хора?
- Споменавал ли е извършителят необходимостта да „излекува“, „поправи“ и др. пострадалия?
- Оставени ли са ЛГБТИ-фобски графити на мястото на инцидента?

Участие на организирани групи, проповядващи омраза, или на техни членове

- Част ли е извършителят от организирана група, проповядваща омраза, или бил ли е идентифициран като такъв от полицията?
- Показвал ли е извършителят чрез облеклото си или татуировки индикации за принадлежност към организирана група, проповядваща омраза?
- Участва ли извършителят в онлайн групи, проповядващи омраза (форуми, subreddit-и, Discord канали и др.)?
- Известен ли е извършителят с отправяне на реч на омразата или анти-ЛГБТИ изказвания или коментари (писмено или устно)?
- Участвал ли е извършителят в разпространение на реч на омразата онлайн (например в социални мрежи или видеоигри)?
- Част ли е извършителят от организирана група, която обичайно се свързва с агресивно поведение (например определени клубове или футболни агитки)?
- Поела ли е група, проповядваща омраза, отговорност за нападението?

Място и време

- Случило ли се е нападението по време на голямо ЛГБТИ събитие (напр. Прайд фестивал)?
- Случило ли се е нападението във време с политическо значение за ЛГБТИ хората в съответния район (приемане на закони за брачно равенство, откриване на нов ЛГБТИ бар за първи път в града или провеждане на първото ЛГБТИ Прайд събитие)?
- Случило ли се е нападението на дата с политическо значение за групи, проповядващи омраза, в района (например рождения ден на Адолф Хитлер)?
- Случило ли се е престъплението в близост до бар или район, посещаван от ЛГБТИ хора?
- Случило ли се е престъплението в район, известен като място за срещи на ЛГБТИ хора?
- Случило ли се е престъплението на място, известно като публична среда за сексуални контакти или зона за „крузинг“?
- Случил ли се е инцидентът в близост до място, използвано от екстремистки групи или групи, проповядващи омраза?
- Имало ли е в исторически план значимост на мястото като място за срещи на ЛГБТИ хора, дори ако понастоящем това не е така?

Модели/честота на предходни престъпления или инциденти

- Случило ли се е престъплението на място или по сходно време, при които са се случвали предходни инциденти?
- Налице ли е модел в типа престъпление/графити/насилие срещу представители на малцинствени групи?

- Има ли извършителят история на извършване на този тип престъпления?
- Бил ли е пострадалият обект на нападения в миналото от същия човек или от човек, свързан с него?
- Имал ли е пострадалият конфликт с извършителя, свързан с позиции по ЛГБТИ въпроси?

Естество на насилието

- Налице ли е било необичайно ниво на насилие или бруталност, което изглежда несъразмерно с оглед на фактите по случая?
- Бил ли е пострадалият подложен на сексуално насилие (например когато извършителят използва сексуално насилие с цел „наказание“)?
- Било ли е насилието насочено към гениталиите или половите органи?
- Било ли е насилието насочено към изразяването на пола на пострадалия (например чрез умишлено разкъсване на облекло или бижута, дърпане за косата/перуката или насилствено премахване на грима)?
- Имало ли е необичайно висока степен на публичност на насилието, сякаш извършителят е целял да унижи пострадалия?

Липса на други мотиви

- Съществуват ли други възможни причини, които обясняват защо извършителят е избрал пострадалия?
 - Бележка: очевидната липса на други мотиви освен предразсъдък е силен индикатор за възможно престъпление от омраза. Въпреки това фактът, че извършителят е имал и други мотиви (например кражба на вещи или отмъщение за действия на пострадалия), не изключва автоматично наличието на мотив, основан на предразсъдък. Всеки възможен индикатор трябва да бъде взет под внимание. Всяко престъпление, включително грабеж, може да бъде престъпление от омраза, ако е мотивирано от предразсъдък срещу ЛГБТИ хората.

Помощен материал 4.5а – Идентифициране на индикатори за мотивация поради предразсъдъци

Сценарий 1:

В сутринта на първия Прайд марш, който предстои да се проведе в столицата, група младежи вървят по улиците към площада, където е планирано да започне шествието. Един от тях е наметнал знаме с цветовете на дъгата около раменете си, друг е небинарен човек с дълга коса и рокля, а две жени се държат за ръце. Групата е нападната от банда скинхедс, които ги удрят с юмруци и ритници и ги плюят. Небинарният човек също така е опипван, а роклята му е разкъсана.

- Установете дали е извършено противоправно наказуемо деяние (закононарушение или престъпление)
- Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария
- Какви други доказателства би могла да търси полицията?
- Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза

Сценарий 2:

В офис, принадлежащ на местна жена политик, която е широко известна в медиите с подкрепата си за въвеждането на еднополови бракове, е извършен взлом. Интериорът на сградата е повреден, а върху предизборните плакати на политичката са изписани хомофобски („лесбийка“) и сексистки („курва“, „уличница“) обиди. Политичката е хетеросексуална. Нищо не е откраднато.

- Установете дали е извършено престъпление
- Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария
- Какви други доказателства би могла да търси полицията?
- Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и б

Сценарий 3:

Трансджендър жена, която упражнява секс работа, чака клиенти на улица, известна като място, посещавано от трансджендър секс работници. Там към нея се приближава мъж, който иска нейните услуги. След като се договарят за цена и конкретна сексуална практика, двамата отиват в дома на мъжа. Там, докато тя извършва договорените действия, той иска нещо, което не е било уговорено. Тя решава да си тръгне, но мъжът започва да ѝ крещи, че е „шибано извращение“ и „заслужава да бъде наказана“, и извършва сексуално насилие срещу нея. Нападението е толкова тежко, че се налага хирургична интервенция.

- Установете дали е извършено престъпление
- Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария
- Какви други доказателства би могла да търси полицията?
- Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и б

Сценарий 4:

Група младежи нападат мъж на главна търговска улица, като му открадват портфейла, телефона и чантата. Докато го ограбват, един от нападателите го нарича „педал“ и други обидни имена. Мъжът не е гей.

- Установете дали е извършено престъпление
- Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария
- Какви други доказателства би могла да търси полицията?
- Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и b

Сценарий 5:

Трансджендър мъж е намерен убит в апартаментата си. Мъжът е бил пребит и намушкан. Тялото е било обезобразено и в ануса му е бил вкаран предмет.

- Установете дали е извършено престъпление
- Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария
- Какви други доказателства би могла да търси полицията?
- Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и b

Сценарий 6:

20-годишен мъж прави сексуални намеци към по-възрастен гей мъж в сайт за запознанства. Дватама се срещат в хотел и прекарват нощта заедно. По-младият мъж тайно записва двамата по време на секс със смартфона си. След това започва да изнудва по-възрастния мъж, като заявява, че ще го разкрие пред семейството и колегите му, ако не му даде пари.

- Установете дали е извършено престъпление
- Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария
- Какви други доказателства би могла да търси полицията?
- Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и b

Сценарий 7:

17-годишно интерсекс момче споделя със съученик, че е интерсекс, и го моли това да остане тайна. На следващия ден в мъжката съблекалня преди час по физическо възпитание съученикът, заедно с още петима ученици, обграждат момчето и настояват да свали панталоните си, за да могат „да го огледат хубаво“. Когато той отказва, групата сваля панталоните му насила, удря го и го нарича „изрод“ и „педал“. Те го оставят на пода и вземат панталоните и бельото му. Момчето е със счупен нос, силно емоционално разстроено е от инцидента и отказва да се върне в училище.

- Установете дали е извършено престъпление
- Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария
- Какви други доказателства би могла да търси полицията?
- Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и b

Помощен материал 4.5b – Идентифициране на индикатори за мотивация поради предразсъдъци

Сценарий 1:

В сутринта на първия Прайд марш, който предстои да се проведе в столицата, група младежи вървят по улиците към площада, където е планирано да започне шествието. Един от тях е наметнал знаме с цветовете на дъгата около раменете си, друг е небинарен човек с дълга коса и рокля, а две жени се държат за ръце. Групата е нападната от банда скинхедс, които ги удрят с юмруци и ритници и ги плюят. Небинарният човек също така е опипван, а роклята му е разкъсана.

а) Установете дали е извършено престъпление – *Да – Нападение*

б) Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария

Време: Това е денят, в който предстои да се проведе първото Прайд шествие в града.

Място: Младежите са били на път към мястото за събиране за Прайд събитието.

Възприемане на пострадалия/свидетеля: Много от пострадалите са изглеждали като ЛГБТИ хора. Някои са носили знаме с цветовете на дъгата, което ги е идентифицирало като участници в Прайд марша. Един от пострадалите е небинарен човек, който видимо е изразявал своята полова идентичност. Две жени от групата са се държали за ръце.

Естество на насилието: Небинарният човек е бил подложен на сексуално насилие, а роклята му е била разкъсана, вероятно с цел допълнително унижение.

с) Какви други доказателства би могла да търси полицията?

Коментари: Използвали ли са извършителите ЛГБТИ-фобски език по време на нападенията и споменали ли са сексуалната ориентация на жертвите?

Участие на групи, проповядващи омраза: Ако са идентифицирани, били ли са извършителите членове на групи, проповядващи омраза? Имали ли са татуировки или облекло, които да сочат принадлежност към такива групи?

Повтарящи се елементи на престъплението: Проверка на полицейските доклади – имало ли е подобни нападения в същия ден срещу други ЛГБТИ хора?

Естество на насилието: Необичайно високи нива на насилие/оръжия и др.

д) Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и б.

Инцидентът представлява престъпление от омраза, тъй като съчетава престъпно деяние и мотив, основан на предразсъдък.

Сценарий 2:

В офис, принадлежащ на местна жена политик, която е широко известна в медиите с подкрепата си за въвеждането на еднополови бракове, е извършен взлом. Интериорът на сградата е повреден, а върху предизборните плакати на политиката са изписани хомофобски („лесбийка“) и сексистки („курва“, „уличница“) обиди. Политиката е хетеросексуална. Нищо не е откраднато.

а) Установете дали е извършено престъпление – *Да – Кражба чрез взлом и противозаконно повреждане на имущество*

б) Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария

Възприемане на пострадалия/свидетеля: Пострадалата е известен застъпник за ЛГБТИ кауза.

Коментари, писмени изявления: Лесбофобски лозунги на плакатите.

Липса на други мотиви: Не са откраднати вещи.

с) Какви други доказателства би могла да търси полицията?

Участие на групи, проповядващи омраза: Публикации онлайн или в социалните мрежи, с които се поема отговорност за престъплението.

Време: Била ли е политиката ангажирана към момента с някаква значима кампания в подкрепа на правата на ЛГБТИ хората?

Повтарящи се елементи: Случвало ли се е това и преди, или имало ли е други ЛГБТИ-фобски инциденти наскоро, насочени срещу политиката, нейните плакати или други политици, подкрепящи ЛГБТИ хората?

с) Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и б

Инцидентът представлява престъпление от омраза, тъй като съчетава престъпно деяние и мотив, основан на предразсъдък.

Сценарий 3:

Трансджендър жена, която упражнява секс работа, чака клиенти на улица, известна като място, посещавано от трансджендър секс работници. Там към нея се приближава мъж, който иска нейните услуги. След като се договарят за цена и конкретна сексуална практика, двамата отиват в дома на мъжа. Там, докато тя извършва договорените действия, той иска нещо, което не е било уговорено. Тя решава да си тръгне, но мъжът започва да ѝ крещи, че е „шибано извращение“ и „заслужава да бъде наказана“, и извършва сексуално насилие срещу нея. Нападението е толкова тежко, че се налага хирургична интервенция.

а) Установете дали е извършено престъпление – *Да – Сексуално насилие, нападение и евентуално други престъпления*

б) Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария

Възприемане на пострадалия/свидетеля: Пострадалата е трансджендър секс работничка.

Коментари: Извършителят я е нарекъл „извращение“, което е необичаен термин и може да има религиозни и/или биологични конотации. Той също така е заявил, че тя „заслужава да бъде наказана“ заради това.

Място: Заподозреният е приближил пострадалата на място, посещавано от други трансджендър секс работници.

Естество на насилието: Изключителната жестокост на нападението и неговият сексуализиран характер.

с) Какви други доказателства би могла да търси полицията?

Възприемане на пострадалия/свидетеля: Смята ли пострадалата, че извършеното е било трансфобско сексуално насилие?

Повтарящи се елементи: Показват ли полицейските регистри, че в миналото в района са се случвали сходни инциденти?

д) Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и б

Инцидентът представлява престъпление от омраза, тъй като съчетава престъпно деяние и мотив, основан на предразсъдък.

Сценарий 4:

Група младежи нападат мъж на главна търговска улица, като му открадват портфейла, телефона и чантата. Докато го ограбват, един от нападателите го нарича „педал“ и други обидни имена. Мъжът не е гей.

- a) Установете дали е извършено престъпление – *Да – Грабеж*
- b) Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария

Коментари: По време на нападението е използвана думата „педал“.

- c) Какви други доказателства би могла да търси полицията?

Възприемане на пострадалия: Смята ли пострадалият, че това е било хомофобско престъпление?

Участие на групи, проповядващи омраза: Има ли доказателства, които да сочат, че са участвали групи, проповядващи омраза?

- d) Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и b

Няма ясни доказателства освен еднократна употреба на обиден термин, които да установяват хомофобски мотив. Хомофобски термини често се използват като общо обидно обръщение и не винаги са насочени конкретно към ЛГБТИ хората.

Сценарий 5:

Трансджендър мъж е намерен убит в апартаментата си. Мъжът е бил пребит и намушкан до смърт. Тялото е било обезобразено и в ануса му е бил вкаран предмет.

- a) Установете дали е извършено престъпление – *Да – Убийство*
- b) Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария

Възприемане на пострадалия/свидетеля: Жертвата е трансджендър човек.

Естество на насилието: Проявена е изключителна степен на насилие, обезобразяване на гениталиите, намушкване на жертвата.

- c) Какви други доказателства би могла да търси полицията?

Коментари, писмени изявления: Наличие на писмени доказателства в апартаментата или коментари в социалните мрежи.

Повтарящи се елементи: Доказателства за сходен начин на извършване при други убийства или тежки нападения.

Липса на други мотиви: Била ли е жертвата ограбена? Съществували ли са предходна отношения с някое от замесените лица, която да обяснява подобно нападение?

- d) Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и b

Инцидентът представлява престъпление от омраза, тъй като съчетава престъпно деяние и мотив, основан на предразсъдък.

Сценарий 6:

20-годишен мъж прави сексуални намеци към по-възрастен гей мъж в сайт за запознанства. Двамата се срещат в хотел и прекарват нощта заедно. По-младият мъж тайно записва двамата по време на секс със смартфона си. След това започва да изнудва по-възрастния мъж, като заявява, че ще го разкрие пред семейството и колегите му, ако не му даде пари.

- a) Установете дали е извършено престъпление – *Да – Изнудване, заснемане на сексуални действия без съгласие.*
- b) Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария

Възприемане на пострадалия/свидетеля: Пострадалият е гей мъж. Извършителят също може да е гей мъж.

Коментари: Извършителят заплашва да разкрие пострадалия като гей пред хора, които биха могли да реагират негативно.

с) Какви други доказателства би могла да търси полицията?

Повтарящи се елементи: Доказателства за сходни деяния, извършени от същия извършител.

д) Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и б

Инцидентът представлява престъпление от омраза, тъй като съчетава престъпно деяние и мотив, основан на предразсъдък. Въпреки че извършителят също може да е гей мъж, той е избрал пострадалия въз основа на неговата сексуална ориентация, съзнавайки социалния предразсъдък и възможността да го използва като средство за натиск.

Сценарий 7:

17-годишно интерсекс момче споделя със съученик, че е интерсекс, и го моли това да остане тайна. На следващия ден в мъжката съблекалня преди час по физическо възпитание съученикът, заедно с още петима ученици, обграждат момчето и настояват да свали панталоните си, за да могат „да го огледат хубаво“. Когато той отказва, групата сваля панталоните му насила, удря го и го нарича „изрод“ и „педал“. Те го оставят на пода и вземат панталоните и бельото му. Момчето е със счупен нос, силно емоционално разстроено е от инцидента и отказва да се върне в училище.

а) Установете дали е извършено престъпление – Да – Физическо насилие, сексуално насилие.

б) Идентифицирайте доказателства за мотивация поради предразсъдъци в сценария:

Възприемане на пострадалия/свидетеля: Пострадалият е интерсекс човек и е бил дълбоко разстроен от инцидента, преживявайки особено сериозна злоупотреба с доверието.

Коментари: Извършителите са използвали враждебен език по отношение на тялото и гениталиите на пострадалия. Използван е и хомофобски език.

Естество на насилието: Нападението е било особено жестоко и е било насочено към гениталиите на пострадалия, като панталоните и бельото му са били насилствено свалени.

с) Какви други доказателства би могла да търси полицията (напр. публикации в социалните мрежи от страна на извършителите; показания на свидетели, които може да са чули подготовка или обсъждане на планираното нападение)?

д) Решете дали инцидентът представлява престъпление от омраза въз основа на а и б

Инцидентът представлява престъпление от омраза, тъй като съчетава мотив, основан на предразсъдък, и престъпно деяние. Ще възникнат въпроси, свързани с националното право, относно възрастта за носене на наказателна отговорност (извършителите са били непълнолетни), както и дали престъпленията от омраза на основание полови характеристики са обхванати от действащата правна рамка.

Помощен материал 4.6 – Значението на доверието: Реакции на полицията и ЛГБТИ общността

Следните примери са основани на реални събития и илюстрират два рязко различаващи се полицейски подхода към престъпления срещу ЛГБТИ хора. Те са обобщени с цел да се открият основните поуки. Макар да са се случили в различни държави и в различни периоди, описаните преживявания са релевантни.

Ключовото тук е изграждането на осъзнаване, че способността за ефективно разследване на престъпления от омраза е значително по-висока, когато съществува установена положителна връзка между ЛГБТИ общността и полицията.

Редовните дейности на полицията за изграждане на доверие подпомагат добрата полицейска работа по два начина:

- На първо място, те могат да създадат и поддържат поток от информация и разузнавателни данни, въз основа на които полицейските служители могат проактивно да действат за предотвратяване на престъпления от омраза още преди да са се случили.
- На второ място, те могат да създадат готовност у хората да се обърнат към полицията след извършване на престъпление, било като пострадали, било като свидетели, предоставящи подкрепящи доказателства.

Разгледайте случаите по-долу и след това обсъдете въпросите за дискусия.

Случай А) Убийство на гей мъж

Известен гей мъж прекарва вечерта си в няколко бара в центъра на града. След като напуска последното заведение, той се прибира в дома си с мъж, с когото се е запознал същата вечер. На следващия ден е намерен в хола си с множество прободни рани в областта на шията и гърдите.

Полицейската служба използва разследването, за да създаде база данни на гей мъже в града. Гей мъжете в града са инструктирани да се явят в полицейското управление в центъра на града, за да бъдат фотографирани и да им бъдат снети пръстови отпечатьци. Има множество сигнали за това, че полицията е тормозила и сплашвала гей мъже, за да ги принуди да се явят в управлението. Разследването е довело до разпит, фотографирание и снемане на пръстови отпечатьци на почти 1500 гей мъже.

Събирането на информация за гей мъжете, живеещи в града, е прекратено, след като групи на гей общността предприемат правни действия срещу ръководството на местната полиция.

Разследващите служители по това време отбелязват, че общността не е подкрепяла разследването. Случаят така и не е разкрит.

Случай В) Атентат срещу ЛГБТИ заведение

Десен екстремист поставя бомба с пирони в оживен ЛГБТИ бар. Експлозията убива трима души и ранява още 70.

Няколко дни след събитието на открита среща на близкия площад, организирана от ЛГБТИ групи, присъства началникът на местната полиция и се обръща към ЛГБТИ общността. Той заявява, че ще разположи мобилно полицейско звено на улицата, на която е извършен атентатът, и че то ще остане там до приключване на разследването.

В автомобила са открити ЛГБТИ полицейски служители. Много ЛГБТИ хора посещават мобилното звено и дават показания пред полицейските служители.

Дискусия в групата:

Казус А) Убийство на гей мъж

- Как бихте действали, ако бяхте отговорни за разследване като описаното по-горе?
- Каква е била основната функция на полицията в този случай?
- Какво е било въздействието на подхода на полицията върху ЛГБТИ общността и нейните членове?
- Какво е било въздействието на подхода на полицията върху наказателното разследване?
- Ако подобно убийство се случи във вашия град следващата седмица, доколко вероятно е да успеете да разпитате ЛГБТИ свидетели? Каква е вашата оценка дали те биха откликнали на публичен призив да се явят? Какво ви кара да мислите така?

Казус В) Атентат срещу ЛГБТИ обект

- Как бихте действали, ако бяхте отговорни за разследване като описаното по-горе?
- Каква е била основната функция на полицията в този случай?
- Какво е било въздействието на подхода на полицията върху ЛГБТИ общността и нейните членове?
- Какво е било въздействието на подхода на полицията върху наказателното разследване?
- Ако подобен атентат се случи във вашия град следващата седмица, доколко вероятно е да успеете да разпитате ЛГБТИ свидетели? Каква е вашата оценка дали те биха откликнали на публичен призив да се явят? Какво ви кара да мислите така?

Въпрос за обща дискусия:

- Ако свидетелите са били притеснени да предоставят доказателства на полицията, какво би могла да направи полицията, за да изгради доверие у ЛГБТИ общността?

Помощен материал 4.7 – Казуси

Казус 1 – Нападение в гей бар

Михаил е юрист, който работи в адвокатска кантора. Една вечер той е в гей клуб в центъра на града с партньора си Алекс. Двамата си тръгват от клуба в 2:00 ч. Изходът на клуба е през пасаж. В края на пасажа се е събрала група младежи. Когато Михаил и Алекс минават покрай групата, нейните членове нападат двойката, пребиват ги и ги наричат „педали“. След като групата приключва с побоя, двамата мъже се връщат до входа на клуба, където служител от охраната им оказва първа помощ.

Алекс иска да се обади в полицията, но Михаил казва „не“. Той се страхува, че подробностите по случая ще станат публично достояние и че ще трябва да се яви в съда, което може да го идентифицира като гей пред колеги, потенциални клиенти или семейството му. Михаил казва на Алекс: „Това просто се случва понякога на куиър хората, трябва да търпим“.

Казус 1 – Точки за дискусия

- Защо Михаил и Алекс трябва да подадат сигнал за нападението в полицията?
- Какъв е желаният резултат за двойката, ако го направят?
- Какъв е желаният резултат за полицията, ако бъде получен такъв сигнал?
- Ако двойката не подаде сигнал за нападението, какво е въздействието върху: а) двойката, б) местната ЛГБТИ общност и с) полицията?
- Как полицията би могла да насърчи хората да подават сигнали за подобни инциденти?
- Представете си, че Михаил не е юрист, а имигрант със статут на нередовен и се страхува от експулсиране от страната, ако подаде сигнал за престъплението. Какви мерки би могла да предприеме полицията, които биха направили по-безопасно за него да подаде сигнал?

Казус 2 (а) – Сексуални контакти на обществено място

Вие сте на патрул в крайбрежен район. Часът е 23:00 ч. и навън е тъмно. Натъквате се на автомобил на плажа, в който на задната седалка има млад мъж и млада жена. И двамата са голи от кръста надолу.

Жената извършва орален секс на мъжа.

Казус 2 (б) – Сексуални контакти на обществено място

Вие сте на патрул в крайбрежен район. Часът е 23:00 ч. и навън е тъмно. Натъквате се на автомобил на плажа, в който на задната седалка има двама млади мъже. И двамата са голи от кръста надолу.

Единият мъж извършва орален секс на другия.

Казус 2 (с) – Сексуални контакти на обществено място

Вие сте на патрул в крайбрежен район. Часът е 23:00 ч. и навън е тъмно. Натъквате се на автомобил на плажа, в който на задната седалка има две млади жени. И двете са голи от кръста надолу.

Едната жена извършва орален секс на другата.

Казус 2 – Точки за дискусия

- Как полицейските служители обичайно реагират в подобни ситуации?
- Какви фактори бихте взели предвид при вземане на решение за действие във всеки от тези сценарии (например въпроси на безопасността, личната неприкосновеност, съгласието и др.)?

Казус 3 – Публична среда за сексуални контакти – „Крузинг“ и нападение

Румен работи като мениджър на средно ниво в голяма застрахователна компания. Той е женен, има три деца и живее в малък провинциален град. Румен научава за отбивка край магистрала, където мъже се срещат за анонимни контакти. Румен отива с колата си до отбивката и се разхожда в близката гориста местност. Румен среща мъж и двамата отиват в гората за сексуален контакт. След като влизат в гората, мъжът пребива Румен, докато той изпада в безсъзнание, и му открадва портфейла и телефона. Румен е намерен ранен малко по-късно и е откаран с линейка в местната болница, където отново идва в съзнание. Болницата уведомява полицията и двама полицейски служители пристигат, за да снемат показания.

Казус 3 – Точки за дискусия

- Защо Румен би могъл да реши да не разкрие пред полицията подробностите за това, което му се е случило?
- Как полицията действа, за да защити правата на хора, които правят секс на обществено място, дори и в случаи, в които това може да не е законно?
- Защо извършителите биха избрали да ограбват и нападат хора при такива обстоятелства?
- Какво може да направи полицията, за да защити личната неприкосновеност на пострадалия в подобни случаи? Какви са ограниченията, с които тя се сблъсква?

Ако участниците в обучението работят в държава, в която секс работата е незаконна, този фактор може да бъде добавен към казуса. Например:

- Ако мъжът, който е пребил и ограбил Румен, се е представял за секс работник, защо Румен би могъл да реши да не разкрие пред полицията подробностите за това, което му се е случило? • Защо извършителите биха избрали да се представят за секс работници и да ограбват и нападат хора? • Как полицията би могла да насърчи Румен да подаде сигнал за престъплението?

Казус 4 – Училищен тормоз и нападение

Силвия е 15-годишна ученичка в средно училище. Тя е с къса коса, носи байндър, за да прикрие гърдите си, и участва в редица училищни спортове като футбол и баскетбол. Силвия е възприемана като „мъжкарана“ от останалите ученици, които често я наричат „лесба“ и други обидни имена, както и ѝ казват, че не е „истинска жена“. Един ден учениците в училището на Силвия разбират, че тя е била забелязана в ЛГБТИ заведение в центъра на града.

На следващия ден по време на междучасието Силвия е обградена от група ученици и жестоко пребита. Те използват лесбофобски обиди, докато я бутат на земята и я ритат и удрят. Силвия си тръгва от училището същия ден и никога не се връща.

Казус 4 – Точки за дискусия

- Защо това е въпрос от компетентността на полицията?

- Какви видове инциденти в училищата бихте смятали, че трябва да се разглеждат директно от училищната администрация?
- Какви видове инциденти в училищата трябва да бъдат докладвани на полицията?
- Каква е ролята на полицията в предотвратяването на подобни инциденти?

Казус 5 – Кражба при онлайн среща

Иван е начален учител, който живее в малък град. Той не е открит като бисексуален мъж пред семейството и колегите си и работи в училище, управлявано от религиозна институция. Родителите му са възрастни и той е решил да не се разкрива като бисексуален мъж, докато те са живи, тъй като смята, че никога не биха го разбрали. Той има притеснения относно временната си позиция в училището, ако работодателите му разберат, че е бисексуален.

Иван използва гей социална мрежа, за да се среща с други мъже. Една вечер той кани онлайн контакт (Адриан) в дома си. Адриан прекарва нощта при него, но си тръгва рано на следващата сутрин. На излизане той взема служебния лаптоп на Иван и портфейла му. Иван трябва да съобщи за загубата на служебния лаптоп в полицията.

Казус 5 – Точки за дискусия

- Кои факти по случая е вероятно пострадалият да съобщи на полицията?
- Какво трябва да знае полицията, за да се справи ефективно със случая? Кои са относимите елементи?
- Какъв е желаният резултат за пострадалия?
- Какъв е желаният резултат за полицията?
- Какво би помогнало на пострадалия да има доверие в полицията?
- Как полицията би могла да реши успешно случая, без да разкрие пострадалия?
- Какви биха могли да бъдат други желани резултати извън наказателното преследване?
- Какви полицейски практики биха предотвратили това пострадалият да укрива или променя факти поради страх да не бъде разкрит като ЛГБТИ?

Казус 6 – Изнудване

Соня е лесбийка, но никога не се е разкривала. Тя се е омъжила за Петър преди шестнадесет години и имат 14-годишно дете. Отношенията ѝ със съпруга ѝ са дистанцирани, но тя желае да остане омъжена в името на сина си. Тя е висш държавен служител в правителствено ведомство. Колежка е разбрала, че тя е лесбийка, и я заплашва, че ще разкрие сексуалната ѝ ориентация пред съпруга ѝ и ръководителите ѝ, ако Соня не ѝ даде значителна сума пари. Соня иска да съобщи за изнудването в полицията, но се страхува, че няма да получи разбиране към ситуацията ѝ. Тя също така се страхува, че полицията ще разкрие ситуацията ѝ пред съпруга ѝ.

Казус 6 – Точки за дискусия

- Какви са някои от условията (лични, обществени, правни и др.), които биха направили ЛГБТИ хората по-уязвими на изнудване?
- Какви биха могли да бъдат последиците за Соня, ако бъде разкрита?
- Какво може да направи полицията, за да насърчи хора, които са изнудвани, да се обърнат към нея?
- Каква отговорност и какви средства има полицията, за да защити личната неприкосновеност на Соня?

Помощен материал 4.8 – Източници, допълнителни материали и насоки за изследователска работа

Ресурси на Съвета на Европа

- **Уебсайт на Отдела за сексуална ориентация, полова идентичност и изразяване на пола и полови характеристики (SOGIESC):**

Звеното на Съвета на Европа по въпросите на SOGIESC предоставя, по искане на държавите членки, техническа подкрепа и експертна помощ чрез дейности за сътрудничество, насочени към подобряване на правните и институционалните рамки, изграждане на капацитет на административния персонал и правоприлагащите органи, както и към насърчаване на обмен на добри практики и повишаване на осведомеността. Уебсайтът на SOGIESC съдържа раздел „Ресурси“, включващ десетки документи, сред които актове, приети от Съвета на Европа, тематични доклади, видеоматериали и препратки към относими източници.

- **Комисар на Съвета на Европа по правата на човека, *Human rights and intersex persons* („Права на човека и интерсекс хората“) (2015)¹⁰²**

Преглед на въпросите, засягащи интерсекс хората в региона на Съвета на Европа и извън него, който очертава често срещани примери за дискриминация и насилие, на които те са подложени.

- **Комисар на Съвета на Европа по правата на човека, *Human rights and gender identity and expression* („Права на човека и полова идентичност и изразяване на пола“) (2024)¹⁰³**

Този тематичен документ разглежда основните предизвикателства, пред които са изправени транс хората в Европа. Глава 2.4 е посветена на насилието, престъпленията от омраза и речта на омразата срещу тази общност.

Ресурси на други международни организации

- **Тематични доклади на Независимия експерт на ООН по защита от насилие и дискриминация, основани на сексуална ориентация и полова идентичност (IESOGI)**

Ежегодно IESOGI публикува доклад, фокусиран върху конкретна тема, свързана с въпросите на SOGIESC. Тези доклади съдържат изключително релевантна информация за насилието и дискриминацията, на които са подложени ЛГБТИ хората по света, и могат да бъдат полезни за допълнително контекстуализиране или обогатяване на съдържанието на настоящото ръководство с примери, адаптирани към нуждите на обучението.

Ресурси на организации на гражданското общество

- **ILGA-Europe, Карта на дъгата и Годишен преглед¹⁰⁴**

Тези проекти са особено полезни за разбиране на текущото състояние на законодателството, което защитава ЛГБТИ хората от престъпления от омраза и дискриминация в Европа. Картата на дъгата (Rainbow Map) класира 49 европейски държави въз основа на закони и политики, които имат пряко въздействие върху правата на човека на ЛГБТИ хората. Годишният преглед предоставя обзор на събитията от предходната година на национално, регионално и международно равнище и документираща напредъка и тенденциите по отношение на положението с правата на човека на ЛГБТИ хората.

- **ILGA World, доклади “Our identities under arrest” („Нашите идентичности под арест“)¹⁰⁵**

Тези доклади съдържат информация за насилието, на което са подложени ЛГБТИ хора в някол-

102. <https://rm.coe.int/16806da5d4>

103. <https://rm.coe.int/issue-paper-on-human-rights-and-gender-identity-and-expression-by-dunj/1680aed541>

104. <https://rainbowmap.ilga-europe.org/>

105. Достъпни на английски, френски и испански език на: <https://ilga.org/our-identities-under-arrest/>

ко европейски държави, както и обширна компилация от реални случаи.

- **TGEU, *Trans Murder Monitoring (2023) (Мониторинг на убийствата на транс хора)***¹⁰⁶

Изследователският проект „Мониторинг на убийствата на транс хора“ (ТММ) на TGEU систематично наблюдава, събира и анализира доклади за убийства на транс хора и хора извън обичайните полови стереотипи по света.

- **OII Europe, *Towards an extension of the list of EU crimes to hate speech and hate crime („Към разширяване на списъка на престъпленията на ЕС с речта на омразата и престъпленията от омраза“)*** (2021)¹⁰⁷

Документът съдържа особено релевантна информация за насилието, на което са подложени интерсекс хората като жертви на престъпления от омраза, които са „едни от най-уязвимите и заглушавани жертви на престъпления от омраза и реч на омразата“.

- **OII Europe, *Protecting Intersex People in Europe: A toolkit for law and policymakers (Защита на интерсекс хората в Европа: инструментариум за законодатели и създатели на политики)*** (2023)¹⁰⁸

Разделът, посветен на „престъпленията от омраза и речта на омразата“, подпомага разбирането на насилието, с което се сблъскват интерсекс хората, и защо е важно правоприлагащите органи да бъдат обучавани по тази тема.

106. <https://www.tgeu.org/trans-murder-monitoring/>

107. <https://www.oiiurope.org/hate-crime-hate-speech-submission/>

108. <https://www.oiiurope.org/protecting-intersex-people-in-europe-a-toolkit-for-law-and-policy-makers/>

Последващи действия

Картографиране на разследването на престъпления от омраза във вашия контекст: политическата рамка

Контекст и обосновка

Макар че подходящото обучение може осезаемо да подобри способността на полицията ефективно да разследва престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора, то е само една част от пъзела на цялостния подход за противодействие на престъпленията от омраза. Например законодателството относно престъпленията от омраза може да обхваща само сексуалната ориентация, но не и половата идентичност, което затруднява разследването и наказателното преследване на трансфобски престъпления от омраза. Формулярите за регистриране може да не позволяват на полицията да отчита всички аспекти на престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора, поради което важна информация, която полицията вече има уменията да събира, просто изчезва, без да бъде отразена в официалната статистика. Процедурите за разследване, усвоени в рамките на това обучение, може да не са отразени в официалните протоколи и указания. Прокуратурата може да не е преминала същото обучение относно престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора и поради това да е по-слабо информирана относно вида доказателства, които могат да установят мотив, основан на предразсъдък, при тези престъпления.

В хода на обучението участниците вероятно са идентифицирали тези и други пречки пред прилагането на подобрения в разследващата практика и в подкрепата за ЛГБТИ хората като пострадали. Целта на това упражнение е да подпомогне участниците да обединят тези въпроси и да възприемат ориентиран към решения подход за справяне с тях. Препоръчително е в тези сесии да участват старши представител на полицията и, по възможност, представител на съответното министерство или министерства. Силно се препоръчва също така в тази дейност да бъдат включени организации на гражданското общество. Това ще увеличи вероятността за разбиране на важни проблеми и за прилагане на подобрения.

В този модул участниците ще бъдат насърчени да картографират собствения си национален контекст спрямо ключовите елементи, необходими за цялостен подход към престъпленията от омраза. Те включват:

- **Правната рамка:** Обхващат ли законите за престъпленията от омраза сексуалната ориентация, половата идентичност и изразяването на пола и половите характеристики като защитени категории?
- **Рамка и система за регистриране на престъпления от омраза:** Включват ли формулярите за регистриране на инциденти необходимите „отметки“ и полета за отчитане на индикатори за мотивация поради предразсъдъци спрямо ЛГБТИ хора, доказателства за мотив, основан на предразсъдък, и възприятие на пострадалия?
- **Указания и насоки:** Разполага ли полицията с ясни указания как да разследва престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора, как да гарантира, че пострадалите получават подкрепа, и как да работи с прокурорите за изграждане на успешни дела?
- **Обучение:** Провеждат ли се редовни обучения за полицията относно разследването на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора? Достъпни ли са те за всички структури на полицията?

- **Услуги за подкрепа:** Съществуват ли услуги за подкрепа на пострадали от престъпления от омраза? Съобразени ли са те с нуждите на ЛГБТИ хората?

Сътрудничество с организации на гражданското общество: Съществуват ли вече партньорства с ОГО, работещи по ЛГБТИ въпроси? Съществуват ли механизми и насоки за подпомагане на тези контакти?

Важно е да се отбележи, че нито една държава не е приложила изцяло всеки елемент от цялостния подход към престъпленията от омраза, описан по-горе. В този смисъл това упражнение вероятно ще разкрие значителни пропуски в прилагането. Това не трябва да бъде пречка за изпълнението на упражнението. Неговата цел е участниците да поемат водеща роля в картографирането на пропуските и в идентифицирането на практически стъпки, които могат да бъдат предприети за преодоляване на пропуски в една или повече области. Това е възможност за конструктивно придвижване напред на национално равнище.

Резултати от обучението

Участниците ще:

- изградят цялостна представа за националния контекст на престъпленията от омраза (законодателство, данни, политики, обучение и др.) и ще идентифицират съществуващите пропуски
- идентифицират и разберат пречките пред прилагането на наученото по време на обучението и стъпките за преодоляване на тези пречки

Преглед на дейностите

- Последващи действия 1: Картографиране на пропуските
- Последващи действия 2: Предприемане на действия

Последващи действия 1: Картографиране на пропуските

1. Преди обучителната сесия разпечатайте листа по-долу. Направете няколко копия. Изрежете следните подпозиции и ги подгответе за обучителната сесия.

Правна рамка
Указания и насоки
Рамка за регистриране на престъпления от омраза
Обучение
Услуги за подкрепа
Сътрудничество с организации на гражданското общество
Друго

2. Вземете лист от флипчарт и възпроизведете таблицата от Помощния материал „Картографиране на пропуските“ по-долу. Освен това направете по едно хартиено копие за всеки участник, за да могат участниците да си водят бележки по време на дейността.
3. Приветствайте участниците в сесията и обяснете, че целта ѝ е да се картографира националният контекст, като се използват знанията, придобити по време на обучението, както и вече съществуващите им знания.
4. Обяснете, че всеки участник ще бъде помолен да прочете своя лист и да направи оценка на националния контекст във връзка с всяка подпозиция. Можете да илюстрирате задачата, като използвате една подпозиция, например „правна рамка“, и дадете своята оценка за наличието на пропуски в законодателството относно престъпленията от омраза. Обяснете, че повече от един човек в групата може да има една и съща подпозиция. В такъв случай вторият човек трябва да добави допълнителни детайли или липсваща информация към първото изложение.
5. Разделете голямата група на по-малки групи при необходимост (можете също да проведете дейността в една голяма група – това зависи от вас). Раздайте малките листчета (таблица едно по-горе), като се уверите, че всеки участник получава по едно. Ако разделяте участниците на по-малки групи, уверете се, че във всяка група са включени всички подпозиции.
6. Насочете вниманието на участниците към голямата таблица (ако имате повече от една група, кажете им, че ще трябва да възпроизведат таблицата, когато дейността започне). Прегледайте подпозициите, за да се уверите, че всички ги разбират. Попитайте дали участниците биха искали да добавят допълнителни подпозиции. Обсъдете ги заедно в групата и постигнете съгласие дали да бъдат добавени.
7. Кажете на участниците, че това е тяхната възможност да идентифицират какво е необходимо да се направи, за да се подкрепи прилагането на всичко, което са научили по време на това обучение. Кажете им, че няма правилен или грешен отговор – това е възможност да картографират това, което знаят, и това, което предстои да бъде направено.
8. Инструктирайте ги да оставят последната колона празна и обяснете, че тя ще бъде попълнена по време на следващата сесия.
9. Дайте на участниците 20-25 минути, за да обсъдят и попълнят таблицата.
10. Ако участниците са били разделени на групи, съберете ги отново.
11. Помолете всяка група да обясни какво е решила да запише в своята таблица. Модерирайте кратка дискусия и добавете всички допълнителни точки, които възникнат в хода на обсъждането. Опитайте се да постигнете съгласие по всяка категория, докато вървите напред.
12. Насърчете участниците да запазят таблицата, като я снимат или като попълнят хартиената версия.

Последващи действия 2: Предприемане на действия

1. В началото обяснете, че целта на тази сесия е да се идентифицират конкретни и конструктивни действия за подобряване на всеки елемент от този цялостен подход към престъпленията от омраза. Признайте, че някои действия са извън правомощията или компетентността на участниците, но въпреки това работата, извършена тук, може да послужи като основа за по-нататъшна работа по темата от страна на висшето ръководство, министерствата и др. Същевременно подчертайте, че само защото липсва един елемент от цялостния подход (напр. законодателство за престъпленията от омраза), това не означава, че не могат да бъдат предприети никакви действия.
2. Започнете дискусията с участниците, като преминете през всеки елемент. В зависимост от броя на обучаемите можете да ги разделите на работни групи. Насърчете участниците да идентифицират действия, които могат лично да предприемат. Ако присъстват представители на ви-

сшето ръководство или на държавни институции, поканете ги да се включат и да поемат ангажменти за действия, макар и малки.

3. Приключете дейността, като обясните, че тази таблица може да бъде използвана като основа за план за действие на национално равнище. Насърчете участниците да се преглеждат отново таблицата заедно, за да наблюдават напредъка или да правят промени, така че тя да остане актуална. Благодарете на участниците за участието им в дейността. Отбележете, че подобряването на реакцията спрямо престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора може да бъде предизвикателство за полицейските служители, но че това е съществена стъпка към това те да бъдат по-добри професионалисти.

Помощни материали

Помощен материал: Картографиране на пропуските

Област	Оценка	Проблеми Какви са пречките за постигане на това?	Действие Какво може да бъде направено сега? От кого?
Правна рамка	Обхващат ли законите за престъпленията от омраза сексуалната ориентация, половата идентичност, изразяването на пола или половите характеристики като защитени категории?		
Указания и насоки	Разполага ли полицията с ясни указания как да разследва престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора, как да гарантира, че пострадалите получават подкрепа, и как да работи с прокурорите за изграждане на успешни дела?		
Рамка за регистриране на престъпления от омраза	Включват ли формулярите за регистриране на инциденти необходимите „отметки“ и полета за отчитане на индикатори за мотивация поради предразсъдъци спрямо ЛГБТИ хора и възприятие на пострадалия?		
Обучение	Провеждат ли се редовни обучения за полицията относно разследването на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора? Достъпни ли са те за всички структури на полицията?		
Услуги за подкрепа на пострадали	Съществуват ли услуги за подкрепа на пострадали от престъпления от омраза? Съобразени ли са те с нуждите на ЛГБТИ хората?		
Друго			

Приложение Едно

Примерна програма за тридневно обучение

Настоящото приложение представя примерна програма за тридневна обучителна сесия. Препоръчва се обучителите да прегледат ръководството, преди да финализират програмата, за да гарантират, че за местния контекст са избрани най-подходящите модули и дейности.

За обучение на обучители (каквото е описано в настоящото приложение) се препоръчва минимална продължителност от три дни. За директно обучение на целевата група (напр. полицейски служители, следователи, ръководители, служители по престъпления от омраза, полицейски служители на първа линия, частен охранителен персонал) се препоръчва минимална продължителност от два дни.

Прочетете внимателно пълните бележки и насоки в ръководството, които съответстват на всеки раздел от обучението. Те съдържат съществена информация относно подготовката, която трябва да бъде извършена преди обучението, и предоставят подробни обяснения на дейностите.

Преди да бъде определена програмата, предварителният въпросник, съдържащ се в Приложение Две, трябва да бъде раздаден на участниците с цел оценка на техните обучителни потребности.

Първи ден

09.00-09.30 Въведение в обучението и представяне на обучителите

09.30-11.00 Модул 0: Работа с организации на гражданското общество (ОГО)

- Дейност 0.1 – Какво представляват организациите на гражданското общество (ОГО) и как могат да помогнат?
- Дейност 0.2 - Да влезем в техните обувки: от какво имам нужда и какво мога да направя?
- Дейност 0.3 - Изграждане на ефективни отношения с общностите

11.00-11.15 Кафе пауза

11.15-12.30 Модул 1: Защо сме тук?

- Дейност 1.1 – Въвеждащо изложение от ръководен служител за поставяне на рамката на обучението
- Дейност 1.2 – Сесия с организация на гражданското общество (ОГО): гледната точка на пострадалите и общността
- Дейност 1.3 – Данни за насилието срещу ЛГБТИ хора

12.30-13.30 Обедна почивка

13.30-14.30 Модул 2: Основни понятия и определения – ЛГБТИ общността Стереотипи и предразсъдъци (част 1)

- Дейност 2.1 – Разбиране на основната терминология: Пленарна презентация от обучителите
- Дейност 2.2 – Разбиране на стереотипите 1: Индивидуална работа, последвана от дискусия

14:30-14:45 Кафе пауза

14.45-16.45 Модул 2: Основни понятия и определения – ЛГБТИ общността Стереотипи и предразсъдъци (част 2)

- Дейност 2.3 – Разбиране на стереотипите 2: Работа по групи, последвана от пленарна презентация и дискусия
- Дейност 2.4 – Тест с определения

16.45-17.00 Закриване на първия ден

Втори ден

09.15-09.30 Приветствие, преглед на първия ден и представяне на програмата за втория ден

09.30–11.00 Модул 3: Полицейска дейност по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – подход, основан на правата на човека и недискриминацията (част 1)

- Дейност 3.1 – Какво е дискриминация?
- Дейност 3.2 – Разбиране на по-широкия контекст на дискриминация, която ЛГБТИ хората и общностите преживяват

11.00-11.15 Кафе пауза

11.15-12.30 Модул 3: Полицейска дейност по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – подход, основан на правата на човека и недискриминацията (част 2)

- Дейност 3.3 – Какво е престъпление от омраза? Презентация и дискусия
- Дейност 3.4 – Разбиране на ключови стандарти на Съвета на Европа и други стандарти за правата на човека, релевантни за престъпленията от омраза срещу ЛГБТИ хора

12.30-13.30 Обедна почивка

13.30-14.30 Модул 4: Разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора (част 1)

- Дейност 4.1 – Събиране на доказателства: действия на местопроизшествието и последващо наказателно разследване

14.30-14.45 Кафе пауза

14.45-16.45 Модул 4: Разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора (част 2)

- Дейност 4.2 – Събиране на доказателства: подход, ориентиран към жертвата
- Дейност 4.3 – Събиране на доказателства: насоки, специфични за трансджендър хора

16.45-17.00 Закриване на втория ден

Трети ден

09.15-09.30 Приветствие, преглед на втория ден и представяне на програмата за третия ден

09.30-11.00 Модул 4: Разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора (част 3)

- Дейност 4.4: Събиране на доказателства: Индикатори за мотивация поради предразсъдъци – доказване на набелязване/мотив въз основа на предразсъдъци
- Дейност 4.5: Събиране на доказателства: Индикатори за мотивация поради предразсъдъци – идентифициране на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора

11.00-11.15 Кафе пауза

11.15-12.30 Модул 4: Разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора (част 4)

- Дейност 4.6 – Значението на доверието: реакции на полицията и ЛГБТИ общността

12.30-13.30 Обедна почивка

13.30-14.30 Модул 4: Разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора (част 5)

- Дейност 4.7 – Подкрепа за ЛГБТИ общностите: ефективна реакция на полицията

14.30-14.45 Кафе пауза

14.45-16.00 Последващи действия: Картографиране на разследването на престъпления от омраза във вашия контекст: политическата рамка

- Последващи действия 1 – Картографиране на пропуските
- Последващи действия 2 – Предприемане на действия

16.00-16.30 Закриване и оценка

- По време на тази сесия обучителят закрива обучението и приканва участниците да попълнят формуляр за оценка.¹⁰⁹

¹⁰⁹. Вж. Приложение Три.

Приложение Две

Предварителна оценка преди обучението за определяне на обучителните потребности

Цялостната оценка на потребностите е в основата на най-ефективните обучителни програми, тъй като тя увеличава непосредствения, средносрочния и дългосрочния ефект от обученията по равенство и недискриминация и техния принос към по-широка промяна на културата в полицията.

Трябва да се вземе предвид и по-широкият контекст. Полицейските служби в региона на Съвета на Европа се намират на различни етапи в прилагането на принципите, стандартите и практиките за равенство и недискриминация на ЛГБТИ хората. Полицейският персонал също ще има различни нива на знания, опит и умения в тези области. Широко отразявани случаи може да са разкрили лошо или дискриминационно поведение на полицията, като по този начин са очертали спешна необходимост от обучение и дори от дисциплинарни мерки. Някои държави може да са въвели национални планове за действие за равенство на ЛГБТИ хората, които изискват стратегически приоритети за обучение да бъдат изпълнени в рамките на определени срокове. Цялостната оценка на потребностите може да гарантира, че както стратегическият, така и оперативният контекст са взети предвид при разработването на една обучителна програма.¹¹⁰

Предложено заглавие: „Въпросник за оценка преди обучението: Полицейска работа по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – обучение за професионална реакция на полицията“

„Моля, отговорете на следните въпроси въз основа на своите знания, разбиране и опит. Отговорите ще бъдат използвани за по-добро разбиране на вашите обучителни потребности при работа по въпросите на равенството и правата на човека в полицейската работа.“

Благодарим ви предварително за вашите отговори!

1. Три имена
2. Институция, която представлявате (изписана изцяло)
3. Електронна поща
4. Длъжност и основни отговорности
5. Регион/държава
6. Трудов стаж
 - По-малко от 1 година
 - 1-5 години
 - Повече от 5 години
7. Имате ли отговорности, свързани с някоя от следните теми? Моля, посочете кои.
 - Равенство и права на човека в полицейската работа
 - Разследване на престъпления от омраза
 - ЛГБТИ въпроси
 - Равенство между половете

110. Съвет на Европа, Manual for police education on equality & non-discrimination: a resource for trainers (Ръководство за полицейско обучение по равенство и недискриминация: ресурс за обучители), достъпно на: <https://rm.coe.int/manual-for-police-education-on-equality-and-non-discrimination-final-/1680ad3669>.

- Подкрепа за пострадали
- Взаимодействие с ЛГБТИ организации на гражданското общество

Бележка за учителите: Изгответе списък с теми, съобразен със специфичния контекст на обучението. Посочените по-долу теми могат да бъдат използвани като предложения.

8. Как бихте оценили нивото си на знания по [въведете заглавие на модула/теми от програмата]? (1 = ниско или ограничено разбиране; 5 = добро разбиране)

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4

☐ 5

Моля, добавете допълнителни коментари:

Бележка за учителите: включете толкова въпроси, колкото са необходими. Някои предложения:

- Как бихте оценили нивото си на знания относно основните понятия, свързани с ЛГБТИ хората?
- Как бихте оценили нивото си на знания относно това какво представлява престъпление от омраза?
- Как бихте оценили нивото си на знания относно това как правилно да се разследва престъпление от омраза?
- Как бихте оценили нивото си на знания относно работата съвместно с организации на гражданското общество?

Приложение Три

Оценка за обратната връзка след обучението

След приключване на обучителната сесия обучителят трябва да оцени нейната ефективност и въздействие чрез въпросник, който подпомага събирането на пряка и конкретна обратна връзка относно различни аспекти на курса. Отговорите на участниците ще помогнат за идентифициране на силните страни и областите за подобрене, като подпомогнат оптимизирането на курса.

Предложено заглавие: „Оценка след обучението: Полицейска работа по престъпления от омраза срещу ЛГБТИ хора – обучение за професионална реакция на полицията“

„С цел да оценим ефективността на това обучение, бихме искали да узнаем вашето мнение за курса. Можете да ни дадете обратна връзка, като отговорите на следните въпроси. Вашите отговори ще бъдат използвани за подобряване на бъдещите издания на този курс.“

1. След края на обучението, как бихте оценили нивото си на знания по [въведете заглавие на модула/теми от програмата]? (1 = ниско или ограничено разбиране; 5 = добро разбиране)

☐ 1☐ 2☐ 3☐ 4☐ 5

Моля, добавете допълнителни коментари:

Бележка за обучителите: задавайте въпроси по същите теми, включени в предварителната оценка преди обучението.

Моля, оценете следните твърдения:

2. Обучението отговори на общите ви очаквания.

☐ Напълно съгласен/съгласна

☐ Съгласен/съгласна

☐ Нито съгласен/съгласна, нито несъгласен/несъгласна

☐ Несъгласен/несъгласна

☐ Напълно несъгласен/несъгласна

3. Продължителността на обучението беше подходяща.

☐ Напълно съгласен/съгласна

☐ Съгласен/съгласна

- ☐ Нито съгласен/съгласна, нито несъгласен/несъгласна
- ☐ Несъгласен/несъгласна
- ☐ Напълно несъгласен/несъгласна

4. Съдържанието на обучението беше приложимо към работата ви.

- ☐ Напълно съгласен/съгласна
- ☐ Съгласен/съгласна
- ☐ Нито съгласен/съгласна, нито несъгласен/несъгласна
- ☐ Несъгласен/несъгласна
- ☐ Напълно несъгласен/несъгласна

5. Форматът на обучението (работа в група, упражнения, презентации и др.) беше подходящ.

- ☐ Напълно съгласен/съгласна
- ☐ Съгласен/съгласна
- ☐ Нито съгласен/съгласна, нито несъгласен/несъгласна
- ☐ Несъгласен/несъгласна
- ☐ Напълно несъгласен/несъгласна

6. Обучителят/обучителите разполагаха с необходимите знания по темите, разгледани в обучението.

- ☐ Напълно съгласен/съгласна
- ☐ Съгласен/съгласна
- ☐ Нито съгласен/съгласна, нито несъгласен/несъгласна
- ☐ Несъгласен/несъгласна
- ☐ Напълно несъгласен/несъгласна

7. Обучителят/обучителите представиха темите по ангажиращ и интересен начин.

- ☐ Напълно съгласен/съгласна
- ☐ Съгласен/съгласна
- ☐ Нито съгласен/съгласна, нито несъгласен/несъгласна
- ☐ Несъгласен/несъгласна
- ☐ Напълно несъгласен/несъгласна

8. Как възнамерявате да използвате знанията от това обучение?

9. Има ли нещо допълнително, от което се нуждаете, за да прилагате в работата си наученото (напр. повече знания, по-добра подкрепа / по-голям ангажимент от страна на ръководството, промяна в полицейската култура, по-специализирани обучителни курсове и др.)?

10. Моля, посочете по-долу всички други коментари относно обучението, включително предложения за подобрене.

Полицията е на предната линия на наказателноправната система и е първата точка за контакт за много жертви на престъпления от омраза. Това ръководство е предназначено за обучители в полицията, разследващи органи, ръководители, служители, отговарящи за престъпления от омраза, и полицейски служители на първа линия, работещи в държавите от региона на Съвета на Европа, с цел да развият основни умения за разпознаване и разследване на престъпления от омраза срещу ЛГБТИ лица.

Държавите членки на Европейския съюз решиха да обединят своя опит, ресурси и съдби. Заедно те изградиха пространство на стабилност, демокрация и устойчиво развитие, като същевременно запазват културното разнообразие, толерантността и индивидуалните свободи. Европейският съюз е ангажиран да споделя своите постижения и ценности с държави и народи извън своите граници.

www.europa.eu

Съветът на Европа е водещата организация на континента в областта на правата на човека. Той включва 46 държави членки, сред които всички държави членки на Европейския съюз. Всички държави членки на Съвета на Европа са се присъединили към Европейската конвенция за правата на човека – договор, създаден за защита на правата на човека, демокрацията и върховенството на правото. Европейският съд по правата на човека наблюдава прилагането на Конвенцията в държавите членки.

www.coe.int

Co-funded
by the European Union

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Co-funded and implemented
by the Council of Europe